

Forum S. Imperii Romano-Germanici principum

<https://hdl.handle.net/1874/345195>

Divinâ PRÆSIDE Justitiâ,
FORUM S. IMPERII
ROMANO-
GERMANICI
PRINCIPUM,

IN CELEBERRIMA ACADEMIA
ULTRAJECTINA,

Consensu

Amplissimi Senatûs Academici,

Ad diem XI. Januarii, An. MDCXCII.

solenniter disquirendum,

exponit

JOHANNES GUILIELMUS
COMES de WURMBRAND.

H. L. Q. C.

TRAJECTI AD RHENUM.

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi.

Divinae Praeside Justitiae,
FORUM S. IMPERII
ROMANO-
GERMANICI
PRINCIPUM,

IN CELEBRATISSIMA ACADEMIA
ULTRAJECTINA,
Constitutis

Ampullissimi Senatus Academici,
Alumni Juris & Theologiae
solenniter disputandum,
expositis

JOHANNES GUINETIUS
COMES DE WÜRMBRAND

M. D. C. C.

TRACTATUS DE REBUS

Ex Officina Francisci HAEFELI, Academicus
Typographus

P R O O E M I U M.

X quo mihi celeberrimæ Lipsiensi
Academix commisso, bonis arti-
bus atque disciplinis liberaliter ad-
modum, ultra triennii spatia in-
nutrivi contigit; jactis ibidem,
Almi Numinis auspicio, haud in-
feliciter studiorum fundamentis, subinde stimu-
lavit animum non exigua cupiditas, ingenii vi-
rium, quas posueram ibi, periculum faciundi,
quidque valeant humeri, quid ferre recusent, spe-
cimine quodam Academico propediem experiun-
di. In me itaque inquirenti mihi, cujusnam gene-
ris materiam studiis pariter meis ac indoli accom-
modatam maximè existimarem, subjiciebat animus,
FORUM S. IMPERII ROMAN-
NO-GERMANICI PRINCIPUM
al-

altiori curâ indagandum: Thema quippe tritum minus, simulque ob materiæ dignitatem, meo quidem iudicio, nusquam non commendatissimum. Egregio huic argumento meas devoveram vigilias, cum superiorum Autoritate mandata imponerentur, in Belgium iter proximè suscipiendi, quæve Hagæ Comitum, in conventu tot maximorum Principum, curiosis oculis, spectatu digna obvenire soleant, coràm intuendi: Itaque turbato consilio, quod recens apud animum constitueram, intra vota mihi consistendum fuit. Verum enim vero, post breve intervallum, occasionem, suscepto operi ulterius insistendi, nactus, emenso necessario tempore, summas, pro virili meo, labori tandem imposui manus, eundem, hodierna luce, publico Eruditorum examini oblaturus: Numen itaque Benignissimum flagrantibus votis submissè veneror, ut conatus meos divino Spiritu moderari, atque felicissimos largiri velit successus.

PROLEGOMENA.

T H E S I S I.

On arbitror necessum fore, in limine Dissertationis, multa de vocabulis, quibus argumentum hoc tractandum indigito, operose commentari; bene memor, ex verborum thesauris eorundem rationem facillimè depromi posse, neque notiones istas cuiquam, Romanam linguam callenti, peregrinas fore, confido. Itaque ne tritis inhæsisse fortè nimium videar, satius futurum existimo, nominali verborum explicatione remissa, ad realem me convertere.

II. Describitur autem Forum Imperii Romano Germanici Principum, quod sit Locus vel Judicium, ubi Principum Imperii causæ controversæ legitimè secundum jura & consuetudines ventilantur & deciduntur. Adeoque in eo positum argumenti mei scopum cupio, ut clarè eluceat, ubi & coram quibus Caput S. Rom. Imp. Imperator, cæterive Electores & Principes Imperii in Jus vocari possint. Cum autem forum aliud sit Divinum, aliud humanum, de posteriori hoc loco agere consilium est.

III. Imperatoriam Majestatem quondam apud Romanos veteres in causis propriis, mortalium nullius agnovisse Judicium forumque humanum quoddam sortitum haud fuisse, ex Jure Civili evidentissime constat. Etenim, par in parem, neque inferior gradu in superiorem, Imperium Judiciumve exercere potest, *l. 4. ff. de recept. arbitr. l. 58. ff. de judic.* Et summi Principis solum Deum Judicem esse non subditos, patet ex *c. nemo judicat. 3. & seqq. 9. animadvertit qu. 3. c. Princeps. 23. qu. 5.* Qui itaque poterit Imperator, qui neminem inter homines æqualem, minus superiorem reveretur, post Dei O. M. aliud quoddam recognoscere judicium? Idcirco in propria causa sententiam pronuntiare maluerunt Imperatores, ceu à Tiberio memoriæ proditum est, qui in persona Parthenii Servi sui Jus sibi ipsi dixit. *§. f. de vulg. subst. l. 41. ff. de hered. instit.*

Simili ratione, D. Antoninus in propria causa sententiam dicere non averfatus est *l. penult. f. de his q. in testam. delentur. Buxtorf. Dissert. ad A. B. c. V. concl. 76. Rumelin. ad A. B. Dissert. V. 0. 3. p. 101.* Et seculis quoque posterioribus D. Henricum IV. Imperatorem eo respexisse, & Principis ullius terrarum Orbis tribunal recognoscere detrectasse, patet ex codicillis ad Hildebrandum Pontificem Rom. datis, quibus inseruit, sese Sanctorum Patrum traditione, solius Dei Judicio subesse, ut videre est apud *Goldast. Tom. I. Constit. Imper. fol. 50.*

IV. Magistratuum autem Romanorum & aulae Imperialis Procerum magna olim quoque erat autoritas. Ita Praetorio Praefectus, sic Exercitus Duces, cubiculique sacri Praepositi Magistrive officiorum, qui domesticam Scholam regendam susceperant, Viri denique alii Illustres, non honorariam, sed cum administratione dignitatem habentibus, pulsati crimine, sive publicum istud fuerit, sive privatum, coram alio nullo nisi Caesate, ejusque sacro cognitore (cui tamen, post delatam ad notitiam Imperatoris criminis speciem, nihil quidquam contra tantos Viros statuere integrum erat) sistere sese cogebantur, *l. f. C. ubi Senatores & Clariss. Mancin. ad eund. Tit. Cod. Perez. eod. loc.*

V. Verum enim verò, aliam jam cum Republica nostra referat faciem, summus Princeps ejusdem, quamvis mortalium nemini concedat, infra tamen dignitatem suam haud existimat, humano Judici & Tribunali causarum suarum cognitionem subjicere sententiaeque latae se conformem reddere. Porro licet satis olim Magistratuum Romanorum aulaeque Imperialis Procerum conspicua fuerit autoritas, nullo tamen prorsus modo eosdem cum Sereniss. Imperii Rom. Germanici Principibus (si praesentem rerum statum intuearis) conferri, minus aequiparari posse, nemo fortè non animadvertit. Proinde, ne diutius contemplationi Principum & Magistratuum veteris Romanae Reipubl. immoremur, operis propositi regula admonet. Adeoque, remissis prolixioribus verborum ambagibus, tribus Capitibus Dissertationem hanc comdlecti, animus est: *Primo* de Foro Imperatoris, Augustae, Romanorum Regis, & Vicariorum Imperii: *Secundo* de Foro Electorum & Principum Imperii in Germania: *Tertio*, de Foro Principum Imperii in Italià commorantium, acturus.

CAPUT I.

De Foro Imperatoris, Augusta, Romanorum
Regis & Vicariorum.

Ictum paulò ante, mortalium neminem, Jure communi Romani Imperatoris Judicem constitui: nihilominus tamen ex sacris Legum Voluminibus demonstrari potest, morem istum hodiernum in Imperio nostro receptum, neque præjudicium afferre Majestati Imperatoriæ neque imminuere eandem, arg. l. 4. C. de LL. l. 3. C. de Testam. §. fin. f. quibus mod. test. infirm. l. 1. & 2. C. si advers. fisc. t. t. ubi caus. fiscal. quibus adde Buxtorff. ad A. B. C. V. Concl. LXXX. & not. sub tit. E. & F. qui hanc sententiam, adductis variis Ictorum autoritatibus, propugnat. Ita in propriâ causâ admittere alterius sententiam, & naturali æquitate confirmatur, & civili non repugnat, l. 17. ff. de Judio. & l. ff. 10. de Jurisd. Grot. d. 7. B. & P. l. 1. c. 3. §. 1. n. 2. & l. 2. c. 20. §. 8. n. 4. Buxtorff. loc. cit. qui Bodinum quoque in Tractatu de Republ. L. 4. c. 6. suis partibus adhaerentem habet. Quamvis invidiosus iste Romanæ Majestatis obtrektor in eodem opere de Republicâ L. 1. c. 8. asserere non erubescat, imminui summam istam in terris Majestatem, cum in Jus vocare Imperatorem nostrum solitum in Imperio, & sine læsæ Majestatis crimine permissum sit; pro erroneâ istâ opinione summis viribus contendem velut

Danais pro navibus Ajax.

Et cum boui Principis non postrema virtus sit, neque se super Leges efferre, neque Justitiâ superiorem esse velle, Grot. de 7. B. & P. l. 2. c. 4. §. 12. & c. 7. §. 11. n. 2. sed quo plus possit, eo moderatius Jure suo uti, optimi Imperatoris Trajani egregio exemplo, qui strictum Præfecto Prætório ensẽ porrigens, ejusmodi negotium demandabat: Hoc pro me utere, inquit, si justè imperavero, sin minus, contra me, v. Grot. l. 1. c. 4. §. 6. n. 5. l. 1. c. 3. §. 8. n. 13. Sic quoque honestati pariter ac modestiæ summi Principis vel maximè conveniens est, causarum suarum cognitionem non sibi reservare, sed

vel arbitris constitutis, vel Consiliariis aut subditis committere. Gradum aliorum præcessit laudatissimo suo exemplo Fridericus Imperator, qui Parium Judicio in controversiâ feudali subijcere sese non indignum Majestâte suâ judicavit, *Tu. de Pac. Constantia §. Sententia: versic. Et si qua controversia*. Præterea constat, neque Galliarum Reges Patriis sese exemisse Judiciis, quin potius, ut omnem iniquitatis suspicionem à se depellerent, sententiâ à Parlamento latæ, quamvis causâ ceciderint, subscripsisse. *Qua in re (Gothofredi Jcti verba sunt) tantum abest, ut quidquam Majestati illorum detractum sit, ut potius eo nomine securiorem reddiderint eandem. vid. laud. Gothofr. ad L. un. C. ne quis in sua caus. judic.* Pari modo in Arragonia Justitiam Arragonicam esse constitutam, quæ Regi jus quoque dicat, testatur *Borell. de præst. Reg. Cathol. c. 46. n. 54*. In Dania autem universum Regni senatum, in causis Regi cum alio intercedentibus Judicio præesse, contendit *Arnif. de Jur. Majest. l. 1. c. 6. n. 11.* & in Capitulatione Christierni II. cautum fuisse ait, ut Rex ad postulata litigantis usitato Judiciorum more respondere velit. Utque pluribus exemplis res magis magisque in aperto sit, Regem quoque Bohemiæ ratione Silesiæ, Vratislaviense Judicium subire ait, *Chrad. P. 10. f. 1. n. 13*. Et intuitu Glogoviensis Ducatus Pares Curia Glogoviensis recognoscere testatur *Beust. in l. admonendi n. 194. ff. de Jurej.* Regem verò Hungariæ Palatinum Regni habere Judicem, omnes consentiunt rerum Pannonicarum scriptores. Electores Saxoniz coram Curia superiori Lipsiensi conveniri, testatur *Churfürstliche Sachsische Ober-Hoffgerichts-Ordnung zu Leipzig. rubr. Wer vor das Ober-Hoff-Gericht*. Duces Saxoniz coram Provinciali Curia Jenensi respondere, videre est ex *ordinat. renovat. Curia Provincial. cap. 17. pr. Strauch. Exerc. 3. n. 8*. Principes verò Austriacos à subditis suis conventos Nobili cuidam Judicis munia demandare, *Cuspinian. in Austr. p. 37.* tradit.

II. Ex dictis itaque factis patere superque reor, haud infra summam Imperatoris dignitatem positum esse, dum à pluribus jam seculis invaluisse deprehendimus, Imperatores ab aliis conventos non indignum Majestâte suâ judicâsse, coram Judice, quamvis inferiore, sese sistere. Neque tamen his Judicium subeundi munis Pontificem Romanum ornatum esse, omninò asserendum est. Quamvis contrariam partem validè tueri summis adnitantur vi-
ribus

ribus Canonistarum non pauci, & ex illis vel præcipuè *M. A. Peregrinus de Jure Fisci l. 1. tit. 2. n. 6. & 12.* novissimè autem *Martha de Jurisd. Ecclesiast. P. 1. c. 24.* eo potissimum argumento: quod Imperator negare haud possit, Christi Imperio sese subjectum esse, Pontificis autem Romani & Christi O. M. cum idem velint esse tribunal, atque illum hujus in terris vicarium constitutum, hinc Papæ Jurisdictionem in se Cæsarem, nostrum detrectare non posse, *Limnaus 7. P. l. 2. c. 11. n. 22. ad A. B. C. V. observ. 15. Rumelinus ad A. B. Dissert. iv. th. 5.* Episcopo namque isti ceu Vicario Christi supremam potestatem in Universum terrarum Orbem eamque directam, pariter in spiritualibus atque temporalibus tribuere non erubescunt, *Hosiensis in cap. quod super his 8. extra de vot. & vot. redempt. & alii.* Bellarminus autem saniolem paulò amplectens sententiam *L. 5. de Rom. Pontif. c. 15. n. 6.* cum suis asseclis in Ecclesiasticis directam, in Politicis indirectam, illimitatam tamen potestatem (falsò quidem) addicunt; cujus intuitu supremum Judicium super omnes mundi Potestates sibi arrogavit Pontifex, ut patet ex *c. pastoralis de sentent. in Clement. c. grandi de supplend. negl. Præl. in 6. c. intellectu de Jurejur. vid. Spreng. 7. P. L. 11. C. xxxvi. p. m. 315.* Et licere ipsi Imperatorem folio Imperiali exuere, & vacante Imperio rerum gubernacula gerere, denique summa ista in terris potestate (donicum alius ad fastigium illud Majestatis evehctus fuerit) uti, statuit modò allegatus Cardinalis Bellarminus cum aliis, accersitis de domo suâ testibus ex *c. Apostolica 2. de sentent. & rejud. lib. 6. c. venerabilem 34. x. de Elect. Clementin. Roman. de Jurejur. &c.*

III. Primùm seculo undecimo Romani Pontifices hunc affectare honorem, eorumque antesignanus extitit Gregorius VII. antea Hildebrandus dictus, de quo *Onuphrius Panvinus in descript. vita ejus; Huic, inquit, Romana Ecclesia acceptum ferre debet, quod Imperatoribus, Regibus & Principibus sit præfecta; & paulò post: Primus omnium Pontificum hic, præter majorum morem, contempta Imperatoris auctoritate & potestate, cum summum Pontificatum obtinisset, Cæsarem ipsam (Henricum IV. putat) à quo, si non electus, saltem confirmatus fuerat, non dico excommunicare sed etiam Imperio privare ausus est; res ante ea à secula inaudita. Pluribus videlicet celeberrimum*

Ictum Zieglerum *Disput. de Origine & incrementis Jur. Canon. §. 31. seqq.* Controversia hæc sæpius inter Imperatorem & sedem Romanam mota, & utrinque acriter certatum fuit, maximè Henrici IV. tempore: Testis est ipse *Abbas Spanheimensis Triheimius in Chron. Hirsang. A. MCVI. Scholastici certant, inquit, & adhuc sub iudice lis est, utrum Papa Imperatorem deponere possit?* Postea Friderico I., dein & Friderico II. regnantibus, quorum uterque, alter ab Alexandro III. alter ab Innocentio IV. in Concilio Lugdunensi Ao. 1243. ab imperio dejectus fuerat, *Dan. Otto Jur. Publ. c. 10. f. 211.* Neque temporibus subsequenter abstinuerunt Imperatores suo huic Juri seriò invigilare & Pontificum moliminibus strenuè sese opponere, ceu luculenter patet ex Ludovici Bayari rebus præclarè gestis, quas vide apud *Aventinum in Annalibus Bojorum.* Fuit & Galliarum Regibus, intuitu illius à Pontifice sibi vindicatæ in omnes Christianos Principes potestatis politicæ, maxima animi constantia, adèd, ut nunquam induci potuerint, vel minimam partem ejusdem Præsulis Romano cedere. Ad hanc rem facere videtur responsum Philippi Pulchri Regis Galliarum ad Bonifacii VIII. Literas, satis comprobans superque, quàm molestè tulerit istam à Romano Præsule affectatam potentiam, vide istud apud *Goldast. Tom. 3. Constit. Imperial. fol. 407.* Verùm enim verò, quicquid tandem Juris in Imperatores pro Papâ suo prætereendere velint Canonistæ eorundemque asseclæ, constanter tamen ipsis hanc prærogativam quovis modo competere negant & pernegant Doctores nostri videtis: prolixè hanc Romani Cleri sententiam refutatam à Buxtorff. & Auctores quos allegavit *diff. ad A. B. c. 1. Concl. XI. & notas ibi, & c. 5. Concl. LXXVII. Rymel. ad A. B. Diff. II. §. IX. in f. Lege omnino in Dissert. v. §. 5. & Parte II. Diff. v. Corollar. prim.*

IV. An autem Imperium nostrum, eo sensu, quatenus absque Imperatore Proceres saltem & status intellectos volumus, Imperatore superius? Quæstio hæc sæpius inter Magni Nominis Ictos versâ, silentii velo tegenda non est: Hinc enim competens fortè Imperatoris Tribunal universum erit Imperium, vel provocatio ab Imperatore ad idem patebit Judicium, tandem & pœnale seu exauctorationis Judicium contra Cæsarem institui

tui poterit, quippe quæ exinde pronò qu. fluunt alveo. Multi sunt, quibus affirmativa verior videtur, atque inter eos vel præcipuo loco *Hypolitus à Lapide tractatu de ratione status P. 1. c. 3. Sect. 2. § 3.* cujus quoque premit vestigia *Limmas Tom. 1. Jur. Publ. L. 1. c. 12. n. 20. seqq. Tom. V. addit. ad eund. loc. p. 201.* Distinctione siquidem facta inter Majestatem realem quæ sit in Republica, & personalem, alteram eamque superiorem universo Imperio, hanc velut inferiorem, Imperatori competere assertum it. Quâ ratione inferre non omninò erubescit, Imperatorem hostili animo adversus Rempubl. affectum, crimen læsæ realis Majestatis committere; adeoque Imperium majus utique Imperatore esse, cum isthoc crimen non nisi in superiorem committatur. Porro Capitulationes introductas esse, ut liquidò constet, Imperatorem Imperio minorem habendum esse, cujus intuitu videlicet Imperio debeat fidelitatem juratò promissam, *Hortlederus ap. Goldast. Polit. Imper. Parte 12. Discurs. 2. p. 613. ibi: und ist dem Reich mit Pflichten verwandt: Erklärung des Landfriedens zu Augspurg de Ao. 1500. Tit. vom aufgerichteten Landfrieden, & aliis in locis.* Denique ministrum Imperii Imperatorem vocari ex verbis clarescere *Wenceslai exauctorationis formulæ insertis apud Goldast. Tom. un. Constit. Imp. p. 379.* Neque dissimulasse isthoc Ludovicum Pium Imperatorem, cum administrationem Imperii Germanici ministerii appellatione salutaret, *capit. l. 2. c. 2.* cumque Imperii Majestas Reip. cœva sit & longissimè duratura, quidni & præstantior Majestate Imperatoris, veluti cum ipso esse desinente. Contrarium tuetur *Reinking. de Regim. Sec. § Eccles. l. 1. Classe II. c. 2. n. 70. 72. seq. § Class. 5. c. 9. per tot. § Fibig. in elect. Jur. Publ. Semidec. 7. quæst. ult. § Semidec. 8. qu. 1.* hisce potissimum argumentis: Cum apud Imperatorem legitimè in Regimine constitutum sit Majestas, hoc est, suprema in Republica potestas, inde fluere, eminentiorem hac Majestate aliam Imperio superesse non posse. Ita namque Imperator Universis & singulis Imperii statibus secundum DEI & Leges Imperii ex plenitudine potestatis imperare solet *Recess. Imp. de Ao. 1521. sub Tit. Ordnung des Landfriedens in Princ. ibi: Entbieten allen und ieden Unsern und des Reichs Churfürsten, Fürsten, Pralaten &c. Unsern und des Reichs Unterthanen &c. porro: Aus Römisch: Kayserlicher Macht.*

und Vollkommenheit : & passim aliis in Recessibus. Præter enim DEUM, superiorem ullum Imperatorem haud recognoscere, communi Electorum Decreto Ao. 1338. adversus Pontificem Romanum publicato, pronunciatum *Aventin. l. 8.* Nam quemadmodum caput corporis humani partibus omnibus superius, ita & Imperatorem velut caput Politicum Imperii, supremum moderatorem existere; cumque post DEUM ipsi omnes in Imperio rationem reddere necesse habeant per *R. 7. de A. 1529. §. und nach dem Sc. ibi: Wie ein ieder solches gegen Gott und Seine Majestat gedenket zu verantwortten.* omniumque dicatur imperii statuum Dominus Clementissimus *R. 7. de Ao. 1525. in pr. ibi: Unser Allergnädigster Herr,* & plurimis aliis in locis. Ipsi autem ordines in subscriptione humillimos Imperatoris, *unterthänigste*, imò interdum, *aller-unterthänigste* sese profiteantur, utique post Deum Imperatorem & Universo Procerum & statuum ordine conjunctim singulive meritò censeferi superiorem. Ponderatis duarum sententiarum, quas modò recensuimus, fundamentis, utramque sustineri posse, imò quid per Imperium intelligatur, probè consideraverimus, *Carpzov. qu. 5. addita disp. Fendali 9.* vult, ejusmodi autem vocis acceptionem duplici venire sensu: proprio, quatenus denotat totum Imperii corpus istoc Politicum, Capite Imperatore & membris i. e. Statibus Imperii consistens, *A. B. Tur. 2. §. Joh. N. Erz-Bischoff. R. 7. d. an. 1530. §. dergleichen Wir. it. de A. 1541. in pr. de A. 1546. §. Die weil aber. circa fin. de anno 1523. §. und fürter.* quo sensu autoritatem Imperii h. e. Imperatoris & Procerum conjunctim accepti, majorem esse solius Imperatoris potestate, statuit. Abusivo autem sensu, si per Imperium Proceres duntaxat ac Status quis intellectos cupiat, ut in *Instr. Pacis art. 4. §. Quod ad domum. § art. 10. v. 4. § 2. 3.* censuram utique mereri Limnæi & alii cujuscunque erroneam sententiam; cum nemo sit qui nesciat, Imperii Principes & status in consortium Potestatis & Majestatis ita receptos esse, ut major pars penes Imperatorem resideret, eique soli Majestatis Jura quædam reservata esse: Hinc etiam Imperii formam ad Monarchiam magis, quàm ad Aristocratiam inclinare, licet Aristocraticè sit mixta. Cæterum minus accuratè à Limnæo Majestas quædam Personalis (quæ sit penes Imperatorem) in respectu ad realem (qua gaudeat Imperium, prout ille Imperii vocem accipit) dicitur

citur, cum in omni Republ. non nisi una reperiatur Majestas. Ea siquidem divisio, quamvis à *Schuzio tractat. de statu Rei Romanae* Doctoribusve quibusdam aliis applausum meruerit, cæteris tamen ob Rerumpubl. genium suspecta visa est, notante *Stamlero Tr. de reservatis Imperii §. 12. n. 1. & §. 8. n. 1.* Etenim cum Majestas sit in civitate ubique suprema potestas, neque à naturâ suâ & definitione degenerare unquam, minus alio respectu utraque summa, alio iterum quædam inferior, quædam superior esse possit: ideo divisionem illam inter Majestatem summam & non summam ne utiquam admittendam, neque ulla ratione alia excusandam esse, statuit *Oldenburger. ad Limn. enucleat. l. 1. c. 10. th. 4. seqq.*

V. Ex hujus quæstionis solutione & illa dependere videtur, an ab Imperatore ad Imperium, hoc est, Proceres & Status ejusdem, provocare integrum atque permissum sit? siquidem, si ponamus, Imperium superius Imperatore haud esse, ab hoc ad istud tribunal dubio procul non valebit appellatio. Cæsar autem noster solus dicitur, ad quem ab aliis provocatur, cujusve sententia Legis vim habet, *l. 1. §. 1. ff. à quib. appell. non licet. l. f. C. de LL.* Proinde Mauritius Hassiæ Landgravius, contra Decretum Cæsaris ad Imperatorem & Status appellaturus, provocatione rejectâ, repulsam tulit. Haud secus atque Coloniensis Elector, qui à Cæsare malè informato ad melius informandum provocationem interponere, irritò quidem successu, annisus est: tantùm enim absuit, ut appellatio admitteretur, ut potius Notarius suspensus ab officio, instrumenti hujusmodi confecti pœnas dederit. Verùm, an Imperator ob violatas Imperii Leges fundamentales, & si facti gravitas & circumstantiarum pondus requirat, neque saluti Reipublicæ aliter nisi mutatâ Imperatoris persona, consuli queat, solio Imperiali justè & legitimè exui possit? quæstio certè non levis momenti oritur. Et partium studia vel maximè hic versari omninò deprehendimus. Etenim, qui affirmativam defendere præferunt, autorum numero non pauci, in eâ hærent opinione, cum non absolute nec simpliciter, sed certis conditionibus juratò promissis, quæ sub Capitulationis appellacione veniunt, ad gubernacula Reipublicæ Imperator admoveatur, quas si non præstiterit, jusquejurandum violare, & impio animo Reipublicæ interitum meditari non erubuerit, eo ipso Imperii jus illi resolvi, & legitimè solio Imperiali

riali ipsum deturbari, *Reinking. de Reg. secul. & Eccles. L. 1. Cl. 1. c. 5. n. 86.*
 & *L. 1. Cl. 1. c. 2. n. 32. Carpz. de Lege Regia C. ult. n. 2.* Nam cum
 Cæsarea, ut vocatur, Capitulatio, similis Legi Commissoriae, sit
 conditionalis quasi stipulatio, cujusque conditio si deficiat, ipsa
 stipulatio committi dicatur §. 4. *f. de V. O.* Idem volunt, necessitatis
 neutiquam fuisse, expressis verbis in Capitulationibus deponendi
 Jus Imperii Ordinibus sartum reservare, cum ex natura contractus
 satis id appareat, arg. *l. 3. ff. de Reb. cred.* Adesse ajunt porro, A-
 dolphi & Wenceslai Imperatorum depositorum exempla, ead-
 demque haud facti sed juris; quoniam præviâ deliberatione dili-
 gentissima consilium deponendi inierunt Principes, qui Imperii
 bases sunt, & libertatis vindices, pro quibus, utpote juramento
 Imperio obstrictis, præsumtio militat, rem omnem ordine pariter &
 secundum Legum normam confectam esse. *Schütz. str. de statu Rei Rom.*
Exerc. 111. §. 30. Limnaus T. 1. Jur. publ. L. 2. c. 11. & Tom. V. in ad-
dit. ad L. 2. c. 11. & tractat. de Capitul. Imperat. sect. x. p. 33. seqq. Ex
 adversa parte sequuntur negantium castra, qui in eam abeunt
 sententiam, Principibus Imperii & Statibus jus deponendi Impe-
 ratorem prorsus nullo modo competere, quoniam in Imperio
 Lex Commissoria reperiatur nulla, cujus argumento Ordinibus
 in casu contraventionis jus eligendi alium & destituendi contra-
 venientem permissum atque reservatum esset. Diversum enim re-
 medium isto casum Capitulationibus Caroli v. art. 33. & Ferdinandi I. art.
 30. & aliis offendi, videlicet: quam primum Imperator limites præ-
 scriptæ regulæ transire in animum inducat, ut omnia ipso jure
 nulla & irrita sint. In textu: *Das alles soll Krafftlos todt und abseyn, inma-*
sen wir (puta Imperatorem) es auch iesz, als dann, und dann als
iesz, hiemit cassiren tödten und abthun; huc collimat tractat. *Arnisei*
de potest. Princip. in populum semper in violabili. Hinc, ajunt, Serenissi-
 mos Electores, istius remedii intuitu, caute omnino amittendi
 Imperii scopulum præterisse: nam cum Imperator suam Maje-
 statem soli DEO acceptam ferat, nemini mortalium inte-
 grum esse, folio Imperiali ipsum dejicere, neque Statibus ipsis, cum
 in obscuro lateat, sit ne ea DEI voluntas, ex conscientia autem
 dubia nihil prorsus agendum esse, optime monet *Dn. Vuirar.*
Inst. 7. P. p. mibi. 103. Præterea, æternam dicunt adesse Juris divini
 regulam, obedientiam præstandam omnibus Imperiis humanis,
 etiam

etiam injustis atque infestis. *Rom. 3. v. 2.* Quamvis autem Imperator ad certa quædam capita juratò promissa, teneatur, non tamen ejus perfidiam, populum, Imperio ejus obsistentem, judicio divino eximere, neque provisiones Regnorum introductas, immortalem Dei Legem imminuere posse. Unde *Felden in Not. ad Hug. Grot. de J. B. & P. l. 1. c. 4. p. 56:* Quod liberi, inquit, parentibus debent, idem & subditi Regi, qui civiliter præest, præstandum obligantur; & quia summa sunt horum beneficia, injuriæ parvi faciendæ, facile enim per beneficia reliqua compensantur. Vide prolixè de his agentem *Stamlerum tr. de reserv. Imperii §. 17. n. 4. seqq.* Cæterum ad exempla depositorum Imperatorum, quæ producuntur, respondent, absque discrimine collecta esse ea; Ludovici enim Pii & Henrici IV. alterum nefarium & injustum, alterum quoque per factiones Pontificias fuisse constat. Adolphi istud Nassovii vagè & crudè allatum, absque ulla luce historiæ, cujus tunc temporis magnus fuit defectus; neque ex historicis antiquioris notæ, justitiam ejus negotii probari posse; denique solum Wenceslai superesse exemplum, non injuriâ fortè depositi: Verùm enim verò, exauktionem istam legalem fuisse & justam, neutiquam affirmari posse, sique extraordinaria & inter diræ necessitatis casus referenda, ideò tamen sub Juris specie & pro præjudicio allegari non posse, cum extraordinaria & excepta haud constituent regulam. Præsertim cum Principum & civitatum Germaniæ diversi, destitutum Wenceslaum nihilominus pro Imperatore habuerint, testante *Boecler. in Notit. Imp. L. IV. c. 1. §. 5. p. m. 114. seqq.* junge *Grot. de J. B. & P. L. 1. c. 3. §. 9. & c. 4.* Itaque, funesto hoc occurrente casu, cum remedia alia non inveniunt locum, quo ad saniora consilia capeßenda reduci posset Imperator, hostili animo in Rempubl. affectus, sed pergat, universum pessundare Imperium, Jus defensionis non autem offensionis, contra Cæsarem Proceribus factum tectumque remanere, quod pro redigendo in ordinem summo Principe exercere possent, statuit *Stamlerus loco supr. alleg.* Non minus autem consultum fore, existimat *Boeclerus*, quo majores turbæ evitentur, Regem Romanorum tunc ad Imperii gubernacula simul admoveri, *vid. eund. in Not. ad H. Grotium L. 1. c. 4. §. 9. in fine.*

VI. Admonet verò laboris propositi regula, consideratis præ-

cedentibus foliis, quæ pro Pontifice Romano militare videbantur argumentis, ut paginas jam nostras honori Serenissimi Palatini Comitis velut certissimi Majestatis Imperatoriæ Judicis, libemus; certissimi, inquam, cum insigne istud Domus Palatinæ Privilegium per Auream Bullam Divi Caroli IV. expressè confirmatum sit, consuetudine quidem seu usu antiquo jam antea introductum. Etenim familiare isthoc Imperatoribus, non tantum ante Auream Bullam compilatam, sed dudum quoque ante Adolphi Nassovii & Alberti I. Austriaci tempora fuit, ut, si ab aliquo sese conveniri paterentur, coram Palatino Comite, aut liberè & proprio motu, sistere sese dignarentur, testante *Buxtorff. diss. ad A. B. Cap. v. Concl. 79. in not. ubi testimonium producit ex Speculi Saxonici. libr. 3. art. 52. in f. & Weichbild. l. 1. art. 8. & 9.* quibus in locis Palatinus Comes Judex Imperatoris dicitur; nec isthoc abnuat Speculi Suevici Autor l. 2. c. 43. §. 6. ibi: *Wann die Fürsten den König wollen beklagen, so er ihnen wider recht thut, das sollen Sie thun vor den Pfalzgrafen. Item: Der Pfalzgraff vom Rhein ist zu Recht Richter über den König und davon hat die Pfalz viel Ehre.* Sed hæc Jurium Volumina adhuc ante Alberti I. Imperium longo quidem tempore conscripta fuisse, ipse testis est *Goldast. in dedicat. der Reichs Saazungen.* Quamvis in contrariam abeat sententiam, in rationali *Constit. Imp. p. 99.* asserens, hoc munus communi Principum voluntate ac suffragio, Rudolpho Comiti Palatino Rheni primum fuisse collatum, idque probare cupit ex Georgii Alteni Norimbergensis Chronico, ubi hæc verba: *Darumb setzen die andern vornehmsten Fürsten Teutscher Nation Herzog Rudolph Pfalzgrafen bey Rhein zu einem Römischen Richter des Reichs, also, das Er hinsüro zu Künstigen zeiten aus seiner Dapperkeit dasselbe Ampt vollföhren sollt, auf das die Römisch Könige bewegt zu werden, nichts übel oder Scheltung-würdiges im Reich vorzunehmen, dadurch Sie der Römischeen Königlichken Hobeit unwürdig geschazet werden mochten.* Is namque Alteni scopus est, ut recenset, quo pacto Electores Ecclesiastici cum Palatino Comite consilium ceperint, Regem Albertum, in quem offenso erant animo, solio Imperiali privandi. Verum omni modo eam Goldasti reprobatur sententiam *Limnaus observ. 7. ad c. V. A. B. §. 3.* vehementer miratus, quibus tandem rationibus adductus Vir acutissimi alioquin judi-

cui eam amplexus sit. Cui quoque calculum adjicit suum *Thulemarus Tract. de Officiis, c. XVIII.* affirmans, in sententia exauctorationis Adolphi & Alberti I. expressis contineri verbis: *Electores propterea Palatinum elegisse, quod sit Officium Palatina dignitatis, ex quadam consuetudine, de causis cognoscere, qua ipsi Regi Rom. moverentur.* Sed rem eam omnem ambiguum esse atque Historicorum, præsertim Patriæ nostræ, negligentia signum illustre tradit *Limnæus 7. P. 1. 3. c. 9. n. 74.* Liberè tamen & spontaneo motu Palatini Comitum foro atque sententiæ Imperatores sese subiecisse olim, ipsis quoque Divi Caroli verbis non obscure innuitur, ejus namque mentionem injiciens: *sicut, inquit, ex consuetudine introductam esse dicitur, & in Germanico textu, quem ex Archivo Serenissimi Electoris Palatini Goldastus exhibet Constit. Imperial. Tom. I. fol. 126. ibi: und wie doch, es sey von alter gewonheit ingebracht, als man spricht &c.* adeoque nullum olim legis vinculum adstrinxisse Imperatores dicendum est, quoniam vulgò circumfertur, consuetudine esse receptum. Neque Cæsares ipsos eam necessitatem imponi sibi, omninò indulerunt, quod Alberti I. Imperatoris comprobatur exemplo: Etenim cum Electores tres Archi-Episcopi & Comes Palatinus, hujus consuetudinis prætextum præ se ferentes, Albertum, cum quo lites ob Adolphi Imperatoris necem agitabant gravissimas, convenire in animum inducerent, tantum absuit, ut se Judicio stiterit, ut potius istam in Jus citationem pro conspiratione & rebellionem ducendam existimaverit, belloque aggredi & animadvertere in eos statuerit, precibus tamen ad mitiora consilia revocatus, alium post alium in gratiam receperit. Ita referunt *M. Alb. Argent. in Chron. f. 112. Trithem. in Chron. Hirsaug. An. 1302. & alii, quos vide apud Buxtorff. Dissert. ad A. B. Cap. V. Concl. 78.*

VII. Summum aurem istud honoris argumentum, quod per Auream Bullam Serenissimo Palatino Comiti Electori, soli quidem (Electorem enim Saxonie deficiente Palatino, Imperatoris Judicem esse, negat *Limnæus ad A. B. C. V. obs. xiv. & J. P. P. 1. L. III. c. 9. n. 23. & Freherus Orig. Palat. c. 16. p. 139. in fin.*) expressè collatum intelleximus, à veteri Comitativa Palatina descendere, Freherus & cum illo Doctorum non pauci statuunt.

Apud Carolingos namque olim istud usu receptum erat, ut Palatii Præfectus, qui & Major Domus vocabatur, in Aula Regia & Prætorio, amplissimam cognitionem non tantum in omnes Ministros Aulicos, nullo planè exempto, haberet, atque jurisdictionem exerceret, verum quoque Regem vel Cæsarem, si ab alio se conveniri pateretur, judicandi facultate gauderet. Quod successu temporis eò usque devenit, ut, quamvis Imperium ad Germanos translatum fuerit, nihilominus Palatino Comiti, tanquam Imperialis Palatii Judici & Præfecto, causas suas dirimendas atque decidendas commiserint Imperatores: hujuscemodi postea consuetudini hac Caroli IV. constitutione singulare robur atque obligandi vis accessit. vid. *Freher. ad Petr. de Andlo. L. 2. c. 10.* Neque tamen hæc M. Freheri & aliorum sententia obstat, quo minus illud Palatini Comitis jus cum A. B. à consuetudine derivari possit; neque hac stante hypothefi consuetudinis initium, quod ut plurimum ignoratur, indagari potest. Enimvero, nihilominus isthoc in latebris agere, exinde patet, quoniam haud probari potest, quo temporis tractu, quisque Francorum Regum primùm ejusmodi consuetudinis initium expediverit. Præterea nec Doctores isti statuunt, Palatii Regii Comiti vi Jurisdictionis suæ, quam alioquin in Palatio exercebat, necessariò competiisse facultatem, Jus ipsi Regi dicendi, sed virtute consuetudinis factum, ut submissione libera, Rex in suis litibus ipsi cognitionem commiserit. *Thulemarus de Octoviratu C. XVIII. th. 22. 23. Limneus ad A. B. C. V. observ. XII. p. 294. pr.* Ita apud alias moratiores quoque gentes dignitas Palatina eodem Privilegio ornata fuit. De Anglis namque (referente Frehero) Paris gravissimus eorundem Historicus memoriæ prodidit, in descriptione solennium rituum, quibus Henrici III. nuptiæ celebrabantur, Comitem Cestriæ stricto S. Eduardi gladio Regiam Majestatem præcessisse, in signum Comitis Palatini muneris, cujus intuitu Regem, si oberret, cohibere integrum ipsi atque permillum sit. Et apud Hungaros obtinet famosissima de officio Palatini constitutio, quæ An. MCCCCLXII. Matthiæ Regis & Procerum autoritate prodit, qua præter alias maximas prærogativas Palatino Regni summa post Regem Jurisdictio defertur, eousque, ut si fortè inter Regem & Ordines mu-
tua

tua orirentur diffidia, proprium ipsi ac perpetuum sit, inter partes litigantes mediatoris tueri munia, eoque sedulo niti, ut quam maturissimè lites componi, ac placidè sine intestinis turbis sopiri queant.

VIII. Non desunt autem, qui eximiam hanc Palatini Comitum prærogativam minus appositis explicationibus labefactare, atque expressum A. B. sensum invertere adnituntur; quos validis retundit rationum machinis *Limmaus Tom. I. §. P. L. 3. c. 9. n. 29. seq.* Ea tamen exinde originem quæstio trahit, quo respectu Palatinum Judicem recognoscat Imperator, an quatenus Imperator sive Rex Romanorum, (cujus appellatione hoc Aureæ Bullæ loco Rex Romanorum intelligitur, qui vacante Imperii sede electus, nondum tamen Imperiali diademate (ceumoris olim erat) Romæ à Pontifice M. ornatus est) an quatenus Principum aliâ dignitate præditus? Et certissima quidem opinio nullis propemodum involuta dubiis, Imperatorem non ut v. g. Archiducem Austriæ vel alium Imperii Principem, sed ut Imperatorem, coram Palatino conveniendum esse. In eam enim cogitationem venisse D. Cæsarem nostrum Carolum IV. videtur, asserentem quippe, Imperatorem s. Regem Romanum coram Palatino habere respondere: & clarius idem Germanico A. B. textu innuitur, verbis: *Ein Kayser als Römischer König.* Jus Saxonicum Palatinum s. Palansgraviium Judicem Imperatoris non dissimili argumento statuit. *Speculum autem Suevicum l. 2. c. 43. §. 6. jubet: Wann die Fürsten den König wollen beklagen, das sollen sie thun vor den Pfalzgrafen.* Etenim Imperator, ut alius Imperii Princeps conventus, peculiare forum neutiquam sortitur, sed coram Austregis, vel in Camera, haud secus ac reliqui Principes Imperii, respondere tenetur, egregio D. Caroli V. exemplo, qui coram Imperiali, quæ tum temporis Augustæ Nemedum erat, Camera, in Jus ut Austriæ Archidux vocatus, mandasse sibi ipsi legitur, cum in modum: *Wir Carl Sc. Römischer Kayser entbieten dir Carl Erz Hertzogen von Osterreich, referente Buxtorff. Dissert. ad A. B. C. V. Conclus. 64. lit. b. in fin. vid. Limn. J. P. Tom. I. L. 3. c. 9. n. 39.*

IX. Causas quod attinet, quarum ratione coram Palatino Comite Imperator conveniri potest, quoniam in A. B. speciatim nullæ.

nullæ exprimentur, alius paulò repetendum est, num in hac
 latissimâ verborum conceptione ad unam omnes, aut quædam
 certæ tantum comprehendantur causæ? Arduam eam mul-
 tisque difficultatibus implicitam quæstionem, Autores deprehen-
 dunt, studiaque in diversa abeunt. Namque aliis arridet, om-
 nes nullo discrimine habito, civiles pariter ac criminales deni-
 que & feudales huc trahere causas. Alii è contra satius futurum
 existimant, civiles tantum & pecuniarias in hunc retulisse censum.
 Utraque opinio suis non eget rationibus. Priorem sententiam
 propugnandam suscipit *Sinoldus disp. de Vicar. Imper. Conclus. 8. §*
vol. 1. Diff. 7. P. disp. 7. lit. p. 452. statuens, ob latissimam dictæ
 constitutionis verborum conceptionem, in omnibus causis Pala-
 tini prævalere Judicium, quod Imperator expressis hisce verbis
 innuat: *super causis, pro quibus impetratus, i. e. conventus fue-
 rit, & in Germanico textu: Von Sachen wegen, darumb Er an-
 gemuthet wird. DN. Viriar Instit. 7. P. Tit. 12. §. 17. p. 294.* Sen-
 tentiæ posterioris asseclæ generale isthoc enunciatum cum grano
 falis accipiendum, atque ad causas modò pecuniarias & civiles tra-
 hendum esse existimant. *Vulhejus in l. 1. n. 7. C. ubi Senat. vel Clariss.
 Thulem. de Octovir. c. XVIII. n. 29.* pro suis partibus allegantes
 textum *Speculi Suevici c. 23. apud Goldast. Tom. 1. der Reichs-Sazun-
 gen p. 37. ibi: Dem König mag niemand an den Leib sprechen, in wortt
 das Reich ehe urtheilt mit der Fürsten urheil. Über des Königs Leib und
 iber sein Ehr mag niemand urheil sprechen, wann die Fürsten, & porrò:
 und kriegt Er mit iemand umb guth, oder umb andere ding, das des Reiches
 ist, do sollen iber sprechen die Fürsten und Grafen, die Freyen und des
 Reichs Dienstmann.* Hinc Doctores in eam adducuntur sententiam,
 Criminalium pariter ac Feudalium cognitionem non ad Palatinum
 Comitem pertinere solùm, sed & reliquorum Sacri Rom. Imp. Ele-
 ctorum & Principum s. Curia Parium judicium requiri: Et ut spe-
 ciatim jam de criminali Jurisdictione differamus, magnum ecce! al-
 legatum cernimus Autorum numerum apud *Knipschild. de Juribus &
 Privil. Civ. Imper. L. 2. c. 33. n. 102. p. 620.* prorsus in unam ean-
 demque opinionem concedentium, Jurisdictionem videlicet
 criminalem in Imperatorem exercendam, Palatino neutiquam
 adscribi posse, cui modò allegatus quoque Knipschild. subscribit.
 Diversa iterum ab hac quorundam opinio est, quæ Palatini Judicium
 quoad

quoad criminalia, ad depositionem & mortis usque supplicium extendit, *vid. Limn. J. P. Tom. I. L. 3. c. 9. n. 48.* Imò *Glossator juris Saxonici ad fin. art. 8. l. 1. Weichbild.* statuere non erubescit, Imperatorem ob causas tres ibi notatas à Palatino iudicatum, inclinata ad clypei marginem cervice, securi aurea ab eodem feralem excipere ictum. Quo uno, quid delirius febriens ullus somniaverit? Eo nomine, *Frehero* teste, Auctor idem *Frischlino* aliisque emunctæ naris viris ludibrium debuit. Cæterum, minorem esse modò vocati in testimonium Suevici (ut vocant) Speculi auctoritatem, & suspectam fidem, ut tribuamus ipsi, Imperatorem in criminalibus, Iudiciis vel ullius Principum Imperii subiectum esse: cum præsumi vix liceat, Principem voluisse sese coercitioni subditorum & censuræ eorundem subicere, statuit sæpius citatus *Consultiss. D. Variar. in Inst. J. P. p. m. 395.* eorumque sententiam, qui ad causas tantùm civiles & pecuniarias Iudicium restringunt Palatini Comititis, probat quoque *Strauchius*; intelligi autem tales cupit, quibus ratione communissimæ materiæ Princeps, non secus ac alius de populo, obligatur, puta ex contractu cum privato, vel Principe sibi subiecto, celebrato.

X. Num autem Palatinus eo casu, quo Imperatorem ob malè administratum Imperium removeri posse, superius *Thef. V.* citati Autores numero non pauci, statuunt, solus Iudicis munus exequatur, jam modò dispiciendum est. Affirmantium rationes ex parte non dissimiles sunt iis, quæ pro criminali in Imperatorem Iudicio Palatino vendicando, opponere allaborarunt, quæve præcedente thesi recensitæ sunt; quas aliis insuper additis cumulare magis magisque student. Iudicium namque Palatini, ajunt, elusorium reddi, si sententiæ dicendæ Jus in causis Imperatoriæ Majestatis ipsi maneret integrum, sublata animadvertendi potestate; Quin & supra thesi VI. ex *Georg. Alt. Chronico* allegata verba, Palatinum in casu quoque depositionis Imperatoris fuisse Iudicem, innuere, & verba *Speculi Suevici L. 1. c. 20.* eandem sententiam firmare atque corroborare: quoniam ibi Imperator, insimulatus Imperii corruptione obtenti, coram Palatino querelam instituere necesse habet. *Buxtorff. Diss. ad A. B. c. V. conclus. 81. in not.* E contra qui Electorum partes elegerunt, non soli Palatino Comiti, sed simul toti Collegio Electorali Serenissimo eam potestatem tribuunt. Proinde Arumæus distinguere vult,

C

inter

inter directionem Judicii, atque cognitionem & sententiam ejusdem; Alterum facile, statuit, indulgeri Palatino Comiti posse, nempe, ut in exauctorationis Judicio, primarii Judicis seu Præsidis obeat quidem munia, cognitionem tamen causæ & sententiæ prononciationem Electorum omnium consensu & suffragiis instituendas pariter atque expediendas esse. *Vid. eundem Discurs. ad A. B. 3. th. 55.* Atque alio haud animo ab Electoribus anno supra millesimum trecentesimo Rudolphum Palatinum Comitem ad iudicium vocatum esse, quam ut Præsidium in Judicio contra Albertum Regem, ob imputata crimina Imperio exuendum, gereret, disertè tradit *Carpz. de L. Regiæ c. XIV. sect. VI. n. 25. & Buxtorff. Dissert. ad A. B. c. V. Concl. 81.* Cæteri, æquitatis rationem postulare, ajunt, cum Imperator communi Electorum suffragio ad Principale istud provechatur fastigium, ut ex rationibus vel maximi momenti Imperio iterum exuendus, auctoritate & consensu haud Palatini Comitis solius, sed universi Electoralis eminentissimi Collegii folio imperiali privetur; idque ex Adolphi Imperatoris, & Wenceslai exauctorationum formulis satis elucere superque, quippe ubi haudquaquam solus Palatinus Comes, sed nomine totius Electoralis ordinis, Moguntinus Archi-Præful velut Collegii Decanus, sententiam prononciaverit, cujus tenorem vide *ap. Goldast. Tom. 1. Const. Imp. f. 129. & seqq.* In ea altioris indaginis sunt Moguntini hæc Electoris verba: *Post multos variosque tractatus consultationesque, tum inter nos ipsos (puta Collegium Electorale Sereniss.) tum etiam cum aliis Principibus & Optimatibus Sacri Rom. Imperii seris habitas.* Quamvis autem conjecturæ exinde dari locus possit, potius vigore hujus sententiæ, exauctorandi potestatem universo Imperii Principum Ordini, minus autem solis Electoribus Serenissimis adjudicandam esse, idque eò magis, cum eundem quoque sensum referant, eo temporis tractu quo de remotione Wenceslai agebatur, Electorum S. Imperii nostri ad Civitatem Spirensis datæ literæ, quas in promptu habet diligentissimus *Lehmannus in Chron. Spirensi l. 1. c. 72. p. 850. lit. D.* ibi: *Mit Rakt anderer Fürsten und Herren zu dem Reich gehörig:* Nihilò secius tamen pro Electoribus militantes, respondent: Statuum consilium hoc casu necessitatem haud postulasse; neque alio fine istud ab Electoribus fuisse expetitum, quam ut pluribus suffulti suffragiis, validiores sese redderent, qui Wenceslao vel affectis ejus, si ad bellum res deveniret fortè, resistere possent. Quod assertum satis clarum. facere ipsam depositionis

nis formulam, ibi etenim in hæc erumpit verba Moguntinus Archi-Episcopus: *Nos Johannes Archi-Episcopus nomine predictorum Dn. Electorum & nostro*, atque iterum paucis interjectis, eadem verba repetit. *Cuspinianus* itaque, examinata hac Principum Electorum sententia, ipsis exautorandi potestatem tribuit in vitis Imperatorum Adolphi & Wenceslai. Namque eorum esse destitutionem, qui electionis olim auctores extiterent, tradit *Carpeov. Tract. ad L. Reg. c. XIV. sect. VI. n. 26. arg. l. 35. ff. de R. 7. & rejiciendam omnino Baldi Jcti in l. Barbarius ff. de offic. Prat.* opinionem, asserentis quippe, nudam eligendi, nullo autem prorsus modo removendi potestatem, in Imperatorem exercendam, Electoribus salvam atque concessam esse, sentit *Limn. J. P. P. 1. L. 2. c. 11.* ubi addit: probè Juris sui memorem Electorem Moguntinum contra Henricum IV. Imperatorem statuisse, inquit: *cum meritum eum investiverimus, cur non immunitum deinvestiremus.* Recedunt ab hac opinione, qui jus deponendi Imperatorem universo Imperii Principum & Statuum Ordini adscribunt, quod facit *Stamlerus in tract. de reservat. Imper. §. 17. n. 11. seqq. & Buxtorff. dissert. ad A. B. c. V. Conclus. XI.* Neque amplius isthoc in dubitationis aleam vocari posse, tradit *Stamlerus*, ex quo *Pac. Ofnabrug. artic. 8. §. gaudeant*, cautum, ut in primis Comitibus de perpetua Capitulationis formula sancienda, æquè reliqui Principes ac Electores consuli deberent: Proinde credibile esse, etiam de violatione ejus Electores haud solos esse cognituros, sed si tale quid occurrat, universo Statuum Imperii Ordini, illius judicium iri reservatum. Verba dicto Instrumenti Pacis loco, sequentis sunt tenoris: *In proximis Comitibus de certâ constantique Casarâ capitulatione ex communi Statuum consensu agatur & statuatur.* Quæ verba aliis circumscribendo, num genuinum sensum expresserit *Stamlerus*, dubitare videtur, *Leclorive* accuratori committit disquisitioni *Limnius Tom. V. J. P. in Append. ad L. 2. J. P. c. 11. n. 17. p. 116.* Denique Canonistæ removendi ab Imperio summi Principis facultatem Pontifici Romano falsè quidem tribuunt, quorum rationes præcipuæ thesi IV. in medium productæ sunt. Fufius hanc materiam apud *Arnisaum de Jure Majest. L. 2. c. 6. n. 5. & 6. p. 272. & seqq.* tractatam videtis, ac de *subjectione & exemptione Clericorum c. 5. p. 72. seqq.* ubi de Jure Romani Præsulis in Regna & Principatus idem copiosè agit.

XI, Et quid tandem in causis Feudalibus statuendum erit?

Anne earum intuitu Palatinum Judicem fortè admittit Imperator? Aut istas aliorum cognitioni exemptas sibi ipsi reservavit? Vel, si mavis, Curia Paribus ejus rei copiam fortè fecit Cæsar? Ecce! tres circa unam eandemque quæstionem sententias, diversimode ab Autoribus suis ventilatas. Speciosa equidem sunt, quæ in favorem Comitis Palatini adducuntur: Generale enim & simplex A. B. effatum nullam planè inter allodiales causas & feudales differentiam innuens, conjecturæ ansam præbere videtur, Imperatorem certè cohaud fuisse animo, ut in allodialibus duntaxat, minus in feudilibus causis, Palatinum Electorem voluerit admittere Judicem: Quin imo, cum ad ea potius jus adaptari fas sit, quæ facilè atque *ὅτι τὸ πλεῖστον ut plurimum* occurrere, non autem quæ perrarò vel *ἐν ἀλλόγῃ exoptato* evenire solent, per l. 3. 4. 5. 6. ff. de LL. Nov. 94. c. 2. Non autem facile obvium deprehendamus, ut de allodialibus meris, sed ut plurimum de feudis Imperii inter Imperatorem & Status controversia oriatur: Credibile est, de his potius quàm de istis textum hunc accipiendum esse. Ita quoque verisimile est, prætulisse Imperatorem, uni sese potius Comiti Palatino, quàm Curia Paribus omnibus subicere; idque vel exinde liquet, quoniam Imperator nulla ratione Serenissimi Saxonie Electoris (utpote Vicarii munia instar Palatini, sede Imperii vacante, obeuntis) habita, soli Palatino Comiti cognitionem atque decisionem causarum suarum imposuit, vi sæpius citati §. ult. A. B. c. V. Quod fortè haud alia ratione ita dispositum, quam ut ea judicandi potestas tantò magis coarctaretur. Cæterum istam A. B. Constitutionem unanimi consensu & approbatione Electorum omnium Principumque & reliquorum Statuum, coram quibus alioquin ceu Paribus Curia, controversia ejusmodi sopienda fuisset, confectam esse, liquet; qui, cum simpliciter in hanc Constitutionem consenserint, neque feudales causas eximi curaverint, quod interposita contradictione obtentu facillimum fuisset, & has includere Palatine cognitioni submittere voluisse censentur. Hisce rationibus opinionem suam sustinere conatur *Sixtin. de Regal. L. 1. c. 8. n. 53.* Diversam ab ea amplectuntur sententiam Doctorum alii apud *Knichen. de Jure Territor. c. 6. n. 3. seqq.* inter quos *Ægid. Boss. in Var. Tract. tit. de Foro compet. n. 170.* Imperatori ipsi Judicis provin-

provinciam in feudalibus causis tribuere non dubitat, suffultus præcipuè hisce fundamentis : Quod in generali loquendi formula semper excipi necesse sit personam differentis, *arg. l. 10. ff. comm. Præd.* Quamobrem, licet D. Imperator Fridericus *tit. 55. L. 2. Feud. §. penult.* generali verborum conceptione sanciverit, litem inter Seniores & Vasallos de Feudo ortam, per Curia Pares dirimendam esse: exinde tamen haud inferendum, voluisse Imperatorem ejuscemodi constitutioni proprio motu sese subjicere. Adeoq; in rem hanc optimè facere, tradit *Boss. c. novit. 13. §. non enim interdiciamus ext. de Judic.* ibi verba: *cujus cognitio ad ipsum Regem spectat.* Ita sentit quoque *Obrecht. disp. Feud. th. 70. & alii apud Buxtorff. Dissert. ad A. B. C. 5. Conclus. 81. lit. A.* Tertia denique opinio pro Curia Paribus militans, hisce præcipuis sustinetur fulcris: adesse videlicet, perhibent ejusdem Autores, generalem Juris feudalis decisionem modò allegatam *tit. 55. L. 2. F. §. penult.* Deinde Divi Friderici Constitutione *tit. de Pac. Constant. §. sententia quoque, versic. & si qua controversia,* in feudalibus litibus Parium Curia Judicio Imperatorem subjici; atque eam specialem dispositionem esse, cui nihil Caroli IV. Constitutione generali præjudicii afferri possit; quoniam manifesti Juris sit, per generalem legem derogari nunquam legi speciali, neque extendendam generalem dispositionem ad ea, de quibus facta specialis provisio: *Schrad. tractat. de Feud. P. 10. sect. 5. n. 42.* porrò Speculi Suevici textum (quem supra ad th. IX. retulimus) omni ex parte huic sententia respondere, quoniam vel isto loco Imperii Ordinibus ceu Curia Paribus, Judicium in feudalibus committitur; accedere & eam rationem non levis sanè momenti, quod speciali privilegio causæ feudales Seniorum cum Vasallo intercedentes munitæ, alium nullum nisi Pares Curia Judicem recognoscant: proinde nullo prorsus modo, intuitu Caroli IV. Constitutionis inferri posse, hoc ipsarum privilegium esse sublatum. Hanc inter ceteros tuentur sententiam *Theod. Reinking. de Reg. Secul. & Ecclesiast. L. 1. Class. 4. cap. 5. n. 2. & seqq.* quem omninò videtis. *Schrad. d. l. Linnaus Tom. 1. 7. P. L. III. c. 9. n. 51.* ubi contrariis *Sextini & Bossii* argumentis operosè respondet, & huic quidem in specie reponit, in generali sermone omni haud casu, sed tunc demum, quando rei natura, de qua oratio est, repugnat, personam loquentis eximendam esse; Juris autem Canonici istud capitulum quodammodò obscuritate laborare, neque circumstantias scitu omni-

nõd necessarias, controversiæ illius inter Reges Galliæ & Angliæ
 agitatae, adductas esse: cæterum dissimili argumento istud Juris
 Canonici esse exemplum, ex eo quoque apparere, quoniam Jure
 communi Judicium de feudo Gallorum Principi proprium ibi di-
 citur, cum hoc nostro casu Jure civili aliud sit dispositum. Por-
 tea ad Sixtini argumenta responsurus, statuit, quamvis inficias ire
 nemo quidem possit, de iis leges potissimum condendas esse, quæ
 sæpenumero in humanis occurrunt commerciis: *d. leg.* Verum enim
 verò, quò minus & de illis, quæ adeò familiaria non sunt, jura
 ferri integrum sit, rationem prohibitoriam superesse nullam, *arg. l.*
4. ff. de hered. petit. Quin potius, ut in rarè emergentibus quoque
 casibus, cognitam habeat, quam sequatur Judex, normam, necessi-
 tatem postulare maximè, ne ea, quæ extra ordinem incidere soleant,
 planè negligantur: Enimvero vel hodiernum perrarò evenire,
 Imperatorem in litem vocare ut quis suscipiat: Nihilo secius tamen
 in omnem eventum ea de re legem in Aurca Bulla expressam latam
 esse. Denique, addit, præsentiam Procerum & Curia Imperialis Pa-
 rium non inducere, Juri suo quod haud ritè invigilaverint, l. Palatino
 quoad hoc in feudalibus Judicium aliquid indulerint ipsi Prin-
 cipes: partem, quod silentium, dum cognoscere licuit factum atque
 tectum permanere jus nostrum, præjudicio non aperiat viam, per tex-
 tum in l. 8. §. 15. ff. quib. mod. pign. l. hypothec. solv. partem, quod Ca-
 rolo Imperatori Constitutionem istam laturo, adfiterint Ordines,
 consiliumve cum ipso ineuntes, eandem sententiam ad unum omnes
 amplexi fuerint.

XII. Actum hætenus de pluribus causis, quarum respectu Pa-
 latini Judicium subeat Imperator: residet adhuc Appellationis ne-
 gotium. Ubi sententia Cæsaris gravatum se animadvertit quispiam,
 anne licet ad Palatinum Comitem provocationem instituere? Af-
 firmativam suscipiendam esse, omnino persuasus est Auctor libelli in-
 scripti: *Bedenken ob die Churfürstliche Pfalz in Causis gravatoris des*
Kaysers Richter seyn Können, apud Londorp. Tom. I. Aelior. Publ. L. 3. p. 78.
 ad generalem Auræ Bullæ formulam supra toties repetitam, provo-
 cans. Deinde pro stabilienda sententia rem exemplo illustraturus,
 refert, Fridericum Burggravium Noribergensem à sententiâ Ca-
 roli IV. Imperatoris ad Rupertum Palatinum provocasse, hunc-
 que, suscepta appellatione, sententiam ab Imperatore latam, prout
 sibi

sibi visum fuit, emendasse. Accedit & alia ex Speculo Suevico desumpta dubitandi ratio, ubi *L. 2. c. 43. §. 6.* autor in hæc planè verba edisserit: *Wann die Fürsten den König wollen beklagen, so er ihnen wider Recht thut, das sollen sie ihun vor dem Pfalzgrafen.* Eam verò prorsus rejiciunt sententiam DD. alii, validissimo hocce argumento suffulti, ne generalis Caroli IV. verborum conceptio absurdè in alium sensum detorqueatur, & principia omninò invertantur, quibus à summo Principe *l. 1. ff. à quib. appell. non licet.* vel à superiore ad inferiorem provocare, hæresis est. *l. 1. §. 3. C. cor. tit. ff. de appellat.* Diversum longè ex textu ipso colligi debere, ibique de causis querelæ simplicis tantum agi, ipsa verba accuratiori judicio investigantibus, non obscurè patebit. *Buxtorff. ad A. B. C. V. conclus. 81. in not. Sinoldus Vol. 1. de statu rei Rom. Disp. 7. th. 21. lit. e. p. 453.*

XIII. Postremo, si Palatinus Comes in Jus vocare Imperatorem necesse habeat, anne Cæsar ipse vel Palatinus Elector Judicis Provinciam occupat? Utrique denegat eandem Fridericus *Lentius in Them. Synopt. th. 11. p. 335.* Serenissimo autem Saxoniae Electori eo fortè casu posse tribui Judicium, inde colligere satagit, quoniam solenni quoque Imperatoris novi Coronationis actu, Colonienfis per Moguntinum Archi-Episcopum, & in revisionis petitione, hujus partes per Trevirenses, præsentè impedimento, suppleri receptum sit. Legibus autem Imperii cum de eo nihil sit dispositum, arbitros hoc in passu eligendos esse, quod remedium, ex communi Doctorum suffragio, omnibus superiorem non recognoscentibus, honestum esse dicitur, quisquis statuere malit, vel ideo censoria virgula notandum haud esse, idem *d. loco* statuit.

XIV. Absolutis itaque causis omnibus, quarum intuitu rei vires Imperator sustinens, Palatini Judicium recognoscere haud dedignatur; videndum jam & paulò altius inquirendum, anne & idem actoris munia obiturus, coram Palatino Comite alios in jus vocare necessum quoque habeat? Et pro Palatino Comite pronuncian- dum esse videtur; nam cum idem reo Imperatori jus dicendi potestatem nactus sit, cur alios litibus petiturus Cæsar, coram Palatino querelam insinuare supersedeat? *arg. l. 125. ff. d. R. 7. l. 38. ff. de re jud.* Neque actori ut integrum sit, quod reo alioquin denegatum fuerat, ex æquo esse dicitur. *l. 41. ff. R. 7.* Quin potius Imperatoris esse statuendum, reum non secus ac Fiscus facit, ad suum

Judi-

Judicem trahere *t. t. C. ubi Caus. fisc. l. 1. 2. C. si advers. fisc.* Nihil tamen fecius negativam hoc casu præferendam esse, DD. autumant: quoniam Aureæ Bullæ de Imperatore convento, hoc loco sermo est, non de eo, qui alios compellare in animum induxit; neque in causis recensendis alias profert, nisi: *Pro quibus impetitus fuerit.* Proinde hanc Constitutionem utpote Communis Juris correctoriam, & contra ejusdem rationem adhibitam (prout supra dictum) ultra suos tramites extendere, ejusve argumento alios huc quoque trahere casus, omnino prohibitum DD. putant per *l. 14. ff. de Leg.* Atque adeò pro ratione diversarum causarum obvenerunt aliud atque aliud adeundum crit forum. Et quidem, si fiscalis causa sit, expediti Juris est, ad Camerale Imperatoris Judicium eam esse referendam, vi *ordinat. Cameral. part. 2. tit. 20.* ubi dilucidis cautum est verbis: *Das alle und iede fiscalsche Sachen an den Kayserlichen Cammer-Gericht gerechtfertiget werden solten.* Sic feudaliū controversiarum enucleationem Curia Paribus subjectam esse, fusius supra retuli; atque isthoc de Feudi Domino, sive actoris sive rei obeat munia, percipiendum esse, liquidò constat. Etenim, Imperator, aliis Feuda collaturus, sese liberè Jurisdictioni Parium submittit: quippe qui ejuscemodi exercitio, authoritati feudaliū consuetudinū (quæ Paribus in utrumque & Seniore & Vasallum Jurisdictionem indulgere solent) conformem reddere voluisse sese præsumitur. In Civilibus, quæ restant, causis, aut statum adversus mediatum Imperii intentatur actio, aut immediatus ea pulsandus venit. Priori casu, licet non pauci in ea hæreant opinione, concurrentem habere Imperatorem cum quovis ex Ordine Procerum Imperii Jurisdictionem, ceu tradit *Alb. Brun. Cons. 44. n. 4.* & alii, atque indultum ipsi esse, subditos Imperii Procerum ex territoriis eorundem ad se evocare per *l. 58. ff. d. Judic.* Verùm enim verò, longe aliter nostro seculo in Imperio comparatum esse, & subditos Ordinum Judiciis ordinariis relinquendos, neque ad extraneum tribunal vocandos esse, docet quoad Electorum subditos *Aurea Bulla c. 8. & c. 11.* Dein omnium Ordinum Imperii subditorum conjunctim mentio fit in *Ordinat. Cameral. de A. 1495.* & reformatione ejusdem *Wormat. p. 2. t. 1. 5. & 8. rubr. Die unterthanen in ihren ordentlichen gerichtten bleiben zu lassen.* Quamobrem Divi Imperatores Carolus V. & Rudolphus II. tenore Capitulationum ad idem sese obstrinxere, neque

que in Imperio quempiam ab ordinario Judice advocaturos sese, publicè fidem dedere. Quorum Capit. lege sis apud Goldast. Tom. 1. Constn. Imperial. P. 3. fol. 1. art. 15. Et apud eundem in Polit. Imper. P. 12. de leg. Reg. Imper. Germ. fol. 609. Atque isthoc invaluisse jam & usu comprobatum esse, binis Gloriosissimi Rudolphi II. Cæsaris exemplis testatur Buxtorff. d. Dissert. ad A. B. conclus. 83. in not. ad lit. E. referens: Imperatorem subditos quorundam Imperii Procerum ad se evocare volentem, haud obtinere potuisse, ut ab ordinariis Judicibus venia comparandi ob eam rationem citatis indulgeretur. Posteriori casu, ubi ex Augustissimo Statuum immediatorum Ordine quidam ab Imperatore compellendus est, etsi in Capitulationibus dispositum, ut omnia secundum præscriptam Juris regulam ex justo & æquo instituerentur, (*Zur verhör und gebührlichen Rechten stellen und kommen zu lassen.*) Cum tamen neque de modo illo legitimo, neque de persona, cui hæc cognitio propria sit, quidquam expressum sit: Haud absolum quibusdam videtur, causam litigiosam hoc in passu ad Comitiam Ordinum omnium retulisse; prout multa Imperatorum exempla in promptu sunt, qui alios in jus vocare gestientes, ad Comitiam Imperialia convolarunt, ibique justitiam sibi administrari desiderarunt, vide ea apud Buxtorff. d. l. Quoniam tamen hujus negotii fundamentum neque ex Capitulationibus, neque aliunde deduci posse, certum est, non immeritò, hanc opinionem in dubitationis revocare aleam, satius alii duxerunt, diversamque amplectentes, tradiderunt: siquidem ex Rudolphi II. Capitulatione patet, in legitimo Judicio, coram ordinario Judice, ubi alioquin sui copiam facere Princeps Imperii obligatur, quemvis ex Serenissimo hoc Ordine vel ab Imperatore compellatum, ad rationem reddendam obstringi. Quo pacto, immediati Status Imperii cum habeant competentem Judicem Cameram Imperialem, tenore *Ord. Cameral. part. 2. tit. 27.* atque actoris alioquin sit, forum rei sequi *l. 2. C. de Jurisd. omn. Judic.* à veritate neutiquam alienum esse videtur, Imperatores Sacratissimos Carolum V. & Rudolphum II. in Capitulationibus suis, Statuum intuitu vel Cameræ vel Austregarum Judicium subintelligere voluisse, ex quo polliciti sunt, sese Electores, Principes, Comites, Barones, Nobiles aliòve Imperii Status, prout Ordinationes & Imperiales Constitutiones postulant, ab ordinariis Judicibus haud advocaturos, licet vel ipsi Imperatores vel alii actiones

moturi essent, *vid. Rumel. Dissert. V. ad A. B. n. 11. 12. seqq. Simold. vol. 1. de Statu Rei Rom. Diss. 7. th. 21. lit. H. p. 455.* Idcirco dilucidè patet, auctorum plurimos omnino persuasos esse, Palatino Comiti in Imperatorem actoris vices sustinentem, nullam judicandi potestatem competere. Nihilominus tamen per reconventionem alium ad Palatini tribunal trahere Imperatorem posse, per *l. 14. C. de Sentent. & interloc. vel ex compromisso Judicem Palatinum eligere, statuit Limnaus ad A. B. d. C. obs. 8.*

XV. Palatinus Comes ubi isthoc Judicium (in cujus contemplatione defixi fuimus hactenus) contra Imperatorem instituere necesse habeat, ex A. B. tantum nobis suppetit: ibi namque Latini textus hæc verba: *Illud Judicium ipse Comes non alibi, præterquam in Imperiali Curia, ubi Imperator seu Rex Rom. præsens extiterit, poterit exercere.* Germanica autem versio communiter recepta, vel unico verbo discrepans, sensum reddit diversissimum; en namque propria verba: *Fedoch soll der Pfalzgraff daselbige sonst nirgends haben noch suchen dann an einon Kayserlichen Hoff, oder wo der Kayser oder Römische Konig, gegenwärtig ist.* Antea siquidem ad Rheni fluminis ripam, teste *Frehero ad Petr. de Andlo L. 2. c. 10. in fin.* seu in Comitiiis Regni, ut *Conringio placet, de Judiciis Germ. th. 43. & 44.* actus ejusmodi si fortè recurreret, confici solebat. Hoc autem textu locorum alter Imperatoria sedes denominatur, alter, ubicunque alioquin sui Imperator copiam facere soleat. Deinde in latebris adhuc agit, quid Imperialis Curia denominatione intellectum veniat; An Sacrum Imperatoris Palatium? an Comitii Universalia? an Electorum conventus denotentur? Non pauci auctorum numero pro Comitiiis symbolam suam ferunt; quoniam familiare admodum Carolo IV. passim in A. B. est, sub Curia Imperialis nomine Comitii potius Imperii, quàm sedem Imperatoriam comprehendere; quippe eo sensu accipitur, *c. 4. §. 3. c. 6. in pr. c. 12. §. 2. c. 21. in pr. c. 32. c. 24. 26. 27. 28.* unde vix censuram mereri ajunt, si dicatur, hoc quoque intellectu in nostro textu sumi. Præsertim cum anterioribus quoque temporibus in Comitiiis ejuscemodi controversias tractare moris fuerit, neque alibi uberiori cum fructu vel successu feliciori quàm in Comitiiis peragi possit, scilicet ubi tot Illustres Palatinus habiturus esset assessores, quorum integritas alioquin & fides Imperatori perspecta, minus dubium redderent Judicium, *vid. Limn. ad A. B. d. c. obs. 18.*

Cæterum validis non minus in contrarium pugnant argumentis, qui aulam Principis hoc A. B. loco subintellexisse, futurum fatius existimant. Ferunt etenim, hanc consuetudinem ad Carolingorum (ex multorum sententia) exemplum introductam esse, quibus solenne fuit, non alio quàm in Regali Palatio, Comitum Palatinorum Jurisdictioni locum concedere; & cum ejusmodi de Curia sermo ibi sit, ubi Imperatoris arbitrio, velitne præsens an absens esse, planè commissum: Imperialibus autem Curis seu Comitibus olim, secus quàm hodiè, omnibus præfederint Cæsares, neque per Commissarios unquam comparuerint: adeoque Palatii Imperatorii potius quàm Comitiorum illo capite mentionem injici, DD. isti persuasum habent. Neque exinde, quod frequenter sub universalium Conventuum nomine Curia vocabulum veniat, in necessitatem rapi poterit, reliquis in locis non alio sensu formulam istam accipiendam esse, ut silentio jam obliterem, majoris reverentiæ, quo summum terrarum Orbis Principem suspicere fas est, isthoc esse signum illustre, *vid. D. Vuriarii Inst. F. P. p. mihi 283.* Quod reliquum est, perperam quidam rentur, ob intermissum ultra seculi spatia exercitium, exolevisse istud atque esse planè judicium Palatini desivisse: Neque enim Privilegium ob solum non usum in desuetudinem abire, vel omninò cessare solet, ubi obvia nulla est utendi occasio. *Enenkel, de Privileg. L. 3. c. 15. n. 31.* Quæ si fortè occurrerit, probatione opus est, an Palatinus contradicendo jus suum tueri omiserit? vel quod contra actum, legitimè consistere potuerit? Sanè D. Fridericum Privilegia Helvetiorum rata habere tergiversantem, non alia ratione ejusmodi processisse, ferunt, quàm causas istas, quod vel arbitris requisitis committendas, vel ab Rhenano Prætorii Præfecto decidendas esse, statuerit, prout tradit *Gerardus de Roo L. 5. Histor. Austriac. p. 194.*

XVI. Jam ad AUGUSTÆ Imperatoris Sanctissimæ tori Societatis, coram quo conveniri debeat, FORUM, progrediendum est. De eo quidem Bulla Aurea altum fovet silentium; Ideoque haud intempestivè quæstio proponitur: An & illa Augustissimi Conjugis forum sequi & coram Serenissimo Palatino comparere necesse habeat, prout jubet *l. 9. C. de Incolis?* Atque isthoc ideo affirmandum videtur, cum privilegia eadem tribuant Principes illis quibus & ipsi gaudent, *l. 31. ff. de LL. l. 3. C. de quadrienn. præscript.* Adeoque procul dubio Serenissima Augusta in hujus privilegii partem cum Augusto ventura est?

est? Verum cum hæc Constitutio planè singularis sit, deinde ex consuetudine oriunda & contra juris rationem recepta, ultra casum haud extendenda, neque ad consequentiam trahenda erit. *l. 14. ff. de LL.* quid? quod Imperatoris respectu haud fortè dici possit Privilegium. Itaque Serenissima Augusta ab alio lite pulsanda, coram Imperatore utpote supremo in Imperio Judice, citari debet; singulare namque illud apud Cæsarem est, quod uxori & liberis (prout DD. apud *Menoch. Consil. 2. n. 22.* statuunt) jus dicere possit *arg. l. 4. ibi: ex nostra jussione C. de quadr. prescript.* Alioquin isthoc aliis Judicibus interdictum legimus, *l. 10. ff. de Jurisd.* Hanc quidem sententiam oppugnare studet *Limmaeus ad A. B. C. V. Obs. IV.* textum istum *l. 4. eo de casu* saltem accipiens, quo ipsa litem intentare suscipit Celsissima Augusta, secus, quando ab alio actione petitur: Quod si autem Imperatori in animo sit, ei litem denunciare, vi potestatis suæ judices ordinare, illisque Judicium delegare posse, idem tradit. Exempla quod attinet, diversis temporibus Judicia contra Augustas ab Imperatoribus fuisse instituta, historiae superioris ævi memorant. Ita namque Otto III. Cæsar, Mariam Conjugem, ob Mutinensem Comitem, stupri ab ea falso insimulatum, atque ided à nimis credulo Imperatore innocenter ad supplicium raptum, cum veritas longo interjecto tempore innotesceret, judicio habito, igne concremari jussit. Sic Henricus VI. in Constantiæ suæ adulterium, & Sigismundus in barbaros suæ Barbaræ mores severius inquisivisse, accepimus. Sed quodnam forum fortiatur Augusta, post fata conjugis viduam quæ vivit vitam, meritò disquiritur? Putant quidam, Imperatoris defuncti in Imperiali culmine Successoris Jurisdictioni eam subjacere, *vid. Lentium in Them. Synopt. th. XIII. p. 336.* In Galliis Reginam in Senatu Regni, quem Parlamentum vocant, alios per Procuratorem reos facere, in judicium autem si ipsa vocata fuerit, per Procuratorem respondere, tradit *Limn. not. Regn. Franc. l. 2. c. 19. Lit. E. p. 891.* Quæ de Augustæ foro fufius jamjam dicta sunt, quo minus ad LIBEROS SERENISSIMOS Augusti invictissimi applicari possint, nulla impedit diversitatis ratio: eosque si domicilium à Parente diversum instituant, vel Provinciis suis præesse incipiant, non secus ac alios Imperii Principes in Judiciis ordinariis conveniri, in propatulo est.

XVII. ROMANORUM REGIS FORUM expositurus,
duplici

duplici significatione istam Regis Romanorum appellationem apud Publici Juris scriptores venire, præmonendum censui. Alio enim intellectu in Aurea Bulla dicitur Rex Rom., qui satis concessio Imperatore, vel alia ratione sua dignitate privato, eligitur, in Imperatorem, acceptis Romæ Imperialibus Infulis, promovendus. *Limn. ad Cap. Maximil. II. art. XVIII. p. 496.* Alio iterum sensu hodiernum recepto, Rex Rom. sumitur pro S. Imperii Principe, qui vi-vo Imperatore rerumque potente, eo vel consentiente vel invito, ab Electoribus eligitur, ut sit perpetuus Imperii Vicarius, & Imperatore esse desinente, citra aliam electionem, ad Imperiale solium evehatur. Prioris Judicem haud alium quam Imperatoris, Palatinum scilicet Comitem nominat *Aurea Bulla. Cap. V. §. fin.* Posterioris autem quisnam sit, paucis hic dicendum est. Quidam in eâ hærent sententiâ, capitulum isthoc A. B. 5. de eo quoque debere intelligi, in hanc adducti sententiam, vel eo fundamento, quoniam inter Imperatorem & Regem Rom. si actus secundi suspensionem & delitescentiam (ceui loqui amant) excipias, nulla propemodum reperitur differentia, cum enim ipsi haud secus ac Imperatori competat Majestas, cujus intuitu, Cæsare absente vel impedito, non ejus sed suo nomine Imperii gubernaculis præest; cur itaque diversus ab Imperatoris Judice, Rom. Regi attribuendus sit, haud rationem firmam adesse, tradit *Schuz. de statu Rei Rom. Exerc. VII. th. 21. junct. Exerc. 5. th. 3 45. Nolden de Nobilitate c. 2. n. 44.* Neque differentiam alicujus momenti obstare, idem monet, quod minus vocabulum Regis Rom. d. c. 5. A. B. etiam de Rege extraordinariè electo accipiatur. E contra magis arridet aliis, Regem Roman. hoc casu Imperatoris tribunali subjectum flatuere, quod rationi magis conveniat, cum ipse Imperatorem Dominum suum salutare non aversetur, quod Carolo V. imperante probè observavit D. Ferdinandus I. *Rec. Imp. de A. 1555. in fin. §. solches alles, & Re-cess. Imp. de A. 1559. §. als sich dann &c.* ubi idem D. Carolo V. quamvis tum defuncto, Domini sui titulum addit. Cæterum, Constitutionem istam A. B. (ceui supra aliquoties dictum) ad consequentiam trahendam haud esse, cum singularis sit, l. 14. ff. de LL. jubet. Vid. hujus sententiæ assertores *Limn. & Buxtorff. ad A. B. d. c.*

XVIII. VICARII Imperii diversimodè dividi solent. Alii dicuntur totius sacri Imperii, ut Rex Romanorum; Alii Perpetui, ut

Duces Mediolanenses, Sabaudia, Mantua, Montis-Ferrati, Mutina; alii Temporarii. Alii Vicarii Imperii in Germania, ut Serenissimi Electores, Bavaria, vel Palatinus Comes, & Saxonia. De Rom. Regis, qui totius Imperii Vicarius salutatur, Judice *th. precedente* dictum. Ceterum Vicarii, qui in Germania sede Imperiali vacante, secundum concessam potestatem Imperio praesunt, ubi durante Vicariatu conveniri debeant, dispiciendum. Eosque duplici respectu compellendos esse, apparet: alio, ut Vicarios, atque tunc, cum repraesentent Imperatoris Personam, neque coram Austregis vel Camera Imperiali, sed coram novo Imperatore, *arg. tit. 5. A. B. ibi: quatenus per Regem Romanorum*; aut, si causa moram absque periculo non ferat, coram Ordinibus Imperii universis, tanquam Principalibus suis, quorum sunt mandatarii, & subditi conveniendi sunt. Si autem tanquam Electores vel Principes conveniantur, causaque ad Austregas spectet, non obstante Vicaria dignitate, coram iisdem secundum *Ord. Cam. p. 2. tit. 3. 4. & 5.* respondere debent; exemplo Caroli V. Imperatoris, qui ut Archidux Austriae Marchionem Badensem ratione *Susenberg* actione petiturus ipsum requisivit, ut vigore Ordinationis Cameralis, Imperii quosdam Principes constitueret. Pari ratione, si causa Camerale Judicium requirat, etiam Vicarios tanquam Electores & Imperii Principes eo in jus vocari possunt, quemadmodum Carolum V. Imperatorem ut Archiducem Austriae conventum fuisse, sibi que ipsi mandasse supra dictum. *Buxtorff. ad A. B. conclus. 64.* Sed de Vicariis in Italia, an eadem, ratione fori, quae de Germanicis diximus, statuenda erunt? Certè, Serenissimorum in Germania Vicariorum Jurisdictioni reliquos omnes tempore interregni subjectos esse, *Schuzius* asserere non dubitat, de *statu Rei Rom. Exerc. V. th. 9.* cui suum quoque adjicit calculum *Dieterich in not. ad A. B. p. 28.* cum potius Italici substituti sint Vicariis nostris, atque ob id ordinati, ut essent, qui tam latè extensi generalis Vicariatus onera allevarent. Verùm, cum probatione indigeat, Saxonem & Palatinum Sereniss. Electores unquam Vicarios in Italia constitutos fuisse, illis frustra substitutos assignari, antequam de institutione res clara sit, respondet *Limmaus*, aliisque validis planè argumentis contrariam tuetur sententiam *in annotat. ad Capit. Caroli V. art. 3. vers. Pfalz und Sachsen, num. 68. p. 150.*

C A P U T I I.

De Foro Electorum & Principum Germaniæ.

I Germaniæ populis vel antiquissimis temporibus suas fuisse Respubl. (in unam antequam Francorum Imperio coiere Rempubl.) certamque regiminis formam, in dubium vocari haud potest: *Παρθενία* autem ipsis nullam, sed apud plures ex aristocratico & populari Statu commixtam fuisse Reip. formam, docet *Celeberr. Conring. in Disp. de Jud. Germ.* Quamvis enim quibusdam nationis Germanicæ populis Reges præfuerint, non tamen eorum infinita aut libera potestas erat, referente *Tacito de mor. Germ. c. 7. vid. & Grot. de J. B. & P. L. 1. c. 3. §. 10.* Fuere & inter Germanos eo temporis tractu Principes seu Primores ex populo, qui certis regionibus vel pagis præerant, justitiamque administrabant, *v. Casar. Comment. L. 6. de Bello Gall.* magnæ apud suos auctoritatis, universo tamen Concilio gentis minores, quippe cui summa rerum erat commissa; atque hinc de delictis & controversiis Principum sive inter ipsos, sive cum plebe motis, in Comitibus populi cognoscatur & statuebatur. Equidem Sacerdotibus belli tempestate permissum fuisse, qui segniter in acie rem gessissent, pro gravitate delicti pœnis afficere, monet *Tacit. l. c.* quorum supplicis vel Primitios subjectos fuisse, exemplo Regii Juvenis, ob prælium infelicitè commissum, Sacerdoti ad cædem traditi, testatur *Meibom. Irmens. Sax. c. 4.* Verum enim verò, sententiæ quidem executionem ipsis competiisse, ex hoc exemplo discimus; num autem cognoscendi de delictis potestas eis simul tributa fuerit, adhuc in latebris agit, quoniam rerum Germanicarum istorum cum primis temporum perexigua nobis superest cognitio. Cum enim Germani veteres literarum secreta ignoraverint; hinc eorum pariter Respubl. & fortia facta; maximam partem profundis immersa tenebris, lucem juxta ac notitiam nostram hæcenus fugere. Proinde ad sæcula ævo nostro propiora, lubet descendere, quæve vasto illo Francorum Imperio, maximè verò Carolo M. imperante, judicia Principum & Procerum Germaniæ fuerint, considerare.

II. Prin-

II. Principum autem & Primorum Populi, velut Ducum, Episcoporum, & præcipuorum Comitum, majoris momenti, & quæ Rempubl. attinebant, causas, in Concilio pertractatas fuisse, docet Eruditiss. *Conring. l. c.* Hinc Brunehildis Regina decreto Concilii capitis damnata est; & Tassilo Bojarie Dux, multorum criminum infimulatus, à Concilio judicatus legitur, ex cujus quoque sententia A. 828. Ducatu Forojulienfis, ignaviae convictus, Ducatu pulsus est. Hæc de majoribus Principum causis. In reliquis minoris momenti controversiis, Judicio Regis ejusque Missorum locum fuisse, Caroli Magni lex apud *Ansegisum L. 3. c. 77. & L. 4. c. 66.* indicat. Et *Speculi Saxonici Autor L. 1. art. 59. & l. 3. art. 52.* Scultetum (cujus officium poscebat, absente Comite judicio præsidere) sui quoque Comitum fortè accusati, constituit Judicem, haud secus ac Palanzgravium (h. e. Palatinum Comitem) Imperatoris, & Burggravium Marchionis, cujus relatio num veritate nitatur, minus exploratum est; merito tamen dubium exoriri potest, cum auctoritas Speculi Saxonici sublestæ alioquin sit fidei, & multas ineptas sententias primùmque natas, pro antiquis legibus in Codice illo, Autor obtrudat. Quod Episcopus attinet, eorum causæ personales in Synodo vel apud Metropolitanum agitabantur, quem si suspectum habebat Præsul, Primati Dioceseos vel Romano Pontifici controversia committebatur. Causam autem talem in Synodo jam ventilatam regiâque autoritate decisam, provocatione ad Pontificem trahere, litigantibus integrum erat.

III. Subsequentibus post tempora Francorum seculis usque ad ordinatam Cameram Spirensẽ, à pristino more, quo controversiæ Laicorum Principum non solius Regis, sed simul Ordinum committebantur judicio, neutiquam fuisse recessum, translato quamvis ad Saxones Imperio, sæpius citatus Incomparabilis *Conring.* tradit, omnium Seculorum testimonio suffultus: Ita namque frequenti Principum Senatu, Eberhardus magnæ auctoritatis Comes ab Ottone I. damnatus, Conradus Bavarie Dux ab Henrico III. & Dux Lotharingie ab Henrico V. proscripti, Henricus Leo à Friderico I. Otto Wittelspachius ab Ottone IV. suis terris privati, patriumque vertere solum jussi sunt. Sic in Ottocari Bohemie Regis facinora, Rudolphus I. Imperator juxta ac Collegium Principum inquisiverunt. Et Cæsar Fridericus IV. in Causa inter
Ludo-

Ludovicum Bavarum ejusdemque filium litigiosa, collectis antea Electorum & Principum suffragiis, litem compositurum se promissit. Verum enimverò, non tantum in supra allegatis criminalibus causis, sed etiam in feudalibus omnibus Pares Curia, hoc est, Duces & Comites judicio assidere solitos fuisse, docet *Constitut. Conrad. Imperat. L. 5. Feud. Longobard.* Quod ad Judicia Episcoporum & Metropolitanorum (quippe qui inter Principes Imperii eodem modo, ac reliqui seculares Principes referuntur) ratione causarum personalium attinet, aded est à Carolinorum temporum moribus recessum, ut prætextu Sardicenis Canonis, causas ejusmodi tantum non omnes, ad suum forum, exclusis Metropolitanis, Summi traxerint Pontifices. Hujus arrogata Jurisdictionis fundamenta posuit Nicolaus I. Pontifex, causas in Synodis vel regiâ autoritate decisas, ad se evocans. Præterea Gregorio VII. autore, Episcopi & Archi Episcopi Jurisdictioni Reipubl. subducti, in unius fermè Pontificis imperium transiere. Non tamen semper tales Paparum conatus sustinuerunt, sed causas Episcoporum judicandas interdum ipsi susceperunt Cæsares, quod Conradi III. & Friderici I. exemplis ad amissim probat *Otto Frisingens. de rebus Friderici I. L. 1. c. 62. & L. 2. c. 9.* Cognominis autem Fridericus ordine secundus, sua constitutione de libertate Clericorum, plurimum favit Pontificum partibus, diversis planè à Carolo V. qui antiqua Imperatorum Jura feliciter defendere cœpit. Proinde Johannem Episcopum Hildesheimensem, fractæ pacis publ. convictum, *Ac. 1521.* ex Decreto Ordinum Imperii, proscripsit. Hermannum Coloniensem Archi-Præsulem, circa religionem diversa novantem, citavit, ne quid ultra machinetur, inhibuit, & dignitatibus suis exuit; non expectato quidem Papæ consensu, cui tamen postmodum cum Imperatore convenit. Quin & Archi-Episcopum Trevirensensem & Cardinalem Clefelium Ferdinandi II. Cæsaris jussu in vincula conjectos fuisse, nemini non perspectum est. *vid. Corring. d. l.*

IV. Et hæc fuit olim ratio Judiciorum in causis Episcoporum personalibus. Controversiæ intuitu Bonorum Episcopaliū ortæ, Advocatorum Laicorum Jurisdictioni committebantur, & per Appellationem ad regium forum trahebantur: Deinde, Privilegiis specialibus obtentis, Episcopi quidam causas hæc ab ordi-

nariis Judicibus eximere cœperunt : Pontifices item summis contendebant viribus, ut Jus constituendi Ecclesiarum Advocatos, Episcopis acquirerent ipsis, quos olim solus nominabat Rex; sed irritò primùm successu, cum Imperatores gnauiter isti suo juri invigilarent; fidem ejus rei faciunt promulgationes Cæsareæ, quas vide *ap. Goldast. Tom. II. Imper. Const. p. 86. & 87.* Fridericus autem II. videtur eodem celsisse, tenore promulgationis suæ, quam habet *Goldast. Statut. Imper. fol. 73. & 74.* Post ejus tempora, sensim plerique Episcoporum, omissis advocatis, vi Privilegiorum Imperialium, Judiciis & administrationi honorum ecclesiasticorum præesse cœperunt. Hodie Jurisdictionem in bona Episcoporum Feudalia & Regalia, non minus ac animadvertendi potestatem in violatores Pac. Publ. Episcopos (secundum ea, quæ tradit *Gail. L. 1. de pac. Publ. c. 1. n. 13. c. 8. n. 8.*) Imperatorum esse, constat. *ex Ord. Cam. p. 2. tit. 7.* neque provocatio in ejusmodi causa ad Pontificem, sed ad Cameram permittitur. Hæc circa Germaniæ Principum fora antiquitus obtinuerunt; jam quæ nostris temporibus Judiciorum Germaniæ Principum fit ratio, videamus. Quo autem cuncta magis magisque in aperto sint, justo observato ordine, causas, pro earundem diversitate, in quinque Classes dividendas, statui; (1.) *de Ecclesiasticis*, (2.) *de Matrimonialibus*, (3.) *de Civilibus*, (4.) *de Criminalibus*, (5.) *de Feudalibus*, acturus.

Class. I. De Foro Germaniæ Principum in Causis Ecclesiasticis.

I. **C**irca spirituales vel ecclesiasticas Principum Germanicorum causas aliud apud Romanæ Ecclesiæ addictos, aliud apud Protestantibus (uti vulgò salutantur) usu venit. De Ecclesiasticorum Principum Pontificiorum foro in hisce negotiis, proximè supra egimus. Quod seculares Principes Rom. Ecclesiæ addictos attinet, cum ex hypothesi Pontificiorum omnes laici incapaces sint juris & potestatis spiritualis, neque ab istis vel à ministris eorundem exerceri possit illa, sed privativè ad forum Ecclesiæ spectet: hinc nihil

hil de ea Principes seculares & eorum ministri sibi vindicare possunt, sed ipsi potius Principes, quocunque etiam dignitatis emineant gradu, hac in parte Romani Pontificis jurisdictioni subjacent.

Oliv. de Foro Eccles. Part. 1. qu. 2. 7. 8.

II. Ad Confessionis August. autem Principes & Status, Politica circa sacra potestas per *Pacific. religio. Ao. 1532.* Norimbergæ cœptam, *Ao. 1552.* Passavii repetitam, & tandem *Ao. 1555.* Augustæ Vindelicorum unanimi Imperatoris & omnium Ordinum consensu sancitam, translata, & jurisdictio ecclesiastica, quæ penes Clerum Rom. Catholicum erat, in Principibus & Statibus Imperii Augustanæ Confessioni addictis eorumve territoriis, in omnibus negotiis & causis Religionem concernentibus, plenè suspensa est. Atque ex eo, Episcopale Jus sive Diæcesanum, una cum ecclesiasticorum actuum cognitione, penes territorii Dominum residet, tanquam fiduciarium possessorem, usque ad Christianam compositionem, ex formula *Instr. Pac. art. 5. §. Jus Diæcesanum. 48.* ibi: *suspensa esto.* Deinde ad Reformatos in eod. *Instr. Pac. art. 7.* hæc extensa sunt, sicque lis antea inter Pontificios & eosdem ultrò citroque agitata graviter, feliciter composita est. Hanc autem libertatem conscientiarum & Religionis inter summa Imperii Principum & Statuum Privilegia, meritò præcipuum locum obtinere, magnificis testatur verbis Mauritius Hassiæ Landgravius, v. *Limnæus Jur. Publ. Tom. I. L. 4. c. 8. n. 206.* Proinde Consistoria & Senatus Ecclesiastici à Principibus & Statibus Euangelicis adornantur, qui in causis spiritualibus & ad Religionem spectantibus, tanquam delegati ipsius territorii Domini, cognoscunt & judicant, eo fine, ut religio fidei pura & integra maneat, divinus cultus ritè celebretur, & populus verbo salvifico imbuetur, vitæ denique puritas & morum sanctitas conservetur. Eiusmodi concilio præsidet quidam ex Laicorum ordine, cæteris Assessores partim Theologis, partim Jctis: cui etiam Princeps, si causa spiritualis Personam ipsius concernens, oriatur, cognitionem ejusdem committere, & sententiæ latæ sese subicere, non dubitat. Interdum & peculiare Consistorium, consensu partis adversæ interveniente, constituit, coram quo lis suscepta agitur. Neque tamen inferre licet, Consistoria ista à Statibus constituta, adeoque inferiora constituentibus, non posse in eos ju-

jurisdictionem exercere: Quoniam spontè, nullove necessitatis vinculo cogente, coram Judiciis istis sese sistunt, causasque suas exponunt Principes. v. *Blum. Process. Cam. tit. 43. n. 15. 16. Rein-king. de Reg. sec. & Eccles. L. III. cl. 1. c. x. n. 50. 51.*

III. Sed anne in ejusmodi lite decidendâ ad Austregas sit confugiendum, si ea inter personas sit, quæ Privilegio Austregarum gaudent, hic disquirere operæ pretium videtur. Pro affirmativâ multi stant Viri Eruditiss. *Vultejus* in causa illustri quâdam, præjudicio isthoc comprobatur, à quo non dissentit *Mindanus de Process. c. 10. n. 4.* Idem statuit *Zieglerus in comm. concl. §. Austrega. conclus. 2. n. 1;* hisce utens potissimum argumentis: Quoniam in *ord. Cam. p. 2. tit. 4.* hoc privilegium primæ instantiæ Principibus & Statibus immediatis, in genere in quibusvis causis, nullo prorsus habito discrimine, conceditur; adeoque generalem dispositionem generali quoque intellectu de omnibus causis assumendam esse, statuit, per *L. 1. §. cum urbem ff. de off. Pref. Urb. L. Julianus ff. de Leg. 3.* & quidem istud eo magis hoc casu, verba enim *Ord. Cam. d. l. ibi: Warum oder was ursachen das wäre,* singularem quandam generalitatis emphasin spirare, quippe geminata, quæ simplicibus solent esse nunquam non fortiora, *L. 22. C. ad Sct. Vellej. & animum omnino deliberatum & destinatum declarant, L. 4. ff. de Fidejuss. Tut:* Quin & in ipso textu *Ord. Cam. P. 2. tit. 2. in pr.* manifestè quoque causarum spiritualium injici mentionem, verbis: *mit Rechtfertigung Chur-Fürsten, Fürsten oder Fürstenthümern, Geistlicher oder weltlicher, umb spruch und forderung, die Ihrer einer zum andern hätte oder gewinne, soll es &c.* Hæc quorundam Doctorum sententia ab aliis oppugnatur, rationibus non minus plausibilibus: Etenim, cum in *Ord. Cam. & passim à JCtis* Judices Austregarum generales Commissarii Cæsarei dicantur, ad cognitionem & decisionem illarum causarum, quæ alioquin ad Imperatoriam Majestatem & ad Camerale Judicium pertinebant, ab ipso Cæsare constituti: Haud tamen spirituales causas ipsis commissas fuisse, ex eo apparet, quoniam (ceu Romanæ Ecclesiæ addicti in ea hærent opinione) Imperatoris veluti secularis Principis Jurisdictio in spiritualibus non est fundata, neque eam, eo, quo Privilegium Austregarum Principibus conferebatur, neque hoc temporis tractu, de facto Imperator usurpat. Por-

rò ajunt, privilegia Austregarum in effectu nihil aliud esse, quàm exceptiones à Jurisdictione Camerae, in prima instantiâ alioquin in personas Imperio immediatè subjectas, competente; verùm ipsam Camerae Jurisdictionem in spiritualibus non esse fundatam, idèò nec spirituales causas inter eas esse referendas, quæ à Camerae Jurisdictione excipiantur; cum exceptio necessariò esse debeat non modò de regula, sed & de contentis sub regula. Proinde, quæ in contrarium adducta sunt ex Ord. Cam. argumenta, non validè stringere, asserant, cum & geminatus & generalis sermo secundum efferentis voluntatem, & præsuppositam potestatem sit accipiendus; eo tamen animo Imperatorem non fuisse, ut statibus in genere in quibusvis causis privilegium Austregarum concedere voluerit, ex supra dictis patere: Postremò, alterum ex *Ordinatione Camerale* p. 2. iii. 2. textum, utpote de personis tam secularibus quàm ecclesiasticis accipiendum, neutiquam in contrarium militare, verbaque *Umb Spruch und Forderung* terminis habilibus adaptanda, nec ultra extendenda esse. *Reinking de Reg. sec. & eccl. L. III. cl. 1. L. X. n. 42. seq.* Neque hoc prætermittendum, jam ab origine Austregarum, cognitionem causarum spiritualium Pontifices ad suum forum traxisse, locumque adèò Austregis haud dedisse, tradente *Dn. Textor. Disp. I. ad R. F. de A. 1654. §. 75. & Disp. III. §. 76.* Consule de hac Controv. *Limn. J. P. P. I. L. IX. c. 5. n. 76.*

IV. Imperiale autem Camerae Judicium, an pari ratione ac Austregæ à cognitione causarum spiritualium arceatur, vel, an & quatenus isthoc supremum tribunal controversias ejusmodi recipiat, videamus. Itaque de spiritualibus & Ecclesiasticis causis, si lis orta sit, v. g. ubi de jure Patronatus, advocatiæ &c. controvertitur, quamvis talis in secularem causam incidit, earum tamen cognitionem non Camerae Judicium, sed ecclesiasticus Judex sibi vindicat. Nam licet Camera Imperialis simul ex Ecclesiasticorum Imperii Principum, qui de causis spiritualibus & ecclesiasticis cognoscendi alioquin Jus habent, conventionem sit constituta: Electores tamen & Principes Imperii Ecclesiastici Jurisdictionem hanc non ab Imperio, sed à Pontifice recognoscunt, & ita eam Camerae (prout tamen statuit *Vultejus ad l. 1. n. 49. in fin. C. ubi Senat. vel Clariss.*) sine consensu ejusdem commu-

nicare non potuerunt, neque eo respectu, sed ut Principes Imperii, respectu secularis potestatis, Camerae Judicium unà cum reliquis Princip. constituerunt: quoad Principes autem Confessionis Augustanae, cum jurisdictione Cleri Romano-Catholici in eos suspensa planè sit, non potuit de ea aliquid ad Camerae Judicium derivari, v. *Rein-king. L. III. cl. 1. c. 10. n. 35. seqq.* Ita quoque *Recess. Imp. Noviss. de An. 1654. §. als sich dann 164.* differentia Jurisdictionis ecclesiasticae & secularis, respectu Camerae sese prodit, quando cassatio evocationum ad nuntios Pontificis, ad causas solum profanas restricta legitur, ergò in ecclesiasticis causis nulla Camerae Jurisdictione; quin & exemplo comprobatum esse, in causa *Schmidbergs* contra monasterium S. Catharinae Treviris, in puncto decimarum, ubi, implorato Camerae Imper. auxilio, denegati sunt Processus cassatorum, refert *Dn. Textor, ad R. J. Noviss. Disp. II. §. 55.* Addit tamen citat. loc. ex alleg. *Recess. Imp. Noviss. §. als sich denn*, stringens argumentum defumi non posse, in causis spiritualibus ligatas esse Cameralis Judicii manus, neque appellacionem ad istud interpositam, nullam fore, ibi conceptis statui verbis, quin potius contrarium asserentes, obfirmare textum *R. J. Noviss. §. nach Berahitschlagung 124.* ubi dispositum speciali cura legimus, de revisionibus causarum spiritualium vel religionis in Camera instituendis, quibus ibidem in specie effectus suspensivus datur; atque hinc dicendum esse, causas etiam spirituales, quatenus in Camera in revisorio pendere possunt, etiam in Camerali judicio ventilari posse, arg. *ord. Cam. P. 2. T. 27. §. R. J. de An. 1654. §. In fällen.* Verum enimverò, hanc dubitationem confestim solvit, *quamvis enim*, inquit, *de jure scripto ea, quae hactenus tradidimus, non omnino improbabilia sint; aliud tamen stylus recipit, causaeque spirituales solum in revisorio in Camera admittuntur; quo sensu verba dicti §. nach Berahitschlagung accipienda sunt.* In hanc sententiam, praeter supra memoratos, & plures alii concedunt, firmiterque persuasum habent, causas istas ecclesiasticas, quae de possessione vel quasi agunt, in Camera ventilari posse; quoniam possessorium Judicium neque substantiam neque qualitatem rei spiritualis afficit, quod fusius deducit *Jacob. Blum. de Proc. Camer. Tit. XLIII. n. 20.* Contrarium autem obtinet in petitorio, *Gail. L. 1. Obs. 28. n. 4.* neque etiam causas ecclesiasticas in mero pos-
 ses-

sefforio adipiscendæ versantes, sed tantùm recuperandæ & retinendæ, huc trahi posse, tradit *Limn. f. P. T. 1. L. IX. c. 2.* Cæterùm, est & alia ex spiritualibus controversiis, quæ Judicium Camerae neutiquam fugit: ut si quæstio super re spirituali consistat in factò, v. g. si quæratùr? an quis decimas solverit nec ne? an quis eas possideat vel non possideat? &c. eæ enim, cum in mero factò consistant causæ, quamvis res ipsa sit spiritualis, non tamen Judicem secularem averfantur. Simili ratione, quoad relaxationem juramenti, Camera Imperialis pronunciat. *Ord. Cam. P. 2. tit. 24.* Vide *Reinking, de R. S. & E. L. III. cl. 1. c. 10. n. 17. 18. & 62.*

V. Præterea Camerae Judicium tanquam in causâ fractæ pacis religionis competens Judex est, nullâ prorsus causæ principalis ad ecclesiasticum forum remissione indulgendâ, si Imperii immediatum Principem, Statum, vel etiam Nobilem, alius, æque Imperio immediatè subjectus, diversæ tamen religionis, in exercitio divini cultus possessione vel quasi, in ordinatione vel reformatione ministerii; vel alio Jurisdictionis ecclesiasticæ actû, quocunque tandem modo isthoc fiat, turbare susceperit. *R. f. de An. 1555. §. Wir befehlen auch. Gail. L. 1. obs. 7.* Si autem gravans pariter ac gravatus unius sint religionis, v. g. uterque Augustanæ Confessionis, processus in Camera non ex præscripto constitutionis Pacis religiosæ decernuntur, sed fractæ Pacis publicæ in communi forma. Præterea necessarium videtur, ut gravans sit Princeps aut Status Imperii, vel Nobilis immediatus. Si enim subditus alterius Principis, ejus incumbet officio, ut vel subditum debitis coërceat modis, vel pro eo in Camera agat, testante *Schuz. vol. 2. Jur. publ. diss. 4. posit. 17. lit. C.* Quodsi utrumque negligat, ipsi gravato integrum erit, per viam denegatæ Justitiæ, Cameram Imperialem adire. An autem gravatus statim in prima instantia, irrequisito medio proximiorè Judice, gravantem subditum vel statum Imperii mediatum, in Camerae Imperialis Judicio convenire possit, vehementer adhuc disputatur, vid. rationes negantium apud *Rumel. P. 3. ad A. B. dissert. VI. Coroll. 6.* Affirmativa majoribus votis in Camera conclusa legitur apud *Schwanem. obs. Cam. 146. n. 9.* Quod Actoris personam attinet, hodiè necessum haud est, ut immediatè Imperio subjectus sit: nam-

namque & subditum à magistratu suo, religionis gratia inhumanus tractatum, immediate Cameræ auxilium implorare posse, tradit *Myler. ab Ehrenbach, de Princ. & Stat. Imp. P. II. c. 87. n. 6. 7. 8.* Controversia autem ejusmodi occurrente, utrum ejus cognitio etiam ad Imperatorem Judiciumque Aulicum, an verò ad solam Cameram Imperialem pertineat, gravis est inter DD. dissensio, aliis affirmativam, aliis negativam amplectentibus. Priori sententiæ adhærent, præter alios, *Peter Syring. in Disp. de Pace relig. §. 54. Lit. B. Dilingenses Jesuita in composit. Pac. in præfat. Lit. OO. ac L. 10. qu. 64.* Posterio-rem è contra propugnandam suscipit, Autor *der beständigen Information facti & Juris wider die Donawerthische relation p. 3. & multis seqq.* quò etiam inclinat *Rumelin. P. 3. ad A. B. dissert. 6. Coroll. 3.* Rationibus utriusque partis adductis, in dubio quemlibet hæerere posse, utri palma debeatur, veritatis præmium, ait *Limn. Jur. P. 7. l. 9. c. 7. n. 727. seqq.* quò, brevitatis me-
mor, Lectorem Benevolum remitto.

Class. II. De Foro Germania Principum in Causis Matrimonialibus.

I. **C**ausæ Matrimoniales, quas jam aggredimur, tam à Roma-
næ Ecclesiæ quàm Augustanæ Confessioni addictis inter
res spirituales numerantur; ideoque, si inter priores circa Matri-
monium quædam exoriatu controversia, Pontificem vel etiam
Episcopum loci competentem Judicem esse, statuit *Schubartus de
Austreg. c. 5. n. 64. usque 107. & Dn. Textor ad R. 7. noviss. Diss.
I. §. 74.* Posterioribus sc. Protestantibus, *Schubartus* Imperatoris
constituit tribunal, cui velut socios consilii addit Statuum Impe-
rii quoque Judicium *Vultej. ad L. 1. n. 49. in f. C. ubi Senat. vel Clariss.*
Cum *Schubarto* quoque convenit *Dno Textori, l. c.* afferenti, Im-
peratoris judicium hisce in causis pro fundato habendum esse: quia
Jurisdictio ejus universalis, & omnibus in casibus, ubi non le-
ges aliud disponunt, vel consuetudines, aut privilegia statuunt,
liberè exercenda est, *l. 9. ff. ad L. Rhod. de Factu. & trad. DD. 16.*
Nihil autem horum à parte Protestantium obtare, quo minus
in

in eisdem jurisdictionem ecclesiasticam exercent Imperator : Ita & olim causas matrimoniales Imperatoris cognitioni subjectas fuisse, tot leges & rescripta D. Justiniani declarare, tot tit. ff. & C. de spons. de rit. nupt. de Divort. & repudiis &c. & licet Pontifices sequiori ævo, causas matrimoniales ad suum forum, conniventibus Imperatoribus, traxerint, tamen hanc Juris dicendi potestatem à se non planè abdicasse Cæsares ; cumque hæc controversia non pertineat ad Cameram, velut ab hac litium specie per memoriale visit. de An. 1570. exclusam, teste præjudicio apud Gylmann. in verb. matrimonium, ergò ad Imperatorem velut postliminio cognoscendi de causis Statuum Evangelicorum matrimonialibus potestatem rediisse, dicere non incongruum esse ; salvis tamen particularibus consuetudinibus Evangelicorum Statuum (quippe in multis Juri Canonico contrariis) quod expresse jubet Instr. Pac. art. 8. §. 4. vers. de cetero. & Ord. aulic. tit. 1. §. Und weil denn allein. vers. wie auch. Vix autem Cæsarem hisce in causis Judicis obiturum munia, alii persuasum habent, quoniam ipse Judex secularis & cui tanquam Catholico, matrimonium Sacramentum est c. 8. de Divort. Licet enim de Jure pariter divino ac humano jurisdictionem utramque teneat, tamen ipse ecclesiastica non utitur atque ea ratione in causis matrimonialibus vel Protestantium Principum haud facilè cognoscet, prout jamdum supra monuimus. vid. Reinking. de Reg. sec. & eccl. L. III. Cl. 1. c. 10.

II. Quidam Augustanæ Confessionis Principum controversias matrimoniales, Austregarum Judicio adscribere satius ducunt, quod facit Zigler. in Comment. Conclus. §. Austrega, conclus. 2. & Vultejus ad L. 1. n. 49. in fin. C. ubi Senatores vel Clariss. habetque adversarium Reinking. de Reg. S. & E. L. III. Class. I. c. x. n. 42. seq. utriusque argumenta superiori capite recensita, jam repetere, supervacaneum duco. Ummius Disp. 4. ad Process. Judic. direct. §. 10. n. 52. hoc controversiarum genus ad Austregas quoque refert, quoniam illis etiam potestas sit, de criminalibus cognoscendi, quæ matrimonialibus æquiparantur. Malunt vicissim alii, Principes & Status immediatos A. C. coram suis Consiliariis extra Austregarum ordinationem convenien-

dos esse, cum in ecclesiasticis & spiritualibus, propter suspensam Jurisdictionem Pontificiam, superiorem non recognoscant, *Reinking. d. l. n. 50. Myler. de stat. Imp. P. 1. c. 20. n. 19.* Verum Consiliariis istis adjungendos esse Theologos, cum inter spirituales res matrimoniales quoque referantur, recte monet *Limnæus Tom. I. f. P. L. IV. c. 8. n. 94.*

III. Cæterum, sunt etiam, quibus arridet, controversias matrimoniales Principum Pontificiorum pariter ac Protestantium Camera Imperialis judicio adscripsisse, vel eo fundamento, cum isthoc judicium ecclesiasticis juxta ac secularibus Imperii Principibus & Statibus originem debeat, atque adedò ab iis simul jurisdictionem acceptam ferat, qui de causis matrimonialibus cognoscendi jus habent, quod Ecclesiastici Electores sunt & Principes. Sed huic objectioni *Classe preced.* responsio adjecta, neque ea majoris evitandæ prolixitatis gratia, hic denuò repetenda est. Verior certè eorum videtur opinio, qui, si de ipsa matrimonii substantia agatur, vel de jure & viribus ejus quærat, Camera Judicio cognitionem denegandam esse, è contra, si quæstio matrimonialis in mero facto consistens, incidat, v. g. si Cajus neget, Semponiam suam uxorem esse; ubi quæstio vertitur, quatenus matrimonium contractum sit; vel, si verba aut actus tales intervenerint, ex quibus matrimonium contractum fuisse, arguendum sit, nec ne; Camera jurisdictionem fundatam esse, docent. Cæterum ex capite nullitatis in causis matrimonialibus à Camera processus, puta citationem, compulsoriales & inhibitiones, quotidie decerni, notum est. Quoad possessorium autem, cæteris paribus, fundatam esse in hisce causis Camera jurisdictionem, affirmat *Dn. Textor Diss. II. ad R. f. Nov. 9. 53.* statuens, *memorial. v. f. de A. 1570*, ad casum petitorii potius quàm possessorii, ubi v. g. super viribus matrimonii quæstio movetur, restringendum esse. Haud tamen inficiatur, de Jure Canonico etiam in possessorio causas spirituales ad forum ecclesiasticum pertinere, *arg. c. 3. x. de rest. spol.* Quod si autem in Camera quæstio præjudicialis intuitu substantialium matrimonii occurrit, eam, suspensa causa principali, ad competentem Judicem ecclesiasticum transmitti, testatur *Blum. Process. Cam. tit. 43. n. 13.*

Postre,

IV. Postremò, huic materiæ adjicimus quæstionem unicam : An Princeps Imperii ad Conjugium, cum extera familia Regia five alia conspicuæ dignitatis & potestatis, celebrandum, Imperatoris consensum necessarium habeat? Quam eleganter, adductis in utramque partem egregiis argumentis juxta ac exemplis negativè decidit *Myler. ab Ehbrenbach in Gamol. Pers. Imp. Ill. c. 3. §. 6. & 7.* Cum Imperii Principum matrimonia sint liberrima, neque constitutiones Imperii libertatem istam ullo modo restringant, modò ne in perniciem & detrimentum totius Reip. tale conjugium contractum sit.

Class. III. De Foro Germaniæ Principum in Causis Civilibus.

I. **A**D Civilis Fori Serenissimorum Electorum & Principum Germaniæ explicationem accessuru, quò cuncta Lector faciliori ratione ingenio assequi possit, tribus quæstionibus rem omnem complecti visum est, quarum *prima*: Ubi, & quo procedendi modo Electores & Principes, Ecclesiastici pariter ac Seculares, alios Electores vel Principes litibus petere, necessum habeant? *Secunda*: Ubi, & quâ ratione Electores & Principes, Prælati, Comitibus, Nobilibus & Civitatibus immediatè juxta Imperio subjectis, ac Principis alicujus subditis, litem intentare debeant? *Tertia*: Ubi & quomodo Prælati, Comites, Nobiles, & Civitates s. mediatè s. immediatè Imperii subditi, Electores & Principes convenire obligentur? Jam ad primæ quæstionis explanationem.

II. Olim magno illo, post Friderici II. Imperatoris excessum, interregno, cum Germania intestinis bellis, depopulationibus ac devastationibus tantum non ad internecionem totalem raperetur, neque justitiæ ulla administratio esset, bonis legibus quasi in exilium missis, causæque Principum, remotis actionibus judicialibus, stricto ventilarentur gladio, ex Principum ordine ali-

qui, exitiale isthoc malum salubribus remediis mederi cupientes, quo absque cæde & sanguine controversiæ Principum imposte- rum deciderentur, de arbitrariis s. compromissariis judiciis ordi- nandis inter sese convenerunt, quæ à Germanico AUSTRAGEN, Austregæ dictæ sunt. Interjecto deinde tempore, à Maximilia- no I. Imperatore in ordinatione Camerali Austregæ istæ confir- matæ & in certam formam redactæ sunt, eo fine, ut Principes & Status, qui privilegium Austregarum habent, non secus ac Sta- tus mediati jure duarum instantiarum gauderent; utque Princi- pes suos haberent Judices, quò citius finem sortirentur nego- tia, neque Camera multijugis obrueretur controversiis. *Limn. T. I. §. P. L. IX. c. 15. n. 72. 73.* Hanc communiter ferunt Aus- tregarum originem. Aliis arridet magis prima earundem Maxi- liano adscribere fundamenta, posita in Comitibus Wormatiensibus, *Mo. 1459.* & novis accessionibus à Carolo V. in Comit. Wormat. 1521. aucta, prout sensit *Schubart. de Austreg. conclus. 2.* Quidam vicissim diversas hæc sententias conciliare annuntur, facta distinctione inter Austregas conventionales, *Stamm-* seu *gewillkührte Austräge*, quæ à familiis certis & universitatibus pe- culiariter constitutæ sunt, quales inter se habent Serenissimæ Fa- milix, Saxonica, Brandenburgica & Hassiaca, item Saxonica do- mus & Regnum Bohemiæ, referente *Spreng. §. Publ. L. 2. c. 11.* & legales, quæ ex generali dispositione Imperialium Decreto- rum dependent. Priores, ajunt, ante D. Maximiliani I. Con- stitutionem in usu fuisse, & Statibus competiisse, vix in dubita- tionis aleam revocari posse: Posteriores autem, videlicet lega- les, ante Maximil. I. tempora non obtinuisse; idque assertum tam- diu pro vero habendum esse, donec contrarium probatis doceatur monumentis. *Limn. §. P. L. IX. c. 5. n. 12. seq.*

III. Itaque, si quis ex Electorum vel Principum ordine, alium æquè Electorem vel Principem in litem vocare apud animum constituerit, ante omnia ejusdem Principis, ut adeat Austregas, necessum est, observato quidem ordine in *Ordinatione Camerali part. 2. tit. 2.* præscripto, scilicet: Actor per libellum ad notitiam Rei deferri curat, qua actione contra ipsum sit experturus, admonet simul, ut judicio se submittat. Ad hoc reus Princeps, quatuor alios primi ordinis viros Principes, atque ad rerum gubernacula jam-

jamdum admotos, Ecclesiasticos partem, partem Seculares, diversarum tamen familiarum, dicere tenetur, (alioquin ab actore Principe coram Camera Imperiali in jus vocabitur) ex quibus unum Actor ad Judicis obeundum munus eligit, nomenque ejus intra quatuor septimanas reo per literas exponit. Quo facto, Judex ab utroque litigantium designatus requiritur; qui, suscepto Judicis officio, (quod declinare ei haud integrum est) tanquam Commissarius Imperatoris, negotii designato certo territorii sui loco, & statuto die, opera Consiliariorum suorum adjutus, cognitionem suscipit, qua sedulò habita, sententiam tandem pronunciat.

IV. Quod causas Judicio Austregarum subjectas attinet, non paucis ea probatur regula, Principem vel Statum, cui hoc Privilegium concessum est, in omnibus causis coram Austregarum Judicibus conveniendum esse, nisi in quibus eorum Jurisdictionis cessat, quod quidam probare conantur *ex ipsa Ordinatio. Cam. Wormat. de Ao. 1495. tit. Wir Chur-Fürsten, Fürsten &c. in princ. ibi: Umb Spruch und Forderung, die ihr einer zum andern hâte oder gewünne*, quam, ajunt, indefinitam æquipollere universali, *Limn. J. P. L. ix. c. 2. n. 60. seq.* Ita & *in Ord. Camerali P. 2. Tit. 2. §. darauff*, provocatio ad Cameram ab Austregarum Judicio conceditur, ast in iis modò causis, quæ per appellationem alioquin ad Cameram trahi possunt, exinde probant, Austregas etiam in talibus locum reperire causas, quæ appellationem ad Cameram non admittunt; ista simul ratio contrariam opinionem eorum, qui eas tantum judicio Austregarum subjiciunt causas, quæ per appellationem ad Cameram deferri possunt, tollit ac refutat. Consule *DN. Vuriarii Inst. J. P. p. 688.* Causarum autem, quæ ab Austregis *Limnæus, Fridericus de Process. L. I. c. 20.* novendecim indicat: *Limnæus* quatuordecim recenset, inter quas etiam reperiuntur causæ feudorum regaliū, religionis, pacis publ. profanæ, pignorationis, arrestarum &c. vid. *Ord. Cam. P. 2. tit. 5. 7. 9. 21. 22. add. Blum. de Process. Cam. Tit. xxvii. n. 163. seqq.*

V. Peracta deliberatione, sententiam à Judice Austregarum ferri th. III. dictum est, quâ si alter litigantium gravatum sentiat, nec acquiescere velit, causa ab Austregis ad Cameræ vel Aulicum Imperatoris Judicium, ob concurrentem Jurisdictionem, per viam appellationis devolvitur, modò ne pars ad-

versa speciali privilegio, quale habet Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Austriæ, (quod tamen adhuc in dubio) à Jurisdictione Cameræ eximatur, vel causa alioquin per provocationem eò devolvi non possit.

VI. Cum duorum summorum in Imperio Judiciorum nimirum Imperatoris Aulici & Imper. Cameræ mentio hîc facta sit, ut de Origine eorundem & Constitutione, antequam progrediamur ulterius, paucissimis differamus, monet operis propositi regula. Judicium Aulicum non tantum antiquis temporibus Aulam sequebatur Imperatoriam, sed & hodiè ab ea abesse prohibetur per *O. Jud. Aul. tit. 1. §. alle diese*. Quoad vetustatem autem, Camerale Judicium longè superat: neque enim eorum opinio tunda videtur, qui judicii istius initia à Carolo V. & Ferdinando I. arcessunt. Solenne verò olim fuit, ut propè omnes causæ, ante ordinatum Cameræ Judicium, ibi exercerentur: etiam post hujus Constitutionem, Judicii Aulici juriisdicctio salva atque integra semper mansit, v. *R. F. de A. 1212. zum dritten. addatur §. 55. & 56. art. V. Instrum. Pac. u §. 41. Capit. Leopold*. Deferuntur eò causæ & in prima & ulteriori instantia, neque ab eo appellari potest. §. 42. *Capit. Leop.* Supremum hujus Judicii Caput est Imperator, *Ord. jud. Aul. Tit. 1. in pr.* solusque Præsides & Assessores constituit, qui ex Illustribus Personis & Doctoribus constant; simulque Electori Moguntino, velut Archi Cancellario Germaniæ, jurejurando obligantur, cujus est, visitare Judicium, quoties necessitas exegerit, per §. 56. *art. 5. Instr. Pac.* Tenore hujus art. Assessorum ex Protestantium numero requiruntur, totidem, quam ex Pontificiorum: Sed Imperator in *Ord. Jud. Aulici de Ao. 1654. §. Wir wollen*, sex Assessores A.C. se constituturum, promisit. Causæ, quæ in Judicio Camerale ventilari possunt, & hujus fori sunt: & in Causis feudorum regalium, Italicis, confirmationibus Privilegiorum & aliis pluribus, Judicium Imperatoris Aulicum tantum fundatum est. Vide de eo prolixè agentem *Dn. Mauris. in disert. de Jud. Aul. §. 14.* Differt ab eo Judicium Imperatoris secretissimum, *Der Kayserliche geheimde Rath*; ubi negotia, ad Judicium aulicum spectantia, se non tractaturum, promisit Imperator §. 42. *Capitul. Leopold.*

VII. Alterum in Imperio supremum Tribunal, est Cameræ

ræ Judicium, cujus origo communiter Maximiliano I, adscribitur, nam cum Judicium Aulicum vix par esset solum tot litibus, quæ indies ibi cumulabantur, essetque maximè sumtuosum partibus, Aulicum Judicium, quod nunquam certo consistebat loco, sed Imperatorem undique comitabatur, sequi, tandem D. Maximilianus I. Ao. 1485. communi Statuum consensu, Camerale Judicium ordinavit, ut extremum esset Juris asyllum: *Das obriste und letzte Gericht.* Habuit varias sedes, tandemque, ut Spiræ perpetuò mansurum esset, dispositum *R. J. de Ao. 1530. §. darzu meinen und wollen.* sed eruta hac funditus urbe postremis hiæce Gallorum motibus, Wezlariæ sedem sortitum est. Jus reddit nomine Imperatoris & Statuum per universum Imperium. Personæ, Judicium isthoc constituentes, sunt, Judex, quatuor Præsides, cuncti ex illustri Germano sanguine, duo Pontificii, totidem August. Confess. addicti, & Assesores, quorum, vi Conclusi in Diætra Monasteriensi, quinquaginta esse debent, partem Pontificii, partem Protestantes, vid. *Blum. ad Proc. Cam. tit. 4. n. 15.* Quot eorumdem Status Imperii repræsentent, vide in *Instr. P. art. 5. §. 52. & R. J. de Ao. 1654. §. Demnach in dem Friedensschluss 169.* Causæ, quæ ad Cameram in primâ, quæque in secunda instantia trahi debeant, videantur latè apud *Blum. d. l.* Cæterùm, in omnibus controversiis, quæ ibivolvuntur, Privilegia Austregarum, exemptionis & de non appellando probè observanda sunt.

VIII. Hæc duo judicia omnes concernunt Imperii causas. Sunt verò & alia in Germaniâ adhuc judicia, quæ vel unius, vel plurium Provinciarum causas saltem respiciunt, vid. *Instr. Pac. art. 5. §. 20. in f. Blum. Process. Cam. tit. 45. §. 15. seqq.* Posterioribus accensetur Judicium Rothwilense, ordinatum à Conrado III. Imp. Ao. 1146. Judex vel Præses judicii istius perpetuus est Comes Sulzensis, qui adjunctos habet tredecim Assesores. Jurisdictionio hujus tribunalis per circulos quosdam Germaniæ, nimirum Austriacum, Sævicum, Franconicum & Rhenanum tantùm se extendit. Vide de iis *Maximiliani I. & II. confirmationem privilegii Rothwilensium.* Habet autem in istis circulis judicium Rothwilense concurrentem cum Magistratibus ordinariis jurisdictionem, ita, ut ordinarios Magistratus prævenire, vel in
subsi-

subsidium etiam cumulativè, jurisdictionem exercere possit; illis tamen in casibus tantum, ubi speciali privilegio Magistratus ordinarius à jurisdictione Rothwilensi non est exemptus, vel privilegium exemptionis non ritè allegavit, aut justitiæ administrationem vel denegavit planè vel protraxit, *Wehn. comment. ad Reform. jud. Rothw. P. 2. tit. 1. f. 71. seq.* Appellatur ab hoc judicio ad Camerae vel Aulicum Imperatoris judicium, *R. 7. de an. 1570. §. und nachdem Uns fürkommen. Capit. Leop. art. 18.* Jurisdictionem in omnes personas exercere solet quæ sub circulis nominatis comprehenduntur; nisi quidam Status exemptione muniti sint, ut Electores, *A. B. tit. 11.* & plures alii Imperii Principes, quos recenset *Maurit. de judic. Rothw. th. 9.* Ad quas causas spectet Privilegium exemptionis, vide ap. *Dn. Vuirar. Inst. J. P. p. m. 720.* Cæterum in *Instr. Pac. art. 5. §. 20.* constitutum, ut deabolendo hoc judicio (cum Status ejusdem jurisdictioni subjecti abrogationem efflagitarent) in proximis Comitibus ageretur. Atque idem an. 1654. in Comitibus, ante electionem Ferdinandi IV. in Regem Rom. propositum est: quid tunc & in electione Augustissimi Imperatoris LEOPOLDI, iteratis Statuum precibus, fuerit conclusum, vide in *Capit. Ferdinandi IV. art. 15. & Leopold. art. 18.* Sunt & ad hanc Judiciorum classem referenda Judicia provincialia Sueviæ, it. Judicium Wingartense & alia, hinc inde per Imperium usitata, de quibus abolendis deliberatio ad proxima Comitibus rejecta legitur in *Instr. Pac. art. 5. §. 20.*

IX. Sed de his plus satis, jam redeundum in viam, à qua in hoc diverticulum prolapsi sumus. Dicitur supra *th. 4.* ab Austregis ad Cameraam vel Judicium Imperatoris Aulicum per Appellationem causas devolvi, ob concurrentem horum duorum Judiciorum Jurisdictionem, sed res non caret dubio: Acriter enim inter Eruditos certatum fuit, an Causæ ad Jurisdictionem Camerae pertinentes, hoc ad eandem pertineant modo, ut necessariò ibi sint ventilandæ, nec coram Imperatore ejusque Aulico Consilio, proponi atque solvi possint? Concurrentiam statuunt *Gail. L. 1. obs. 121. n. 3. Mynsing. resp. 24. n. 20. & respons. 94. n. 4.* & alii. Negant eandem, *Schrader. de Feudis Tom. 2. cap. 12. Concl. 1. n. 32.* Author *der bestandigen Information Falti & Juris, wider die Donawerthische Relation P. 1. p. 3. seqq. Limmaus,* recensitis utriusque partis

partis argumentis, sententiam suam suspendit, persuasus, in materia hac ardua iudicium citra offensam Aulici Senatus vix ferri posse, ad *eund.* P. I. J. P. L. IX. c. 4. Plures autem hodiè concurrentem jurisdictionem horum iudiciorum statuunt, eoque inclinatur *Textor dissert.* I. ad R. J. ult. d. 55. seq. tribus permotus rationibus: prima est ex *Capitulatione Leopoldina.* art. 41. in quo Ord. Aulica Ferdinandi III. Cæsaris (quæ tit. 2. huic Consilio amplissimam tribuit jurisdictionem, nullaque ratione jurisdictione Camerali minore) ad interim & sub clausula resolutive, comprobata est, atque hinc utramque jurisdictionem merito dici concurrentem, monet. Altera desumitur ab usu nostræ ætatis, & observantiâ extra contradictionem positâ, dum Iudicium Aulicum jurisdictionem quotidie exercet decernendo commissiones, mandata, rescripta Cæsarea, & cujuscunque generis processus. Tertia est ex *Instr. Pacis* art. 5. §. quoad processum, depromta, ubi dispositum, ut Ordinatio Cameræ quoad processum per omnia servetur quoque in Aula Cæsarea. E. vel maximè etiam puncto decernendorum processuum. *Ordinatio Cameral.* P. 2. tit. 1. §. seq. in Aulico Iudicio erit observanda; quo autem id fieri possit, Senatus Aulicus concurrentem jurisdictionem habebit.

X. An verò Privilegium Austregarum Iudicii Imp. Aulici jurisdictionem restringat, opportunè hic quæstio movetur. Negat hoc *Paurmeister*, L. 2. de *Jurisd.* c. 4. n. 139. statuens, in concessione Austregarum restrictam tantummodò Cameræ, non simul Aulici Iudicii, jurisdictionem. Ad quod tamen alii reponunt, eandem militare rationem quoad Aulam Cæsaream, quæ pugnat pro Imperiali Camera, videlicet: ne immediati, quoad instantias, deterioris videantur conditionis mediatis v. *Instr. Pac.* art. 5. §. 20. *Blum.* de *Process.* tit. 27. n. 11. *Reinking.* de R. sec. §. *eccles.* L. 2. Cl. 2. c. 16. n. 10. seq. *Rumelin.* P. 2. ad A. B. diff. 1. Coroll. 2. Quod Rothwilense Iudicium attinet, in aprico est, ab eo ad Cameram Imper. vel Iudicium Aulicum provocationem permissam esse, & cum ibi cesset ratio Austregarum inductiva, neque iudicium isthoc in Circulis quatuor, suæ jurisdictioni subjectis, constitutionem de Austregis observare teneri. *Schubart.* de *Austreg.* c. 2. n. 87. seqq.

XI. Controversia ad Cameræ Imperialis iudicium devoluta,
 G , si ibi

si ibi denuo ventilata, & sententia pronunciata sit, parti succumbenti ulterior non datur appellatio: cum isthoc supremum & ultimum in Imperio sit tribunal. *R. J. Ao. 1530. §. Diueilnun.* & ne lites, pluribus appellationibus interpositis, immortales fiant. Quodsi autem alter litigantium sententiâ istâ inique gravatum se existimet, Revisionis beneficium adinventum est, ab Electore Moguntino, vel si is ex numero litigantium sit, à Trevirensi petendum, ea ratione, ut per revisores sententiam à Camera latam in melius formare & corrigere dignetur. Idem beneficium datur postea quoque ei, qui sententia in Camerâ latâ victor extitit, modò antea à Visitatoribus sententiâ Cameræ reformata sit. *Dn. Vurriar. J. J. P. p. 702.* In Aulico Imper. Judicio, cum nec ibi appellatio locum inueniat, pars de iniquitate sententiæ querens, loco Revisionis beneficii, remedio Supplicationis ad Cæsaream Majestatem utitur, *Instr. Pac. art. 5. §. 20.* vel acta Judicialia, adhibitis viris idoneis, neutrique partium addictis, utriusque religionis &c. denuò revideri solent.

XII. Quid autem, si Princeps extraneus, Imperii Principem convenire velit, an tunc Imperatoris aut Cameræ vel Austregarum Judicium obtinebit locum? Putat *Dn. Textor. Diss. 1. ad R. J. Nov. §. 42.* Cameræ Imperialis Judicium de lite cogniturum, cum Ordinatio Cameralis circa Austregas ea fuerit, ut certus ordo instantiarum inter Status Imperii tantum introduceretur, quæ Sanctiones non extendendæ essent ad casus nec verbis nec sensu legis comprehensos; eamque sententiam amplexos esse Statuum respondentium Legatos in Comitibus *de Ao. 1613.* asserentes, extraneum Principem Actorem, Principem Imperii immediatè in Camera convenire debere, idem tradit. E contra pro Austregis hoc in casu stabiliendis major Ictorum numerus laborat. Non enim justum, ajunt, ut ob extranei Principis controversiam forma jurisdictionis mutetur *L. 1. (ubi in rem act.* neque fas esse, ut ejus intuitu, stylus ac consuetudo judicandi invertatur, satius esse, ut actor forum rei sequatur. *v. Rumel. P. 2. ad A. B. Disp. 1. Coroll. 4. §. Auth. ibi alleg. Blum. d. l. n. 53.*

XIII. Alia quæstio hîc locum sibi quoque vindicat: An Principes Imperii Panagiarii (ut vocantur) non minus gaudeant jure Austregarum, quàm Principes reliqui, actu regentes? Et pro
 ipsi

ipsis statuendum esse videtur, ob generalem planè & indistinctam Ordinationis Cameralis dispositionem P. 2. t. 2. Dein accedit, quod Privilegium isthoc Austregarum, non glebæ sit pretium seu patrimonio inhærens, sed dignitatis præmium personam sequens, *Mindan. de Process. Camer. 1. c. 19. n. 23.* atque aded, quamvis Princeps Imperii certo quodam Principatu careat, nihilominus, vel contra alios acturus, vel ab iis litibus petendus, isthoc privilegio gaudet, quod & in Domo Saxo-Lauenburgica præjudicio firmatum legimus: & hujuscemodi privilegium primæ instantiæ ad Principes foeminas s. uxores s. Sorores, & in universum ad omnes Liberos Principum, etiam in patria potestate constitutos, extendi, tradunt Doctores. *Schubart. de Austr. c. 3. n. 100. usque 114. Et seq. Textor l. c. disput. III. §. 44.* An autem Vidua illustris Imperio immediatè subjecta, æquè electionem & variationem fori habeat, quam Vidua civicæ conditionis obtinuit in *L. un. C. quando Imper. inter pupill. Et Vid.* ad id, ut causas controversas, omissâ primâ instantiâ, confestim ad supremum Imperii Judicium devolvere possit, quaeritur? *Mylero*, rationibus, in contrarium non obstantibus, affirmativa arridet, legibus pariter & rationibus, imò & exemplis illustrior, additâ tamen limitatione, modo Vidua illustris, immediatam superioritatem territorialem & regimen quasi virile non teneat, hoc enim casu præteritâ primâ instantiâ, ad Cameræ s. Aulicum Judicium alium Principem convocare non potest. *vid. eund. in Gamolog. c. IX. §. v. VI. VII.*

XIV. Jam ad secundæ quæstionis explicationem properandum: ubi videlicet & quomodo Electores & Principes Imperii, Prælatos, Comites, Barones, Nobiles & Civitates, sive mediatè sive immediatè Imperio subjectos, in jus vocare debeant? In *Ord. Cameral. P. 2. tit. 3.* duas reperimus constitutas vias; alteram, ut actor Princeps ab Imperatore *arg. O. C. P. 2. t. 4. §. 9.* Commissarium; æquè Principem, neque tamen suspectum, ultrave 12. milliaria à reo non distitum, petat, eique causam controversam committat; alteram autem, ut actor reum requirat ad nominandos tres Principes, haud sublestæ fidei, neque ab actore ultra duodecim milliaria remotos, ex quibus actor unum, quem vult, eligit, Princeps autem in Judicem electus, in Curia sua (quam Cancellariam communiter vocant) in causam inquirat, sententiamve pro-

nuntiat, cui si alter litigantium se subicere nolit, ad Cameram vel Judicium Aulicum (eo, quem supra retulimus, modo) provocare solet. Civitas vero Imperialis, à Principe lite pulsata, ordinariè in Camera Imperiali vel Judicio Aulico conveniri solet, nisi & ista specialiter gaudeat privilegio Austregarum, quæ tunc primùm adeundæ sunt. Contra mediatos autem Imperii Status, si quis ex Imperii Principibus agere constituit, aut isti subditi sunt sui, vel alterius Status. Priori casu, si subditi à Domino conveniantur ut refractarii, vel etiam aliâ de causâ, ad Cameram statim litem pertrahi posse, tradit *Mynsing. L. 5. observ. 1.* Quod tamen exceptionem admittit, nisi scilicet consuetudine in provincia ista receptum, ut Dominus in Curia Provinciali subditos suos conveniat. *Gail. obs. 1. n. 8.* Quodsi cum alterius immediati Status Imperii subdito Principi lis sit, is coram Magistratu ordinario in prima instantia convenire ipsum necesse habet, per *Ordinat. Cam. P. 2. tit. 1.* Haud tamen ademptâ ad Camerale Judicium provocandi facultate, si sententiâ inferioris magistratus Princeps gravatum se sentiat. confer sup. *Class. 1. th. 5.*

XV. Denique, quod tertiam supra propositam quæstionem attinet, ubi vice versa Prælati, Comites, Nobiles & Civitates immediatè pariter ac mediatè Imperio subditi, Electores & Principes in litem vocare debeant? probè notandum, si immediatis Prælati &c. cum Principel is sit, octo vias in *d. Ordinat. Cam. P. 2. l. 4.* præscribi; quarum unam sibi eligere potest actor, inter eas autem tertiam, quando Princeps reus ad requisitionem actoris tribus Principibus non suspectis, nomen dare solet, ex quibus actor unum Judicem eligit, *d. tit. 4. §. 7.* & quartam, cum actor Commissarium, cujus fides non est dubia, ab Imperatore expectit §. 9. usu maximè obtinere, tradit *DN. Vutiar. p. 687.* Cæteras, brevitate memor, sicco pede prætereo, Lectorem Benevolum ad Lectionem ipsius *Ordin. Cameralis* remittens. Neque etiam Civitati Imperiali, quæ cum Principe litem agit, permiffum est, ejusdem Austregas in prima instantiâ præterire, sed ibi omninò, antequam ad superius judicium devolvitur, controversia est ventilanda, per *Ordinationem Cameralem tit. 4. in pr. & §. fin.* si autem mediatas Imperii Statibus cum Principe lis sit, aut ejus subditi sunt, & tunc Austregarum Judicium præterire non possunt,

possunt, modò consuetudine vel privilegio in territorio Principis receptum non sit, ut is à subditis coram Consiliariis, qui eo fine à juramenti nexu (quo Hero suo alioquin obstringuntur) quò justæ dijudicationi nihil obsit, dissolvuntur, conveniatur. Quodsi alium Principem Imperii mediatus Status convenire vult, ratio itidem Austregarum Judicii in primâ instantia est habenda, nisi casus obveniat, v. g. in mandatis sine clausula, & in quibus periculum subest, qui, non obstantibus Austregarum Privilegiis, confestim ad Cameram evocantur. vid. *Dn. Textor. ad R. F. N. Diss. 111. §. 71. Reinking d. l. c. XVI. n. 26.*

Class. IV. De Foro Germaniæ Principum in Causis Criminalibus.

I. **A**ntiquissimis temporibus & jam Francorum Imperio, Principum Germaniæ causas criminales, quæ poenam corporis inflictivam, vel honoris afflictivam irrogabant, in Concilio omnium ordinum pertractatas fuisse, supra Cap. II. *ib. 2.* Brunehildis Reginæ, Tassilonis Bajorum Principis & Ducis Foro-Julienfis exemplis demonstravi, pluribusque testatum facit Eruditiss. *Conring. in Disp. de Jud. Germ. §. 63.* Posterioribus seculis eundem quoque observatum fuisse morem, causasque ejusmodi in Senatu Principum ventilatas fuisse, multis testimoniis declaratum est. Jam quo nostris temporibus isthoc causarum genus trahendum sit, dispiciendum. *Limneus Jur. Publ. L. IX. c. 2. n. 63.* & cum eo Autores, quos allegat, causas criminales Principum Imperii, Austregarum Judicibus committendas esse, statuit, in eam adductus sententiam: 1. quod nupiam ejusmodi causæ ab Austregis reperiantur exemptæ. 2. quod comprehendantur in *Ord. Cam. P. 2. t. 2.* sub verbis, *Spruch und forderung.* 3. quod Austregarum Jurisdictio etiam in illis causis fundata sit, à quibus non datur ad Cameram provocatio, *arg. d. t. 2. Ord. Cam. §. darauß.* inter eas autem vel præcipuo loco esse causas criminales. Majoribus tamen votis negativa defenditur: Quoniam in his causis cessat ratio Austregarum inducti-

va, unâ quippe instantiâ cum determinandæ sint causæ criminales, nec appellatio in iis admittatur, *R. F. An. 1530. §. Item als izt etliche.* Ita etiam causas criminales specialem requirere concessionem constat ex *L. 7. ff. de off. ejus cui mand. est Jurisd.* cam autem Austregas non habere, tradit *Rumel. P. 2. diff. ad A. B. 1. Cör. V.* sic & Austregarum formam aptam non esse contra facinorum reos, putat *Reinking. d. l. L. 2. cl. 2. §. 16. n. 24. Blum. d. l. tit. xx. de Austr. n. 180.*

II. Neque ejusmodi causas Camerae Judicium admittit, quamvis *Mindanus de Process. c. 9. n. 1. seqq.* variis adductis rationibus adstruere contendat, in simplici querela eas ad Judicium Camerale trahi posse, quia, inquit, nullibi reperitur prohibitum, in causis, ubi Austregæ cessant, Camerali Judicio locum non esse; quin & in *Ord. Cam. P. 2. t. 28.* causas istas in prima instantia à jurisdictione Camerae Imp. non excipi, sed solam tantùm appellationem ad isthoc supremum tribunal in ejusmodi causis, ibi prohiberi. Contrarium tamen demonstrat *Rulandus de Commiss. Part. 1. L. 2. c. 3. Reinking. l. c. c. XIV. n. 42. Blum. d. l. tit. 43. n. 6. seqq.* cum Camerae merum Imperium lege quadam datum non sit; neque stylus Judicii Cameralis causas Criminales suum in forum recipiat, neque quoad Processum causarum criminalium, in *Ord. Cam.* à Statibus Imperii, aliquid sit sancitum. Et hinc causæ, quæ pœnam corporis afflictivam irrogant, *Sachen die Leibes-straff auf ihnen tragen*, non minus à Camerae Judicio sunt exemptæ. Exceptio tamen est in Banno imperiali, quatenus illud pœnam corporis afflictivam continet, quod ad Cameraam nihiloscium spectat. *Blum. d. l. tit. 44. n. 6.* neque tamen Banni declarationem eo casu, inconsulto Imperatore Camera Imperialis promulgare potest, *Knipschild de Fur. §. Privil. Civit. Imper. L. 2. c. 5. n. 154.* neque absolutionem à Banno in causis majoris momenti & delictis atrocioribus Camerale Judicium, irrequisito Imperatore impertienti facultatem habet, per *Ord. Cam. P. 2. tit. 18. §. So auch &c.* Novus modus observandus in declarando uno vel altero Principe ex communi Principum consensu in bannum, proximis Comitibus est reservatus in *Instr. Pac. art. 8.* Hic autem silentii velo non est obliterandum, in causis Crimnis læsæ Majestatis & Banni Impe-

Imperialis, Electorum quoque consensum, eorum quidem qui delicti non sunt participes, requiri, per *Cap. Leop. art. 28* (Atque eundem etiam, si proscriptus in statum pristinum restituendus sit, necessarium esse, tradit *Schüz. de Statu Rei Romana disp. 4. §. 17. lit. β.*) quem tamen articulum Principes reliqui & Status non omnino approbarunt, testibus eorundem ad Capitulationem monitis, quibus efflagitarunt, ut Status in poenam Banni promeriti non nisi in publicis Comitibus declararentur; quod etiam privatim inclinat *Limneus ad Capit. Ferdinandi III. art. 30. verb. Des Heyl-Reichs. n. 4.* Cæteræ criminales causæ, quæ poenam pecuniariam l. honoris afflictivam irrogant, neque successerunt in locum poenæ corporalis, Judicium Camerae haud averfantur: quæ ratione etiam huc trahuntur causæ fractæ pacis publicæ, veluti, si Imperii Princeps alium bello, Imperatore inconsulto, aggrediatur; quo tamen casu, Judicium Aulicum, Imperatoris loco judicans, non omnino excludi, tradit *Myler. de Princip. & Stat. Imperii. c. 20. n. 23.* quamvis eo casu occurrente, Judicium Ducale cæteris præferat *Fridberg. ad Burgold. P. 2. diss. 20.* Jurisdictionem autem Consilii Aulici etiam ad processum Banni contra Status esse fundatam, docet *Dn. Textor ad R. 7. nov. disp. 1. §. 73.*

III. Cæterum, an in genere Aulicum Judicium in causis Criminalibus Principum & Statuum fundatam Jurisdictionem habeat, nec ne, adhuc hodie in dubitationem vocatur, cum res hæc decisione nondum sit declarata. Quidam volunt, Principem Imp. pro diversitate Criminis commissi, aliud quoque atque aliud fortiri forum. Quodsi enim Princeps vel Status Imperii in territorio alterius delinquat, Dominum istius territorii Judicem futurum, quamvis minoris fortè sit dignitatis delinquente, statuit *Rumelinus ad A. B. p. 2. dissert. 1. §. 5.* & cum eo *Myler. in addit. ad eund. locum.* quoniam delictum nullo dignitatis habito respectu, tribuit Jurisdictionem in loco delicti. *aut. quæ in provinc. C. ubi de Crimin.* Modò tamen delictum corporalem poenam non irroget: eo enim casu ligatas esse Principis istius territorii manus, & Imperatoris tunc fore munus, causam pariter cognoscere & statuere, modo citatus *Mylerus de Princ. & Stat. Imper. P. I. c. 20. n. 31. seqq.* tradit. Quodsi delictum in Principis territorii ipsam personam commissum sit, vel Imperii Status in proprio

prio territorio crimen perpetraverit, utroque casu Imperatorem (per *L. f. C. ubi Senat, vel Clariss. & Text. Spec. Susc. ap. Goldast. von Reichs Sazung. Tom. I. fol. 37. ibi: Aber über der Fürsten Leib und über ihr Gut soll niemand Richter seyn als der König &c.*) aut ejus delegatum, Judicem esse, idem ait; nam priori casu Actoris & Judicis personam concurrere, si territorii Dominus judicandi munus in se suscipere vellet, quod prohibet *L. 16. C. de Judic. si tamen poena ad Capitale supplicium tenderet, vel honorem læderet, solum haud posse Imperatorem procedere, sed in Comitibus publicis totum negotium pertractandum esse, idque auctoritate des Fürsten Rechts in notis ad Rumel. diss. ad A. B. l. c. monet.* Huicque sententiæ subscribit *Textor*, asserens, in causis criminalibus Principum, Imperatori & Curiae Paribus simul Judicii curam esse commissam. vid. eund. *Diss. ad R. 7. noviss. §. 72.* Memoriae quidem proditum novimus, superiori seculo & sub initium jam currentis Carolum V. Imperatorem, Johannem Fridericum Electorem Saxoniae, capitibus damnasse, Ferdinandumque II. Caesarem, Fridericum Palatinum, Electoratu terrisque suis omnibus exuisse; sed cum omnia hæc velut in hostes acta sint, & fortassis, ad terrorem saltem Johanni Friderico Saxoniae Electori incutiendum, ejusmodi sententia fuerit pronunciata, firmum exinde ad alios casus argumentum vix desumendum esse, neque quemquam probare posse, in vitam Principis propter crimen aliquod commissum, extra hostilitatis respectum, capitalem poenam intentare Imperatorem posse; cum Principum personæ, nostro praesertim seculo, ferantur inviolabiles, *DN. Rhetius Jur. Publ. L. IV. tit. XXIII. §. II. tradit.* Eodem tamen in loco subnectit: quamvis nullus Imperii Recessus de causis Statuum Imperii criminalibus cognoscendi potestatem in specie Imperatori tribuat, tamen pro ipso potius solo, quam quod isthoc Judicium cum Statibus aliis commune habeat, pronuntiandum esse, cum illi soli datum sit de Fortunis Principum judicare, *Ord. Cam. P. 2. tit. 7.* Judicium etenim Principum, *das Fürsten-Recht* ex nullâ Lege publicâ probari, neque exempla in hunc finem tutò satis produci, argumenta autem, quæ vulgò *ex art. 8. Instr. Pac. §. habeantur & §. gaudeant*, desumuntur, parùm stringere, nam licet §. *illo habeantur*

beantur, disponatur de certâ ratione in bannum communi Statuum consilio declarandi, non tamen idè inferendum esse, ac si Status Imperii etiam ad ipsam declarationem banni concurrere, vel Judices cum Imperatore in causâ criminali Status cujusdam Imperii esse debeant: Proinde si aliquis Principum vel Statuum Imperii in crimen incidisset, ultra Bannum quidem hodiè propter supra allatam rationem contra eum procedi non posse, solius tamen Imperatoris & Camerae Imperialis esse (quippe quæ ab ipso potestatem eam in legibus publicis nacta est) in Bannum declarare, & ejusmodi processum contra delinquentem instituere.

I V. Illustri quæstione adjunctâ, materiæ huic finem imponimus; quæritur etenim, An Pater Princeps Imperii filium delinquentem pænâ aliquâ præsertim corporali afficere, vel etiam ad necem raptare possit? Id quod omninò negandum putat *Myler. in Gamolog. c. xxii. th. 5.* Nam licet propter delictum aliàs Privilegium dignitatis & fori exemptio amittatur. *l. 1. in fin. C. ubi Senat. vel Clariss.* & Pater Princeps Jurisdictionem contra omnes in territorio delinquentes exercent, cum nemo non in Principatu ejusdem potestatem agnoscat & revereatur: quamvis etiam Principis Imperii in Liberos suos potestas longè adhuc exsuperet coercendi facultatem Parentibus concessam in *L. 3. C. de patr. potest.* & aliis; neque desint exempla in historiâ tam veteri quàm novâ, quæ pro asserto confirmando adduci possent: Nihilo tamen secius, cum Pater & Filius pares sint dignitate, nec Jurisdictio Principum Filios respiciat, utpote exemptos ab eadem, sed subditos, quin & insitus Parentibus erga Liberos tenerrimus affectus hoc neutiquam permittat, & multa in contrarium adsint clementiæ Parentum in filios egregia specimina: hinc Patrem Imperii Principem in causis criminalibus filii ulla jurisdictione neutiquam gaudere, statuit. Eam autem sententiam rejiciendam existimat *DN. Vatriar. in Instit. Jur. Publ. p. 459. in med.* asserens: Principes ad similitudinem Majestatis in causis s. criminalibus s. civilibus Libero- rum Jus dicere posse. *arg. l. 41. ff. de hered. instit.* sique Principum liberi (de quo non dubitat) statutis soluti sint, ipsius Principis privilegio acceptum esse ferendum, *arg. l. 31. ff. de LL.* neque illis alium Judicem sibi sumere, nisi speciali Patris concessione, licere; Parens enim Juri pro se introducto renunciare potest. *l. penult. C.*

de *Pactis*. Quod rationes dissentientium attinet, eas vide refutatas apud *Eund.* l. c. p. m. 458.

Class. V. De Foro Germania Principum in Causis Feudalibus.

I. **M**entio jam supra facta est, seculis superioribus in Germania usque ad Maximiliani I. tempora, in feudalibus omnibus Principum causis, Cæsaris Judicio etiam Principes seu Pares Curiae assedisse, quod pluribus allatis exemplis, sufficienter testatum facit *DN. Covring.* in sæpius allegato de *Judiciis Germanicis* tractatu. Etenim, Henricus Leo à Friderico I. de communi Principum consensu terris suis privatus legitur; quem nec in pristinum statum solus restituere poterat Imperator, sed placitum Curiae Parium ut accederet, simul necessum erat, teste *Arnold. Lubec. L. 2. c. 29.* Ejusdem Henrici Leonis cum vitrico Bavaro de Ducatu Bavarie agitatum controversiam Fridericus Cæsar ex Decreto Principum decidit. *Otto Frisingensis de rebus gestis Friderici I. L. 2. c. 10. D. 10.* Rudolphus I. autem in Senatu Imperii Princip. Bavarie Ducis de recuperandis Austriæ Provinciis desiderium retulit, sciens, quid circa Provincias istas disposituri essent Principes? Itaque deliberatione habita, ex Senatus Consulto & Concilii Decreto in partem earundem filii Imperatoris, in partem Tirolis Comes, vocati sunt. *Avent. L. 7.* Sic Electorum omnium suffragio ac voto, Carolus IV. controversiam de Electorali dignitate inter Palatinum & Bavarum sopivit. Hæc majorum nostrorum ævo usu invaluere, quid hodiernis moribus circa feudales Principum Imperii controversias obrineat, summâ brevitate inquisivisse, operæ pretium erit.

II. Causas autem Regalium Feudorum, ut si de Ducatu, Marchionatu &c. his sit, Austregarum Judicium recusare, communis DD. sententia est. Cum enim Austregæ stricti Juris sint, non licet eas ad causas, quæ pariter de jure feudorum, ac ex consuetudine totius Germaniæ, certos eosque ordinarios semper habuerunt Judices, in præjudicium feudalis ordinariæ jurisdictionis extendere. Non diversa est ratio in reliquis feudalibus causis, veluti:

veluti : si Vafallus Principem Imperii in caufa feudali in jus vocare constituerit , ubi nullo prorsus modo Judices Austregarum competentes esse , diferte tradit *Gail. L. 1. Obs. 11. n. 54.* Hæcque de Austregis Legalibus pariter ac Conventionalibus accipienda sunt : Nam licet & hæ generali Imperii & Imperatoris lege confirmatæ sint , *Ord. Cam. P. 2. tit. 2.* sub eâ tamen confirmatione non venire , quæ in specie summo Principi reservata , concessionesque simul ac privilegia salvo superioritatis Jure semper intelligenda esse , tradit *Reinking. d. l. L. 1. cl. 4. c. 19. n. 130.*

III. Ita etiam hæ causæ Regalium feudorum totaliter vel adjudicandorum vel abjudicandorum , jurisdictioni Camerae repugnant. *per Ord. Cam. p. 2. tit. 7. §. ob auch sachen &c.* Neque vel per præventionem in Camera Imperiali litis pendentia inducitur , teste *Myler. de stat. Imp. P. 1. c. xx. n. 11.* Sed Imperatorem earundem cognitionem suscepturum , tradit *alleg. text. O. C. Qui* , utrum solus , an cum eo simul Pares Curia de iisdem cognitionem habeant , infra dicendi occasio erit. Cæterum , num *d. i. 7.* de possessorio quoque sit accipiendus (nam de petitorio nullum prorsus est dubium) ita , ut exclusâ Camera , Imperator de hisce feudis , etiam in possessorio judicet , in dubitationem venit ? *Reinking. de Reg. sec. & Eccles. L. 1. Cl. 4. c. 19. n. 50.* & cum eo plures alii negativam sententiam amplectuntur , in eam adducti verbis *d. tit. 7. gänzlich und endlich &c.* Quæ de possessorio negant posse accipi , cum possessorium causam non terminet , sed tantum sit præparatorium petitorii , *per Lordinariè C. de R. V. Dissentiunt Arumens Discurs. 3. ad A. B. th. 42. & Linn. 7. Publ. L. 2. c. 9. n. 81.* persuasumque habent , verba ista *d. tit. 7.* commodè uti petitorio , ita & possessorio applicari posse , in quem finem simile exemplum *ex Ord. Cam. P. 2. tit. 21.* ubi de possessorio sermo est , in medium producant : præterea generalem allegant legum dispositionem , quæ continentiam causæ non dividendam jubet , *L. nulli C. de judiciis.* Alii hanc circa possessorium controversiam distinctione tollendam esse , autimant , inter plenarium scilicet possessorium & summarium seu momentaneum : In momentaneo , causam in Camera , si Imperatorem illa præveniat , ventilari posse ; in plenario , neutiquam : cum sententia in summario possessorio lata , sit mera interlocutoria , momentaneum saltem & facilè reparabile præjudicium afferens. *Gail. L. 1. Obs.*

7. n. 6. Sententia autem in plenario possessorio pronunciata, sit definitiva, magnique præjudicii, *Gail. d. obs. 7. n. 4.* Sed ea non sola est, quæ circa hunc *tit. 7. O. C.* textum movetur quæstio; quid enim Juris, si non de integro Ducatu vel Comitatu, sed de certâ ejusdem parte controversia orta sit? Videtur aliquibus, Imperatoris tunc cognitionem in suspenso esse, quoniam in *d. Tit. 7.* verba ista continentur, *so einem Theil gänzlich*, ea autem particula *gänzlich* cum integrum corpus, i. e. integrum v. g. Ducatum, denotet, hinc si de parte Regalium feudorum controversia moveatur, Cameræ Judicium haud secus ac Imperatorem cognoscere posse, & tunc præventioni locum esse, statuit *Gylmann. voc. Feudum Princ.* Verùm contrariam sententiam veritati & intentioni Legislatoris magis congruam esse, alii putant; cum hoc casu eadem militet ratio in parte Ducatus, quæ in toto Ducatu, & Imperatoris intersit, ne vel hac occasione Ducatus & Feuda Regalia dismembrentur, vel in Imperatoris aut Agnatorum præjudicium fortè quid disponatur. *Reinking. de Reg. sec. & Eccles. L. 1. Cl. IV. C. XIX. n. 11.* ubi etiam ad argumenta dissentientium respondet; & in arduo quodam negotio secundum posteriorem sententiam in Aulico Imperator. Judicio pronunciatum fuisse, tradit. Quod si autem lis inter Proceres Imperii sit de Feudis non Regalibus, sive de Feudis minoribus, immediatis, regalem dignitatem annexam non habentibus, Cameram cum Cæsare concurrere, & locum sic præventioni esse, sentit *Gail. L. 1. Obs. 29.* Contra eum insurgit *Leipoldus dissert. de concurrent. jurisdic. qu. 6.* asserens, sive feudum sit regale, sive non regale, modò Imperio immediatè subiectum, controversiam de eodem ortam ad solum Cæsarem, exclusâ Camerâ, pertinere. Argumenta utriusque partis recenset *Limnaus L. IX. c. 2. n. 157. seq.* quem videbis. Cæterum probè notandum, in Feudis tam minoribus quàm majoribus Jurisdictionem Cameræ fundatam esse, si non ad investituram aut privationem vel aliud Jus super feudis, sed interdictis adipiscendæ, retinendæ &c. vel petitione hereditatis, aut simili actione agatur. *Blum. ad Process. Cam. tit. 42. n. 9.*

IV. Num autem soli Imperatori Jus de Feudis Imperii Regalibus cognoscendi, competat; an verò eidem Pares Curiaæ adjungendi sint, parum inter Doctores convenit; Qui Imperatori Soli istam

istam potestatem adscribunt, pro fundamento habent *R. 7. de An. 1521. sub tit. Römischer Königlicher Majestät Regiment §. ob auch Sachen &c. qui §. in Ordinatione Camerali de An. 1555. & Ordin. Cam. P. 2. tit. 7. repetitus legitur; item Legem Conradi in pr. L. 2. F. 24. & in terminis de hujusmodi casibus concepta est Ord. Aul. tit. 2. in pr. & §. præterea, adde etiam Lib. 2. F. 55. verba autem d. Tit. 7. Ord. Cam. hæc sunt: Ob auch Sachen fürsien, Fürstenthum, Herzogthum, Graffschafft &c. belangend, so vom Reich zu Lehen rühren, so einem Theil gänzlich und endlich abgeprochen werden solten, derselbigen Erkandtnis wollen Wir der Kayf. Maj. oder in ihrer Kayf. Maj. Abwesen, Uns, als Röm. König hierin, doch sonst, in andern Sachen dieser Ordnung unabbrückig, vorbehalten haben, &c. Indeque concludunt, si Status Imperii eam cognitionem non soli Imperatori reservari voluissent, tam claris totiesque repetitis verbis certè adjecissent, ut Parium consensus in cognitione tali non excluderetur. *Rein King. d. l. c. XIX. n. 21. Præterea ad Constitutiones Friderici II. & Alberti I. Imperatorum apud Goldastum P. 1. der Reichsazung p. 21. & 27. ibi verba: selber richten* provocant, utpote non diversum testantes. Et cum Principes creandi vel dignitate exuendi facultate non gaudeant Curia Pares, neque in eorum potestate esse, de Principum disceptationibus ratione Feudorum Majorum, per quas succumbens Ducis titulo respectu Feudi orbatur, cognoscere; sed penes Cæsarem istam potestatem manere, utpote, qui solus Principibus dignitatem confert, statuit *Arum. Diss. 2. ad A. B. & 41. p. 165.* Porro adjicit, cum Imperialis Camera, quæ concurrentem cum Imperatore jurisdictionem habet, in partem dijudicationis de hisce Feudis non vocetur, multò certè minus Pares Curia vocandos esse, velut in jurisdictione cum Imperatore non concurrentes. *Arum. Discurs. Academ. p. 191.* Neque hæc sententia eget exemplis Imperatorum, qui soli horum Feudorum cognitionem in se suscipere: Sic Rudolphus II. in causa Juliacensi judicium sibi asseruit, approbante Christiano II. Saxon. Electore, cæterisque Principibus, qui Pragæ aderant An. 1610. Præterea in ipsis Comitibus Ratisbonensibus 1613. in controversia de Marpurgensi ditone, rejecta fuit Hassi Castellensis adversus Darmstadinum petitio, de Principibus Judicio assessoribus dandis, & litigantes ad solum Imperatorem Ferdinand. II. remissi, qui & sententiam An. 1623. tulit. Ita quoque Matthias Imperator in negotio*

de Grubenhagensi ditione pronunciavit solus. *Conring. Disput. de Jud. Germ.* Hanc sententiam strenue defendunt, *Reinking. L. 1. Class. 4. c. 19. per tot. Buxtorff. ad A. B. th. 62. lit. C. & D. Carpz. de Lege regia c. 9. Sect. 12. n. 27. Stamler de Reserv. Imper. §. 38.* ubi quam operose *Limnai* contrariam opinionem impugnat.

V. Hanc qui rejiciunt sententiam, in medium producant, Privilegium singulare Principum Germaniæ, *Das Fürsten-Recht*, cujus vigore Imperator in causis ejusmodi Feudorum Regalium absque Consilio Procerum Imperii tanquam Curia Parium, nihil nec possit nec debeat statuere. Accedit constitutio Sigismundi Imperatoris & Principum Imperii facta Basileæ, qua sancitum, ut in causis, quæ Principis Imperii vitam vel honorem aut Feuda concernunt, Imperator in consilium tam Ecclesiasticos quam Seculares Principes imò etiam Abbates Principali dignitate conspicuos, adhibeat. Ejusdem tenoris Constitutio videre est in *R. 7. de An. 1466.* eaque dispositum, ut controversiæ de Feudis tam majoribus quam minoribus, coram Domino Feudi & Paribus Curia agentur. Porro, cum Feuda Regalia ab Imperatore non dependeant solo, sed insimul ab Imperio, itaque nec cognitionem de iisdem soli Imperatori attribuendam esse, isti perhibent; eamque Friderici III. Imperatoris quoque sententiam fuisse, quam in litteris ad Henricum Bavaricæ Ducem expressit: *Das Fürsten Sachen für den Kayser allein, mit zuziehung der Fürsten-Genossen, nach Fürsten-Recht sollen gewiesen werden &c.* Denique has rationes illustrant observantiâ priorum temporum, & exemplo Sigismundi Imperatoris, qui datis ad Concilium Basileense litteris, controversiam de Electoratu inter Henricum Lauenburgicum & Fridericum Saxonie Ducem exortam, & ad Concilium An. 1415. delatam, ad forum suum remitti petiit, Parium Curia adhibito consilio eam terminaturus. Sic quoque litem inter Henricum & Albertum Duces Bavaricæ nonnisi accedente Parium Judicio Constantiæ terminavit. Eumque morem jam ab antiquissimis temporibus in Germania observatum fuisse, plura testantur exempla. Hæc sunt præcipua pro Paribus Curia militantium argumenta, quæ latissime deducit, & argumenta in contrarium allata refutat *Limnæus L. 2. Jur. Publ. P. 1. c. 9. n. 32. seq. & in additionibus sub num. 55.* In eandem quoque abeunt sententiam post alios *Lehmann. in Chron. Spirensi L. 2. c. 9. Schrad. de Feudis p. 10. Sect. 2.*

n. 14. *Friedberg ad Burcholdum*, P. 2. *Diss.* 20. n. 3. per tot. ubi *Limnecum* contra *Stamlerum* prolixè defendit. Novissimis, qui posterio- rem hanc sententiam defendunt, accensendus *Dom. Textor. de Rat. Stat.* c. 2. p. 23. & seqq. qui in eam adducitur tam auctoritate *Judicii Principum*, *des Fürsten-Rechts*, quam testimonio §. 39. *Capitular. Leopold.* & *Art. 8. Instrum. Pac.* item §. 188. *Recess. Imper. de An. 1654.* Sed ad has rationes respondet *Rhatius Jur. Publ. L. IV. Tit. IV.* Quod *Judicium Principum* concernit, cum istud nullà expressà *Legge Imperii* probetur, neque constans observantia illud fir- met vel probet: deinde *Ordinationis Cameralis* textus satis apertus fit, variisque textibus *Juris Publici* firmatus, uti exemplum in *art. IV. in fin. Instr. Pac. Osnabrug.* meritò in ejusmodi causis solùm *Imperatorem Judicem* competentem agnoscendum, præsertim, quoniam in *d. §. 55. art. V. Instr. Pac.* liberum *Cæsari* relinquitur, an in talibus causis *Electorum* vel *Statuum* consilium adhibere si- mul velit. Porro *allegatum §. 39. Capit. Leopold.* non obstare, ait, nam ibi sermonem esse de causis extra processum, ipso contextu teste. Neque §. 188. *R. 7. de An. 1654.* in contrarium ferre, ibi enim verba adjecta esse, *um mehrer des Reiches Sicherheit willen.* Ita etiam *art. 8. Instr. Pac.* haud juvare dissentientes, quod ibi tantum- modò de causis ad *Comitia* pertinentibus agatur: ejusmodi autem causas feudales legitimo processu ibidem ventilari debere, negat *Dn. Rhatius l. c.* Cæterùm, quod allata exempla attinet *Imperato- rum*, qui adhibitis *Imperii Principibus*, quondam controversias *Feudorum Regalium* decidere soliti fuerunt, quasi in remun- rationem eo temporis tractu *Principibus*, qui ubique *Impe- ratorem* comitari solebant, redditum fuisse, ut ab *Imperatori- bus* in controversiis emergentibus, tanquam *Consilarii* adhiberentur, statuit *Arum. Tom. I. Jur. Publ. disc. II. p. 192.* isthoc, licet à diversis *Imperatoribus*, insequentibus quoque temporibus fue- rit observatum: ideo tamen in necessitatem rapiendum haud esse, quasi *Imperator* solus in hisce causis *judicium* ferre nec po- tuerit neque etiamnum possit, tradit *Carpz. ad L. Reg. L. IX. Sect. 12. n. 27.*

VI. Postremò circa *Constitutionem* istam in *Ordinatione Came- rali*. P. 2. *ib. 7.* aliud adhuc dubium movetur, num scil. de his feu- dis regalibus repudiato *Imperatore*, in arbitros compromittere li-

teat? Affirmativam quidam defendere conantur, ob generalem Juris Feudalis Constitutionem, quæ Vafallis in arbitrum compromittere permittit. *text. in c. 1. de investit. in marit. fact. cap. 1. an apud Judic. vel Domin.* Huic sententiæ inter alios adhæret etiam Dominus Struv. de Feudis c. 16. th. 8. Quamvis autem generalis ista Juris Feudalis dispositio sit, ea tamen ad nostrum casum trahi non poterit, siquidem cognitio de Feudis Regalibus est de reservatis Summi Principis, per *d. Ordinat. Cameralem P. 7. Tit. 7. ibi: Uns vorbehalten haben*; de quibus nec statuere nec pacisci quisquam, in præjudicium Superioris potest, *c. cum inferior de major. & obedient.* Quod ex Baldo confirmat Reinking d. l. c. XIX. n. 130. exemplo Ducis Sabaudix, qui cum Marchione Salutarum litigans, de Feudis Imperii in Regem Franciæ compromittere non potuit.

C A P U T III.

De Foro Principum Italiae.

I. Italiam olim è Provinciis Romani Imperii præcipuam fuisse, hodieque indissolubili vinculo cum Imperio Romano-Germanico connexam, alterum quidem nemini non perspectum est, alterum autem ad Lydium, quod ajunt, lapidem adhuc revocandum esse, videtur. Ideò vel maximè, cum Italiæ Principum permulti ab Imperii Romano-Germanici potestate exemptos sese profiteantur. Nostrum erit hinc præcipuos Italiæ Principes & Respublicas recensere, quidque circa earum subjectionem, quâ Imperio Romano-Germanico tenentur, vel exemptionem Juris Publici scriptores communiter sentiant, habitâ brevitatæ ratione, inquirere.

II. PONTIFICEM MAXIMUM in Italia longè lateque regnare, ipsamque Urbem Romanam, Caput olim Romani Orbis, in bonis suis numerare, neminem procul dubio fugit. Amplissimas autem possessiones istas maximam partem è liberalitate Imperatorum in illum promanasse, aliquam tamen præscriptione ipsum acquisivisse, communiter ejus clientes statuunt. Enimverò, quod

quod urbem Romam attinet, ea teste *Baronio in Annal. ad A.* 962. ab Ottone Magno recuperata, & Joanni XII. Pontifici, cujus Prædecessores ejus possessione exuti fuerant, tabulis desuper confectis, de novo dono data est: (Ecclesiæ enim Rom. à Constantino M. factam hujus Urbis aliarumque Provinciarum donationem, & rudioribus annis tantoperè defensam, ipse *Baronius* ut commentitiam rejicit) simulque confirmata sunt, Pipipini, Caroli M. & Ludovici Pii donationes, quibus Exarchatus Ravennæ, Pentapolis, Territorium Sabinense, Ducatus Spoletanus, & plures aliæ terræ, & Civitates integræ in Pontificum Romanorum potestatem transiere. Magni hujus Ottonis Nepos Otto III. liberalitatem quoque suam in sedem Apostolicam exercuit, Octo Comitibus videlicet, Sauro, Fano, Senogallia, Ancona, Fossabro, Callio, Hefio & Ausino, Sylvestro Papæ dono oblatis. Dein Mathildis Comitissæ in sedem Apostolicam propenso affectu, ditionibus ejus Lombardia & Fuscina, (quod munus hodiè *καὶ ἕξοχὸν* S. Petri Patrimonium audit) accessere. Rudolphus I. Habsburgicus non tantum donationes prædecessorum suorum confirmavit, sed & pleno jure ac integrè (referente quidem *Bzovio in Historia Anni 1278.*) terras & provincias, quas pridem acceperant Pontifices, de novo concessit & contulit, diversisque additis civitatibus & territoriis, Patrimonium D. Petri auxit. Extant porrò Tabulæ donationis Cæsaris Henrici VII. Lucelburgici, quæ terras prædictas omnes jure plenissimo sedi Apostolicæ subjectas declarant. Eiusdem tenoris Caroli IV. sunt duo diplomata Pontificibus data, quibus præter supra recensitas urbes & provincias, Regnum Siciliae cis & ultra Pharam, Sardinia & Corsica it. Civitas Beneventi, Comitatus Venusinus, Civitasque Avinionensis sedi Apostolicæ subjiciuntur. Sic & à Carolo V. Cæsare Ducatu Parmæ & Placentiæ bona sedis Romanæ aucta fuisse, aliqui memorant. Cæterum, non desunt, qui Imperatoris & Imperii supremum Jus in terras Pontificis non obtantibus hisce donationibus, gravissimis defendunt argumentis; idque *Conringius in Tractatibus de Finibus Imperii & Germanorum Imperio Romano*, & *Boeclerus in notitia Imperii* eruditè prorsus vindicârunt, atque ad amissim docuerunt, donationes Imperatorum semper cum exceptione supremi Domini factas

etas fuisse; & quod in specie Ottonis Magni repetitam donatio-
 nem Urbis Romæ aliarumque Provinciarum attinet, tabulas
 ejusdem, productas à *Baronio ad An. 962.* pro supposititiis refutat
Conringius de Finib. Imperii. c. x. p. 106. &c. & de Germ. Imper. Rom.
L. 1. c. x. p. 68. seq. Otto III. Cæsar octo quidem Comitatus Ro-
 manæ Ecclesiæ dono obtulit, non autem Imperium Urbis, quin-
 imò revocasse videtur Caroli Calvi concessionem, prout modò
 laudatus *Conringius* testatur *de Fin. Imp. L. 1. c. 18. p. 117. idem l. c. p. 170.*
 Ottonis III. Tabulas examinat & contra *Baronii* objectiones tuetur.
 Quam controversa fuerit Mathildis donatio, ostenditur ab eo-
 dem *L. 1. C. x. p. 120.* & reliquæ concessionum tabulæ Imperatorum
 examinantur *c. 20. Boeclerus Not. Imper. L. 11. c. 2.* statuit, Pon-
 tificibus donationis Cæsareæ titulum allegantibus, incumbere,
 ut antea demonstrent: (1.) an & quomodo factæ sint istæ dona-
 tiones? tabulis non summatim excerptis, sed authenticis & for-
 malibus, (2.) an præter utile Dominium, ipsis aliquid accesserit
 illis donationibus? (3.) an Imperator solus potuerit facere, ut
 præter Dominium utile plenum quidquam ad Pontifices perve-
 niret, aut Cæsareum & Imperii Jus in eos transferretur? (4.) an
 hoc potuerit cum consensu Electorum vel quorundam vel Col-
 legii totius facere? (5.) An consensus quorundam Electorum
 & quorundam Principum ad hoc sufficere potuerit? (6.) An non
 clausula salutaris, de juribus Imperii, sive Jure Cæsareo refer-
 vatis, omni donationi tali tacitè insit, etiamsi verbis non fuerit
 clarè expressa? Confer *Grot. L. 1. c. 4. §. 10. & L. 2. c. 6. §. 3. & 7. Al-*
beric. Gentil. L. 3. c. 15. p. 608. de alienatione Regni ita scribit: Etsi
 nulla speciali lege prohibeatur alienatio, generali tamen omnium
 regnorum lege, cum ipsis nata & quasi jure gentium videtur
 esse vetita. vid. *Capit. Leop. art. 12. Conring. de Fin. Imper. c. 19.*
 Neque hîc præscriptioni esse locum, idem ostendit: (1.) ex nomi-
 ne Romani Cæsaris constanter retento. *Grot. L. 2. c. 4. §. 6. & §. 12.*
n. 2. (2.) Ex Jure Coronationis Romanæ totaque ejus ceremo-
 nia. (3.) Ex petitione Pontificum à novis Cæsaribus, donatio-
 nes sibi antea factas, confirmari desiderantium. (4.) Ex creatio-
 ne Equitum & Comitum Palatii Lateranensis &c. (5.) Ex Pri-
 vilegiis quæ à Cæsaribus indulgentur terris Papalibus. (6.) Ex
 prælatione ensis, quem Præfectus urbis Romæ Cæsari sem-
 per

per præfert. (7.) Ex actibus summæ potestatis aliis. Hæc de Pontifice Romano: nunc ad alios Italiae Principes.

III. Non desunt vel hodiernum, qui DUCEM SABAUDIÆ sui omninò esse Juris, neque Imperii Vasallum, arbitrantur & pronuntiant. Inter quos est *Antonius Tressaurus in præfat. Decis. n. 13. & 14.* qui contra *Bodinum* pro Sabaudia Principis summa potestate disputat, & Jureconsultorum alii à *Bodino* adducti *L. 1. de Rep. c. x. n. 129.* ipsum autem *Bodinum* veritatis vis adegit, Imperii Jurium hoc in passu quasi defensionem in se suscipere, & apertè manifestare, summam potestatem Duces Allobrogum ab Imperatoribus neutiquam fuisse adeptos, cum ipsi sese Imperatoris Vicarios etiam in suis terris nominent; neque tamen quidquam Majestati tam contrarium, quàm se Vicarium ejus profiteri, à quo Jura Majestatis habere te putes, in ipsa Provincia cui præsis. vide omnino *Capit: Leop. art. 4.* Accedit & ipsa Allobrogum confessio, qui Sabaudiam dicunt, Imperii feudum extitisse, & Dominos ejusdem fiduciariorum, ab *Henrico V.* Imperatore Comites, & *Sigismundi Cæsaris* beneficio, Duces creatos, eandemque dignitatem à *D. Carolo V.* clientelari, lege *Carolo* Duci attributam fuisse; qui & Imperatori fidem dedit & ab eo fiduciæ formulam *Augustæ* accepit. Deinde passim in Constitutionibus Imperii Sabaudia Dux audit Princeps & Vasallus Imperii, nomenque ejus in matricula Imperii, onere certo addito, reperitur. Adeoque extra dubitationis aleam positum esse, dicendum est, Ducem Sabaudia nomine Ducatus cognominis it. *Pedemontii* (de quo tamen dubitat *Spreng. Jur. Publ. L. 111. c. 23.*) & ratione eorum quæ ex Regno *Arelatensi* possidet, esse Principem Imperii Germanici beneficiarium, Germaniæque Judiciis obnoxium. Hinc ad eum attinent sententiæ Tribunalis Supremi Camerae, & mandata publica decernuntur, & Bannum in Sabaudia Ducem promulgatum à Camera fuisse, testatur *Gylmann. in præjud. Camer. p. 56.* Videtur tamen quibusdam, propter *Rocheveranum, Olnum & Cæsolam*, Ducem Sabaudia per Pacificationem *Monasteriensem* cum Gallo initam, absolutam omninò potestatem obtinuisse, quod ex verbis Instrumenti Pacis, ibi: *Nullatenus inquietentur in Superioritate seu Jure Superioritatis, it: quæ à Romano Imperio nullatenus dependent*, evincere conantur, eoque

inclinat *Oldenburger. in Linn. Enucl. L. III. C. XXII. n. 2. Jac. Bern. Mulzins* & plures. Placet autem è diverso aliis ista Instrumenti Pacis interpretari verba, non quod tres prædicti tractus ab Imperii suprema Jurisdictione in universum exempti, & nulla prorsus ratione eidem devincti sint; sed quod terrarum illarum clientelare jus non dependeat proximè ab Imperio & Cæsare, ut existimabatur, sed ab uno Duce Sabaudia: hancque sententiam probant *Conringius, Joh. Vol. Bechmannus & Gab. Schweder. JureConsf.*

IV. Quem secundo loco considerandum sistimus, **HETRURIAE** est **MAGNUS DUX** ejusdemque Possessiones. Solet autem Hetruria Ducatus in binas vulgò partes dividi, **Dominium Vetus** sc. & **Novum**. Illud Florentinae Pisanæque urbis omnia, hoc Senensem urbem aliaque noviter Magnis Ducibus acquisita, comprehendit. **Dominium** autem vetus liberum & absolutum à quàm multis creditur, nullique obnoxium, emta à **Rudolpho I. Cæsare** Florentinae urbis integra libertate. Tradunt enim **Platina, Trithemius, Cuspinianus** alique, inter quos & *Sigonius l. 20. de Regno Italia*, Imperatorem hunc, pretio accepto, Italiae Urbes potentiores quasque plena libertate donasse, sed huic traditioni fidem nullo prorsus modo adhibendam esse, monet *Conring. de fin. Imp. L. II. c. XXIII. p. 496.* cum nullae tabulae publicae, quibus alioquin tantae res solent in robur & memoriam perpetuam comprehendere, in universa Italia reperiantur, neque tales se vidisse unquam, ingenuè fatetur ipse **Sigonius**; neque ullam Italicarum urbium, mota à sequentibus Imperatoribus de libertate controversa, aliquam **Rudolphi** tabulam pro causa sua adducere potuisse, constat; & **Genua** ipsamet in lite cum **Marchione Fina**liensi, provocare tantum ad **Caroli V.** aliquod diploma potuit. Præterea obstat, quo minus **Sigonianae** narrationi fides habenda, neminem historicorum **Rudolphinae** ætati saltem propinquorum, tale quid memoriae prodidisse, neque auctores supra nominatos, qui hujus negotii mentionem fecere, inter se convenire, *Sigonius* enim ait, integræ Italiae libertatem concessam. **Platina** & hunc secuti **Sabellicus, Trithemius** &c. **Lucenses** & **Florentinos** statuunt, omninò liberos factos, *Blondus* autem **Cranzius** & alii, in libertate quidem eos dimissos, simul tamen Imperii fideles

fideles à Cæsare esse pronunciatos. Denique ex Historia secuti ævi constat, nullam urbium Italiæ, statim à Rudolphi ævo, omne obsequium negasse Imperatoribus, sed humili modestia Dominos eos observasse, portas adventantibus plerisque aperuisse, & claves obtulisse, imò etiam pecuniam ministrasse, sæpè suas controversias illis detulisse, & sententiæ obtemperasse. Quodsi interdum quid fecius accidit, Guelficæ factioni adscribendum est, quæ interdum prævalebat. Et quamvis concedatur, in plenam libertatem Civitates istas, accepta ingenti pecuniæ summa, à Rudolpho fuisse vindicatas, omni tamen jure destituitur ejusmodi contractus, cum ex consensu Ordinum Imperii omnium non fuerit initus, qui tamen omninò requiritur. Vide *Cap. Leop. art. 12.* Atque ita sentiendum quoque de Henrici VII. & Caroli IV. venditionibus, quibus Lucenses & Senenses sui Juris facti dicuntur, & Gambacurtio Summa in Pisanos potestas tradita fuerit; quodsi enim tale quid horum aliquis commiserit, id quod hactenus probari non potuit, nihilominus tamen salva manent Imperii Jura, quippe Cæsarem venditionibus neutiquam obnoxia. Cæterum, cui tandem non cognitum, ipsam urbem Florentiam à Carolo V. Cæsare bello ad officium revocatam esse, nam cum adversum Cæsarem arma sumsisset ejus Cives, Majestatis rei facti, libertate & antiquis Cæsarem Privilegiis privati, Alexandrum Mediceum Principem ab Imperatore acceperunt, testante *Paulo Jovio L. 27.* ubi porrò addit, quomodo Respublica ab eo, diplomate factò, tunc fuerit ordinata, & Medicæ familiæ principatui subjecta, simul narrans, quemadmodum diploma illud Florentiæ exceptum, & ad illam formulam omnia instituta fuerint. Ex quibus patet omnibus, Dominium Hetruriæ antiquum Cæsaribus obnoxium esse, cum & ipsi Cives Florentini facti sint, licere Cæsari, Rempublicam suam ex arbitrio ordinare. Porro nemo est qui nesciat, Mediceos unicè Principatum novum Cæsari debere, quippe cujus auctoritate Florentinis præpositi fuerunt. Neque hîc omittendum est, Maximiliani II. negotium, quatenus ad dignitatis Magni Ducis Cosmo attributæ, confirmationem spectat, quippe quæ cum evidenti Clausula & exceptione Juris Cæsarei conjuncta est, ut titulis videlicet istis *Franciscus Mediceus tanquam Imperii beneficiarius* (verba *Thuanii*

sunt L. 6. ad ann. 1574.) gauderet. Quæ de Florentinâ urbe ac ditione in medium prolata, ea etiam de Pisanâ urbe dicenda sunt; esse eam quippe veterem ac veram Imperii portionem, quod nulla exemptio ex concessionum tabulis ostendi potest; quin potius supremum Jus in istam ditionem verbis clausulisque significantibus à Maximiliano II. fuisse Imperio reservatum, tradit *Dn. Schurz flesch. disp. de divis. Imperii Carolini, circa fin.* Dissentiunt quoad Pisanas terras, easque soli Magno Principi Hetruriæ subjectas, neque Imperio in eas quoddam amplius Jus esse, statuunt *Georg. Hornius Orb. Pol. P. 2. Spreng. Font. J. P. p. 253.* Ad novum Dominium M. Ducatus Hetruriæ diximus referri etiam Senensium Rempubliam, quæ sicut & Iluæ Dominium Regis Hispaniæ beneficiario Jure possidetur: utriusque autem nomine Hispanus sese agnoscit Imperii Vasallum, adeoque horum tractuum intuitu Sub-Vasallus Imperii M. Hetruriæ Dux dicendus est. Eadem est Iluæ conditio, quam ad Cæsaream Jurisdictionem pertinere Insulam, non ambigitur. *Thuan. L. V.* Reliqua Mediceorum territoria, ut Filaterra & alii Marchionatus olim à Malaspinis possessi, vel proximè vel remotè & alio interveniente, citra tamen controversiam, ad Imperium pertinent, & clientelam profitentur; de quibus videantur Scriptores passim, & Feudorum Italiæ Index.

V. Extra omnem dubitationem MANTUÆ & MONTIS FERRATI DUCATUS clientelari jure Imperio obstricti sunt, idque non abnuunt Possessores utriusque Mantuæ Principes, quin potius se Imperii Rom. Germanici Principes, & in Imperii Patrocinio ac fiducia esse profitentur *Bodin. de Rep. p. 192.* Et verò usque adeò id certum est, ut cum Sabaudia Dux partem Montisferratenfis provinciæ tanquam sibi debitam occupasset, per leges transactionis Cherasci Ao. 1631. institutæ, & post, Instrumento pacis Cæsar. Gall. confirmatæ, feudali vinculo sese Cæsari obstringere, horum quoque locorum ergò fuerit adactus. vid. *Cap. Leopold. art. 4.* Notandum autem, quod Ducatum Montisferratensem attinet, Pinarolum in eo situm cum pertinentiis ab Imperatore & Imperio in Regem Galliarum cum Jure directi Domini & Superioritatis per *Pacem Neomagensem §. xxxi.* fuisse translatum: reliquæ autem omnes istius Ducatus partes atque accessiones ditionis Imperialis sunt, & inconsulto supremo Domino nec alienari, nec pacta

paeta super iis facta, valida esse aut vim Juris consequi possunt, nisi à Cæsare approbentur rataque habeantur. Mantuani Ducatus quondam fuere partes Guastella, Novellaria, S. Martino & alia cum Castellis suis, quæ minoribus natu Principum filiis obtigerunt; qui autem illa tenent, Ducem Superiorem non reverentur, sed directè se Cæsaris Vasallos esse dicunt. *Conring. de Finib. p. 526.* Cæterùm, quamvis hi Ducatus ad Imperii pertineant patrimonium, non tamen eos membra & Status ejusdem esse, neque præter Jus feudale ullam ex illis Imperium utilitatem capere, Electores Ao. 1630. ad Imperatorem Ferdinandum II. rescripsere. vid. *Limn. ad Capit. p. 627.*

VI. Imperio fundata esse Jura in MUTINÆ & REGII PRINCIPATUS, nemo est, qui ambigat. Hodie isti penes familiam Estensem sunt; Nam Cæsar Estensis, Alfonsi II. Ducis Ferrariensis filius, exclusus à Pontifice à successione in Ducatu paterno, quod filius non legitimus esset, Rudolphi II. Imp. gratia natalibus donatus, simul Regium Lepidi Mutinamque lege beneficiaria possidenda accepit. Ferrariensem autem Ducatum repetiit Clemens IX. nihilo tamen secius, salva esse in eundem Cæsaris Supremum Jus ac potestatem, dicendum est.

VII. Caroli V. liberalitate PARMAM & PLACENTIAM Pontificum territorio accessisse (prout supra dictum) sunt, qui memorant. Vicissim alii tradunt, Cæsarem, urbes istas veluti Mediolanensi Dominio antiquitus attributas, atque adeo feuda simul Imperii, injustè à Pontificibus teneri, agrè tulisse, quod *Paulus Jovius L. 27.* testatur, literæque Caroli V. ad Clement. VIII. anno 1526. scriptæ §. 39. confirmant. Utcunque autem hæc sese habeant, illud certum est, vindicatas esse eas ab Imperatore Carolo V. tanquam Cæsarei Juris urbes & partes Mediolanensis Ducatus, indignante quamvis Pontifice Paulo III. Farnesio, qui illas in filium Aloisium, nomine sedis Apostolicæ contulerat. Postea tamen Cæsar invitus quidem, illas Pontifici concessit; cumque Placentia Octavio Farnesio redderetur, disertè adjectum: *manerent Imperio salve rationes, quas in Parmensi ditione habet.* Et si verò Principatus illius omnia à Pontifice dependeant proximè, totus tamen Cæsarei Juris est saltem remotè, prout omnia Pontificum clientibus possessa.

VIII. MEDIOLANENSIS DUCATUS à Wenceslao Cæsare institutus, clientelari lege Joanni Galeacio attributus est. Interjecto dein de tempore, eundem Franciscus Sfortia armis occupavit, & per legatos postulavit à Cæsare, ut Augustali diplomate confirmaretur, sed inani successu gratiam Cæsarum Franciscus pariter ac filius ejus Galeacius ambierunt. Ludovicus tamen Galeacii frater meliori fortune usus, à Cæsare Maximiliano I. voti compos factus est. Sfortiis postea extinctis, Cæsar Carolus V. Ducatum ad Imperii Jura devolutum, quodque Franciscus Rex Galliarum Juribus, si quæ habuisset, reddidisset se indignum, vindicavit, & in filium Philippum transcripsit. Ab hoc tempore Ducatus iste Cæsarum beneficio, Regibus Hispaniæ concessus collatusque est, quem pariter ac Marchionatum Finaliensem, Senas quoque & Plombinum in Italia clientelari Jure possident; ut proinde clarissimum sit, jam pænè à Rudolphi tempore, citra controversiam, Principatum illum in Imperii fuisse obsequio, haud secus ac ante ejus erectionem, terræ illæ omnes Imperii legibus paruerunt.

VIII. Hæc de præcipuis & potentioribus Italiæ Principibus ac Principatibus: Non videtur autem ex re fore, neque operis propositi regula permittit, ut de reliquis omnibus Italiæ Principibus numero non paucis, singulatim hoc loco agatur. Eos autem Imperio subjectos esse, minus dubium est: Nec enim libertatem integram & exceptione carentem sese consequutum, eorum quisquam probare hæcenus conatus est; nihilque certius, etiam antiquis temporibus eos pariter ac eorundem terras Imperii Leges devotè audivisse.

IX. Pauca de Rebuspublicis Italiæ addenda sunt: Inter quas prima fors est DUCIS & REIPUBLICÆ VENETORUM. Urbem autem Venetam ipsam inter Adriaticas aquas subsistentem, nunquam Germanici Juris factam, sed foedere inter Carolum M. & Constantinopolitanos Cæsares inito, Orientali Imperio redditam, & à legibus Occidentalis Imperii absolutam fuisse, ex annotationibus Franciscus probare contendit *Conring. de Fin. Imp. L. 1. c. XI.* Cæterum, neque successu temporis, Imperatores Occidentales vel Reges Italiæ in urbem illam potestatem sibi arrogarunt, vel contra libertatem ejus quidquam moliti sunt, quicquid etiam in contrarium de Carolo Crasso afferat *Sigonius L. 4.*
de

de Regno Italia. Quin potius Duces Venetorum Amicorum Imperii, ipsas autem Venetias Regni titulo à Cæsaribus condecoratas esse, probè constat: Enimvero, adsunt Henrici V. Cæsaris tabulæ, quæ hujus rei fidem faciunt, quæve ex Venetorum insulis libertatis illius factæ fuerint participes, ostendunt. Hisce testimoniis non obstantibus, permulti, Venetam urbem integrâ libertate de Jure non gaudere, asserunt, quod *Auctor Scrutinii Libertatis Venetæ* declarare cupiens, ante annum 1300. Venetos se pro liberis nunquam gessisse, tradit c. 76. & Rudolpho I. imperante, privilegium cudendæ monetæ Venetis datum fuisse, ex *Samsovino* refert. Putat autem Eruditissimus *Conringius*, consecutos esse Venetos à Rudolpho monetæ Jus, non simpliciter, sed ejus monetæ, quæ in Regni Italici vicinis locis possit valere. Domi enim jam olim ipsis integrum fuerat, monetam pro lubitu cudere, fortassis autem ille nummus extra urbem non valuit. Hactenus de ipsâ Venetâ urbe; Jam de iis, quæ Veneti in Italiæ continente ora occupaverunt; ubi multum dispar est ratio. Terras enim istas in ditioe Regni Italici etiamnum Rudolpho Cæsare fuisse, nec ipsi inficias ire possunt Veneti: Eos namque adhuc Henrico VII. Cæsare An. 1311. tributum ex more veteri solvisse istarum terrarum intuitu, quæ Regno Italico tum adhuc accensebantur, tradit *Conradus Venerius de rebus gestis Henrici VII. Imp.* atque ex eo tempore pleraque possessione Imperii excidisse, Veneti ipsi ultrò fatentur. Et quamvis bello à Scaligeris, Carariis, Vice-Comitibus aliisque multa occupaverint, hisce tamen non fuit integra in bona sua potestas, adeoque nec Imperium summam suam potestatem in terras istas perdidisse, dici potest, consule de hac materiâ præter alios *Limn. P. J. P. L. 1. c. 9. & addit. & Reinking. de R. S. & E. L. 1. Cl. 11. c. 9. it.* egregium tractatum Graswinkeli oppositum Scrutinio Libertatis Venetæ anonym. Autoris.

X. GENUENSIS RESPUBLICA, licet amplissima jactet Privilegia & omnimodam exemptionem, nihilo tamen secius ad Imperium pertinet: ejusdem causam defenderunt Jureconsulti præclari nominis, inter quos *Menochius in Responso in causa Fimaliensi pro Genuensibus conscripto. art. 1. n. 46.* Genuensibus autem à Rudolpho I. libertatem non fuisse concessam, supra jam demonstratum, neque à Cæsaribus sequentibus istos in libertatem fuisse positos, argumento est

id, quod in controversia Finaliensi, præter Caroli V. Cæsaris tabulas nullas alias, pro asserendâ hac affectatâ libertate potuerint in medium producere; Caroli autem Imper. diplomati salutatis clausula *salvo Jure Imperii*, disertis verbis adjecta est, & non semel inserta tabulis istis verba: *Civitas nostra Germaniæ*. Hæcque Imperii Majestas eluxit etiam Ferdinando I. & Maximiliano II. imperantibus, in negotio Finaliensi. Cum enim Senatus Genuensis Marchionem Finaliensem sedibus suis eiecisset, & Cæsar Ferdinandus Senatum evocâset, neque iste Cæsari causæ cognitionem ut Judici, sed tantum ut Arbitro, committere induci potuisset; Imperator denuò istos sub gravi pœna ad suum tribunal citavit, additis minis, ni statuto comparerent, tempore, se in favorem partis adversæ judicaturum. Quibus permotus Senatus, Oratores ad Cæsarem, qui causæ defensionem susciperent, ablegavit; cumque causâ cecidissent Genuenses, ab Imperatore ad Summum Pontificem provocare primò non veriti, paulò tamen post, appellatione defertâ, judicato paruerunt. *Pet. Bizari L. 23. Histor. Genuens. p. 571. adde Limm. L. 1. c. 9. & præf. addit.*

XI. Lucensem Rempubl. inter eas esse, quæ nummo sibi à Rudolpho I. Habsburgico comparârint libertatem, vulgò circumfertur, sed fusè illam fabulam falsi convincit *Conring. de fin. Imp. L. IX. c. 23.* & quod singulatim Lucenses attinet, Ludovicum IV. Imperatorem, Castrucium Ducem Lucensem ac Liunensem creâsse, eumque Lucensibus præfecisse, modò laudatus Autor tradit. Carolus autem IV. Cardinalem quendam Gallum Vicarium urbi constituit, qui tamen acceptis 25000. aureis, demandatam provinciam deseravit. Ex eo sibi fuit relicta urbs, Cæsarem tamen Carolum VI. cum introitum haberet, prout Dominum submissâ reverentiâ excepit, tradente *Jovio L. 26.*

XII. Ergò de Principibus & Rebus publicis Italicis in quantum Imperio subjecti sunt, hæc sufficiant. Restat adhuc, ut dispiciamus, quod tribunal Principes Italici in jus vocati, forum sequantur. Causas autem Italicas à Supremo Camerali Judio exemptas esse cum aliis pluribus tradit quoque *Limmus L. IX. §. P. c. 2.* neque conveniendos Italicos Principes in Judio Austregarum, in quo tamen jus redditur Electoribus & Principibus Germaniæ, asserit *Dn. Schwarzfleisch. in disput. de divisione Imperii Caroli IV. circa fin.* Sed in controversiis ad

sis ad regalia pertinentibus aliisque, Imperatoris & Judicii Aulici Tribunal legitimum eorundem forum esse, testatur *Mauritius Diss. de Jud. Aul. th. 13.* Fidemque facit adjudicatio Caroli V. in causa Montisferratensi, constatque sequentium Augustorum exemplis; & Jus Casareum in litibus ventilandis pariter ac decidendis, observari solet.

XIV. Postremo, voto finiendum sit. Deus Une, Vere, Optime, Maxime, Auctor ac Stator Regnorum omnium, qui Rom. Germanicum Imperium tantis auctibus extulisti, Te publicâ voce obtestor atque oro, conserva, protege hunc Statum, hunc Imperatorem, hos Electores atque Principes, eisque functis longissimâ statione mortali, da Successores quàm ferissimos, & quidem eos, qui fortiter sustinendo Rom. Germanico Imperio sufficiant, quam hætenus suffecisse sensimus, justissimis eorum armis propitius adiste, consiliaque pia juxta ac salutaria in felicem exitum proveche!

ANNUE ð REX REGUM!

ILLUSTRISSIMO COMITI
JOANNI GUILIELMO
COMITI DE WURMBRAND,
S. P. D.

JOANNES GEORGIUS
GRAEVIUS.

*Non Tibi magis gratulor, Illustris-
sime Comes, quam nostræ communi
patriæ, juxtaque præclaris præstan-
tissimarum artium disciplinis, qui
in tanto natalium splendore tantum
in iis colendis studii operæque po-
suisi, ut, licet non tam in illustri loco natus esses,
tuum tamen excelsum ingenium, tua eximia virtus,
tuaque singularis doctrina in illum te posset collocare;*

ut

ut tam non Te ornent avita prosapiae tuae decora,
 quam Tu sis ipsis ornamento. Quam pauci sunt, qui
 doctrinae opinione se supra fortunae suae humilitatem
 extollere student, eaque unice censerunt volunt, qui in
 ista aetate progressi sunt ad eam eruditionis summam,
 ad quam Te felicitas tui genii, ardensque ad editum
 sapientiae culmen enitendi studium produxit. Cum
 enim in animum id induxisses, nullam purpuram,
 nullas trabeas, nullas infulas tantum honestare no-
 bilitatem antiquam, quam animum excultum illis ar-
 tibus & virtutibus, quibus vera non fucata gloria
 comparatur, quae non alieno, sed suo nitet splende-
 re, nihil curae, industriæ & laboris prætermisisti,
 non pepercisti tuae non firmissimæ valetudini in versan-
 dis nocturna diurnaque manu illis sapientum homi-
 num monumentis, ex quibus hæc hauriuntur; non tæ-
 dia, periculaque itinerum in longinquas regiones devi-
 tãsti, ad quærenda pulcherrima ista bona, ut Te ipse
 hujus voti compotem faceres. Gratulor igitur Tibi de
 hoc animo, qui multis populis salutem, sic augurari li-
 bet, Tibi tuæque Illustrissimæ familiae sempiterno erit
 ornamento. Gratulor etiam Germaniæ, in qua per Te
 revirescet illa gloria, quæ in primis floruit, cum tot
 tulit viros, quos æquè ingenii doctrinaeque ac nativi-
 tatis illustris claritas consecravit. Quis enim nisi

barbarus ignorat, ut alios innumeros præteream,
 Baronem Enekelium, civem tuum, elegantia eruditio-
 nis superiore seculo nullo inferiorem, aut quæ modo
 in nostri temporis decus fulserunt sydera, Celsissimum
 Fürstenbergium in hac vicinia, Generosissimos Eristos
 in Saxonica, Illustrem Boineburgium in Moguntina
 Aula, qui in tanta fortunæ indulgentia, in tanta ima-
 ginum multitudine, in tantâ dignitatis celsitudine,
 tantâque mole rerum præstantia & ubertate doctrinæ
 iis quoque palmam faciebant ambigam, qui nihil aliud
 per omnem vitam egerant, quam ut eam in studiis tra-
 ducerent, in iisque consenserent. Hanc patriæ no-
 stræ dignitatem Tu sustinebis, & propagabis. Gra-
 tulator etiam nostris artibus, quas multi ad latebras
 scholarum, templorum, & tribunalium abjiciunt,
 tanquam nobilitatibus indecoras, quæ lucem Aularum
 & reipublicæ ferre non possint. Tu verò vidisti, qui
 sic sentiunt a vulgo non animo distare, quamvis di-
 stent copiis & specie vitæ; & maluisti sapere non
 modo cum iis, quos commemoravi, immortalis memo-
 riæ viris, sed etiam cum priscis illis heroibus, Ale-
 xandro Magno, Julio Caesare, Antonino Philoso-
 pho, qui decrerant, nulla splendidior gemma dia-
 demata sua ornari, quam ingenii & eruditionis ful-
 gore. Credidisti potius Magno Theodosio, quam iis
 qui

qui nihil sunt nisi Cecropidae , præcipienti filiis suis
Arcadio & Honorio;

Interea Musis , animus dum mollior , insta ,
Et quæ mox imitere legas , nec desinat unquam
Tecum Gra'ia loqui , tecum Romana vetustas.

Macte esto hoc animo & hoc consilio , Illustrissime Co-
mes , Deus Te servet , & incolumem ad Tuos Te redu-
cat , ut patria tua fructus , quos expectat , ex Te
capiat. Trajecti postridie Kl. Januar. CIO IOC XCII.
Juliani.

qui nihil sunt nisi Ceropiticae, praecipuum illis sunt
 dicitur & hancio;
 Indicae Mulae, animus dum mollior, inla,
 utque dux prox mittere legas, nec declinat undam
 Tecum Gra a loqui, tecum Romana veritas.
 Mulae quoque hoc animo & hoc consilio, Illustrare Co-
 mite, Deos Te ferret, & in columnam ad Teor Te red-
 cat, ut parva tua fructus, quos expectat, ex Te
 capiat. Traxisti possidit XI. Januar. CIO LXXII.

